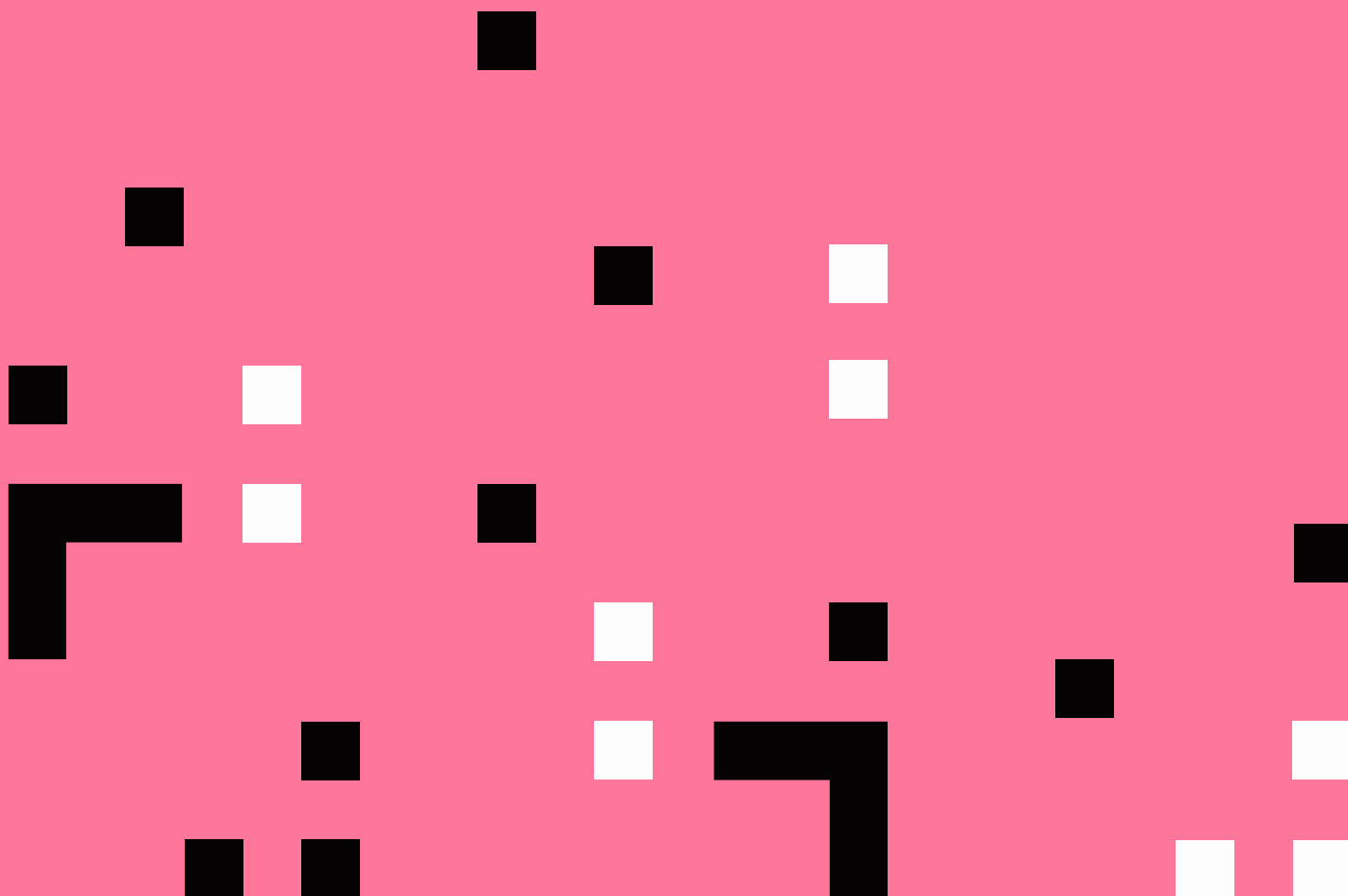

Raport Specjalistyczny dla Obszaru: Design

Załącznik nr 3 - wyniki badania wśród instytucji kultury i urzędów

Raport za rok 2024

Współpraca z projektantami i wykorzystanie designu/projektowania w działalności instytucji kultury w województwie śląskim

Badanie realizowane jest w ramach projektu "PPO WSL 2030. Utworzenie Regionalnego Obserwatorium Innowacji", współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego Programu Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027. Przeprowadzenie badania dotyczy działalności Regionalnego Obserwatorium Designu, które współtworzy konsorcjum: Zamek Cieszyn, Akademia WSB w Dąbrowie Górniczej oraz Instytucja Kultury Katowice Miasto Ogrodów im. Krystyny Bochenek.

Za przeprowadzenie badania i opracowanie raportu odpowiada Katowice Miasto Ogrodów - Instytucja Kultury im. Krystyny Bochenek – jako Partner Projektu. Badanie zostało przeprowadzone przez Małgorzatę Klimkowską, Oskara Adamusa, Matyldę Baderę i Katarzynę Nowakowską na terenie województwa śląskiego. Raport z badania przygotowany został przez Małgorzatę Klimkowską.

Cele badawcze

W badaniu przyjęto podejście jakościowe a jego celem było uzyskanie informacji nt. wykorzystania projektowania/designu w działalności instytucji kultury w województwie śląskim:

- rozpoznanie uwarunkowań oraz barier wykorzystywania projektowania/designu przez instytucje kultury
- rozpoznanie głównych motywów podejmowania współpracy z projektantami przez instytucje kultury

Główne obszary podejmowanego badania:

- Nawiązywanie współpracy z projektantami w instytucjach kultury
- Czynniki decydujące o wyborze projektantów
- Obszary działalności instytucji kultury w które zaangażowani są projektanci
- Bariery ograniczające współpracę z projektantami
- Czynniki ułatwiające współpracę z projektantami
- Ocena roli designu (w ostatnich 3 latach)
- Korzyści dla instytucji kultury ze współpracy z projektantami
- Ocena wpływu współpracy z projektantami na ponoszone koszty
- Obszary działalności instytucji kultury, wymagające wsparcia projektantów
- Ocena zaangażowania projektantów w procesy innowacyjne i rozwój przestrzeni publicznych w woj. śląskim
- Współpraca instytucji kultury z instytucjami wspierającymi rozwój designu

Metodologia badania

Jako pierwsze zrealizowano badanie ankietowe wśród instytucji kultury prowadzących swoją działalność na terenie województwa śląskiego, dotyczące wykorzystywania projektowania w ich działalności oraz rodzaju podejmowanej współpracy z projektantami/firmami projektowymi. W badaniu zastosowano celowy dobór próby. Do udziału w badaniu zaproszono 55 instytucji, które zadeklarowały współpracę z projektantami (wewnętrznie lub na zewnątrz). Były to instytucje kultury z wszystkich ośmiu podregionów województwa śląskiego: częstochowskiego, bytomskiego, sosnowieckiego, gliwickiego, katowickiego, rybnickiego, tyskiego i bielskiego.

Badanie ankietowe przeprowadzono metodą CAWI w okresie od sierpnia do grudnia 2024 roku. Wysłanie ankiety każdorazowo poprzedzono kontaktem telefonicznym z instytucją kultury informując o tematyce i celu badań oraz prośbą o wypełnienie ankiety przez osobę posiadającą wiedzę merytoryczną z tego zakresu. Ostatecznie, ankietę wypełniło 28 instytucji kultury z wszystkich podregionów województwa.

W celu pogłębienia tematyki badania ankietowego, po analizie wyników, w kwietniu 2025 roku zrealizowano zogniskowany wywiad grupowy. W badaniu wzięło udział 7 osób reprezentujących różne typy instytucji: centrum kultury, dom kultury, gminny ośrodek kultury, teatr. Próbę badawczą zróżnicowano pod względem zakresu kompetencji uczestników. W wywiadzie uczestniczyli pracownicy realizujący różne zadania w reprezentowanych instytucjach: promocja i komunikacja, dział merytoryczny (oferta), działu wystawienniczy. Celem było zebranie danych nt. zastosowanie projektowania i współpracy z projektantami w różnych dziedzinach projektowania: promocji, w tym komunikacji i identyfikacji wizualnej (projektowanie graficzne), projektowania przestrzeni, projektowania architektonicznego. Wywiad pogłębiał i rozwijał wątki zawarte w badaniu ankietowym.

Charakterystyka badanej grupy

W badaniu ankietowym wzięły udział instytucje kultury z wszystkich podregionów województwa śląskiego.

Tab.1: Wykaz badanych instytucji kultury ze względu na miejscowości i podregiony, N=28

Podregion	Miejscowość
katowicki	Katowice
	Chorzów

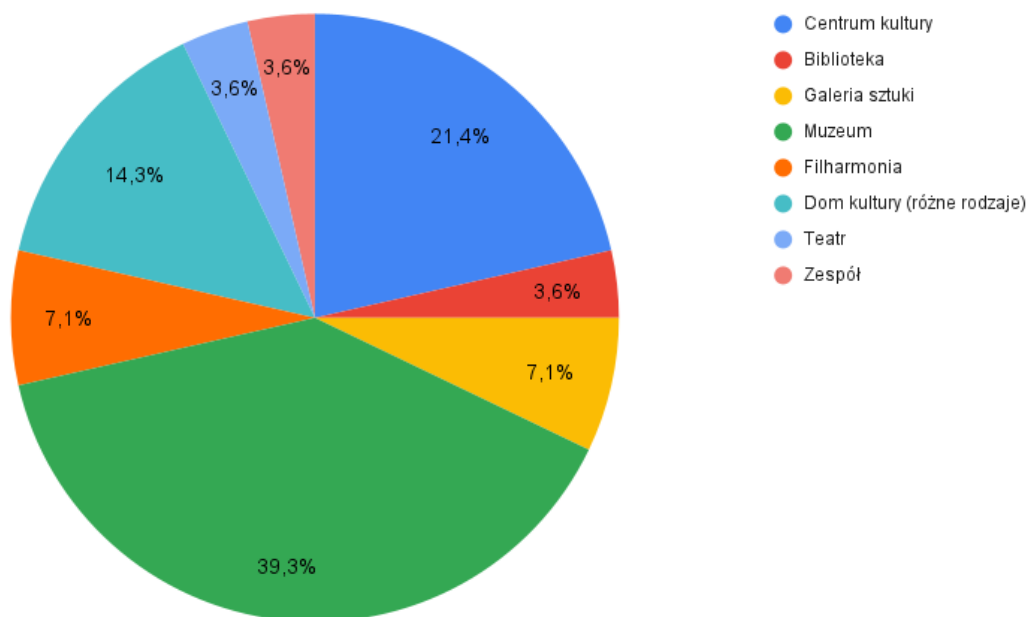
	Mysłowice
	Ruda Śląska
	Siemianowice Śląskie
tyski	Tychy
	Bieruń
	Mikołów
	Pszczyna
bytowski	Bytom
	Radzionków
	Tarnowskie Góry
rybnicki	Żory
	Rybnik
	Wodzisław Śląski
sosnowiecki	Sosnowiec
	Czeladź
gliwicki	Zabrze
tyski	Ornontowice
częstochowski	Koszęcin

Ze względu na typ reprezentowanego podmiotu, najczęściej ankietowanych było wśród instytucji typu muzeum (39,3%), następnie centra kultury (21,4%), domy kultury (14,3%), filharmonie, galerie sztuki (po 7,1%), biblioteka, teatr, zespół (po 3,6%).

Wyk.1: Typ reprezentowanego podmiotu, N=28

Proszę wybrać typ podmiotu, który Pan/i reprezentuje.

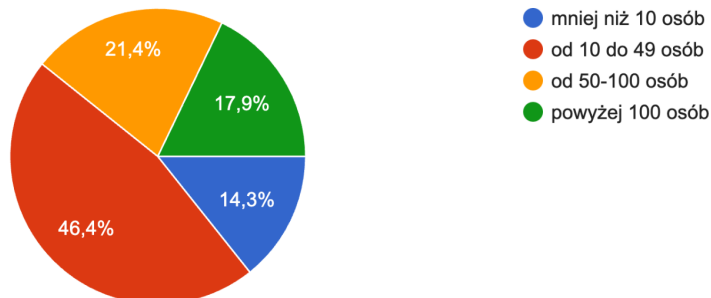
Ze względu na strukturę zatrudnienia, blisko połowa badanych (46,4%) reprezentowała małe instytucje kultury zatrudniające od 10 - 49 osób, 21,4% to instytucje zatrudniające od 50 - 100 osób (dolna część średnich), następnie 17,9% instytucje zatrudniające powyżej 100 osób (górna część średnich). Najmniejszą grupę badanych stanowiły mikroinstytucje zatrudniające do 10 osób (14,3%).

Wyk.2: Wielkość instytucji, N=28

Ile osób zatrudnia Państwa instytucja?

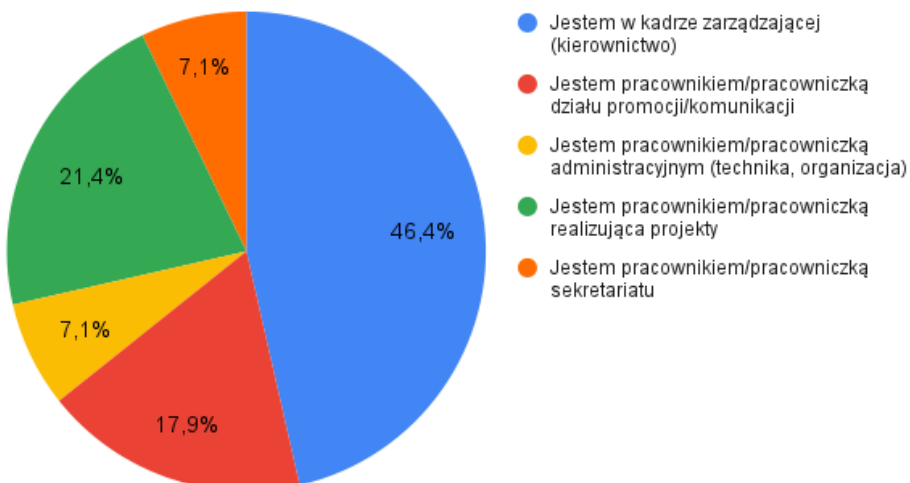
28 odpowiedzi

Około połowa badanych (46,4%) to osoby zajmujące stanowiska kierownicze, co piąty badany jest pracownikiem zajmującym się realizacją projektów (21,4%), 17,9% jest pracownikiem promocji/komunikacji, po 7,1% to pracownicy sekretariatu i administracji.

Wyk.3: Stanowisko pełnione w instytucji, N=28

Jaką rolę pełni Pan/i w instytucji?

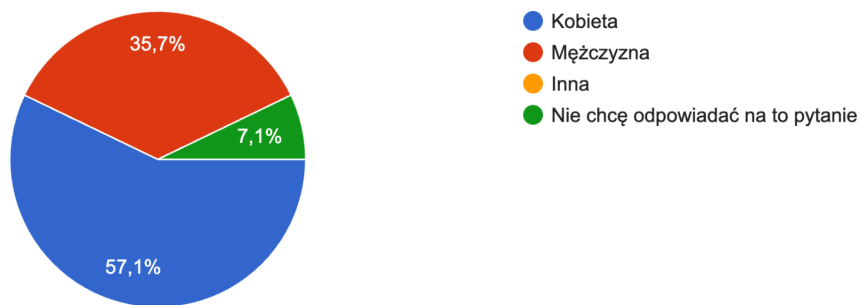

Ze względu na płeć, większość ankietowanych to kobiety (57,1%), a na wiek osoby 36 - 45 lat (46,4%). Co ok. piąty ankietowany to osoba w wieku 18 - 35 (21,4%), a niecała jedna piąta (17,9%) osoby 46 - 50 lat.

Wyk.4: Płeć respondentów, N=28

Płeć

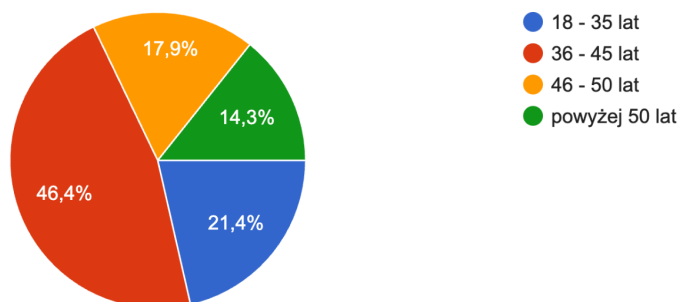
28 odpowiedzi

Wyk.5: Wiek respondentów, N=28

Ile ma Pan/i lat?

28 odpowiedzi

Analiza materiału badawczego

Jak długo instytucje współpracują z projektantami

[Pyt. Jak długo Państwa instytucja współpracuje z projektantami/firmami projektowymi?]

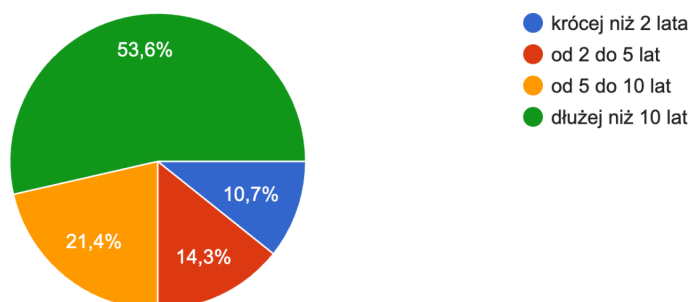
Większość instytucji kultury ma już **długoletnie doświadczenie we współpracy** z projektantami — **ponad połowa** (53,6%) respondentów zadeklarowała, że taka współpraca trwa **ponad 10 lat**. To sugeruje, że w wielu instytucjach **projektowanie** jest już trwale **wpisane w sposób funkcjonowania** i rozwijania oferty.

Dodatkowo, **21,4%** ankietowanych wskazało na średni staż współpracy – **od 5 do 10 lat**, a **14,3%** prowadzi taką współpracę **od 2 do 5 lat**. Tylko **10,7%** badanych instytucji dopiero od **niedawna (mniej niż 2 lata)** współpracuje z projektantami.

Wyk.6: Jak długo instytucja współpracuje z projektantami/firmami projektowymi, N=28

Jak długo Państwa instytucja współpracuje z projektantami/firmami projektowymi?

28 odpowiedzi

Gdzie najczęściej działają projektanci z którymi współpracują instytucje kultury

[Gdzie najczęściej działają projektanci/firmy projektowe z którymi współpracuje Państwa instytucja?]

Dane pokazują, że **współpraca** instytucji kultury z **projektantami** ma wyraźnie **lokalny charakter**. Aż **82,1%** instytucji wskazało, że najczęściej współpracuje z projektantami lub firmami projektowymi z **województwa śląskiego**. To świadczy o silnym **zakorzenieniu współpracy w regionie**, a także o **dostępności lokalnych specjalistów**, którzy odpowiadają na potrzeby instytucji.

10,7% badanych deklaruje, że współpracuje **w równym** stopniu z wykonawcami z **woj. śląskiego i spoza** niego, co sugeruje bardziej otwarte podejście, ale wciąż mocno zakorzenione lokalnie.

Co istotne, **żadna instytucja (0%) nie zadeklarowała**, że najczęściej współpracuje z projektantami **spoza województwa**, co wyraźnie pokazuje, że **rynek usług projektowych w regionie jest wystarczająco dostępny**, by zaspokajać potrzeby instytucji kultury.

7,1% respondentów wybrało odpowiedź „**trudno powiedzieć**”, co może wynikać z nieregularnej współpracy lub braku stałych relacji z konkretnymi wykonawcami.

Wyk.7 Gdzie najczęściej działają projektanci/firmy projektowe z którymi współpracują instytucje, N=28

Gdzie najczęściej działają projektanci/firmy projektowe z którymi współpracuje Państwa instytucja?

Formy zawieranych umów z projektantami

[W jaki sposób Państwa instytucja współpracuje z projektantami/firmami projektowymi?]

Najczęściej stosowaną formą współpracy są **umowy cywilnoprawne – zlecenia lub o dzieło**, które wskazało **71,4%** instytucji. Świadczy to o tym, że projektanci są najczęściej angażowani, bez konieczności stałego zatrudnienia.

Umowy o pracę pojawiły się w odpowiedziach u **46,4%** badanych, co oznacza, że niemal połowa instytucji decyduje się na **bardziej trwałe i sformalizowane relacje** z projektantami - może to dotyczyć np. **dużych instytucji posiadających własne działy graficzne lub specjalistów zatrudnianych na etaty**.

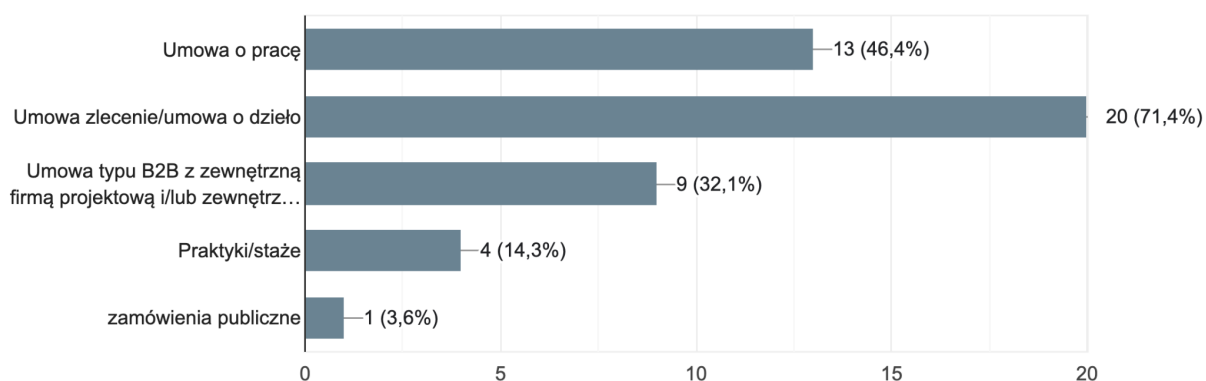
Współpraca **w modelu B2B** (z firmą lub niezależnym projektantem) występuje w **32,1%** przypadków, co potwierdza, że **część instytucji korzysta z usług wyspecjalizowanych zewnętrznych podmiotów** w sposób bardziej profesjonalny i rynkowy.

Praktyki i staże jako forma współpracy pojawiają się **rzadziej (14,3%)** – mogą być wykorzystywane głównie jako **forma wspierania młodych twórców lub uzupełnienie zespołu** przy mniej skomplikowanych projektach.

Wyk.8: Formy zawieranych umów z projektantami/firmami projektowymi, N=28

W jaki sposób Państwa instytucja współpracuje z projektantami/firmami projektowymi?

28 odpowiedzi

Zatrudnianie projektantów wewnątrz instytucji kultury

[Pyt. Czy wśród projektantów z którymi Państwo współpracują są tacy, którzy są zatrudnieni na stałe wewnątrz Państwa instytucji?]

Odpowiedzi na pytanie o obecność projektantów pracujących wewnątrz instytucji kultury pokazują, że ponad **połowa badanych instytucji (60,7%)** współpracuje z projektantami **w ramach stałej współpracy**, co wskazuje na **wysoką świadomość potrzeby i roli projektowania w codziennym funkcjonowaniu instytucji**. Takie rozwiązanie pozwala na większą spójność komunikacyjną, szybsze reagowanie na potrzeby wizualne oraz rozwijanie własnej tożsamości wizualnej.

Jednocześnie **21,4%** respondentów przyznało, że **nie zatrudnia projektantów, mimo że widzi taką potrzebę, ale brakuje im na to środków finansowych**. To pokazuje, że w części instytucji **barierą we wdrażaniu profesjonalnego podejścia** do projektowania nie jest brak przekonania o jego wartości, ale **ograniczenia budżetowe**.

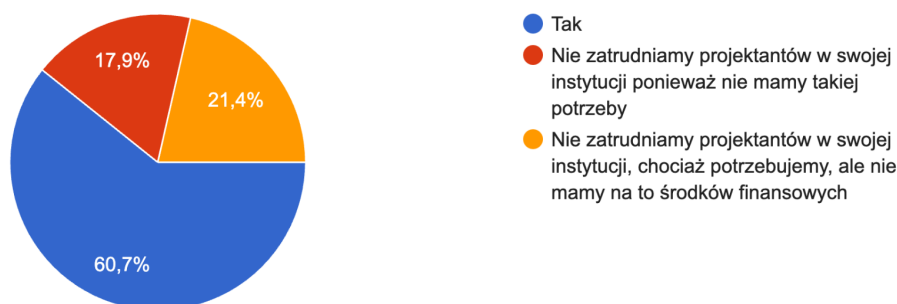
Z kolei **17,9%** instytucji **nie zatrudnia projektantów, ponieważ nie widzi takiej potrzeby**. Może to oznaczać niewielką skalę działalności tych podmiotów. Najmniejszym instytucjom najprawdopodobniej wystarcza inna forma współpracy z projektantami.

Powyższe dane pokazują **zróżnicowaną sytuację organizacyjną i finansową** w zakresie współpracy z projektantami. W zdecydowanej większości podmiotów projektowanie jest **trwale wpisane w strukturę organizacyjną**. To świadczy o **wysokiej świadomości roli projektowania** w działalności instytucji oraz o chęci zapewnienia sobie stałego dostępu do tych kompetencji „na miejscu”.

Wyk.9: Zatrudnianie projektantów bezpośrednio w instytucjach, N=28

Czy wśród projektantów z którymi Państwo współpracują są tacy, którzy są zatrudnieni na stałe wewnątrz Państwa instytucji (np. projektanci graficzni i/lub inni)?

28 odpowiedzi

Jacy projektanci są zatrudniani wewnątrz instytucji kultury

[Pyt. otwarte: Proszę wymienić, jacy projektanci są zatrudnieni wewnątrz Państwa instytucji (np. projektanci graficzni i/lub inni)?]

W pytaniu otwartym poprosiliśmy ankietowanych, którzy zadeklarowali zatrudnianie projektantów wewnątrz swoich instytucji, aby wymienili **jakich projektantów zatrudniają?** Każdy z ankietowanych mógł swobodnie formułować swoją wypowiedź. W toku analiz wyłoniono główne kategorie wynikające z uzyskanych odpowiedzi.

Najczęściej zatrudnianą grupą projektantów w instytucjach kultury są projektanci graficzni – tę kategorię wskazało **100% respondentów**. Graficy są zatrudniani do różnorodnych zadań: od obsługi wydawnictw, przez działania promocyjne, po przygotowywanie materiałów do mediów społecznościowych i plakatów. Wskazuje to na ich kluczową rolę w komunikacji wizualnej instytucji i promocji.

Mniej więcej **co trzecia instytucja (29,41%)** zatrudnia także **specjalistów z obszaru multimediów, digitalizacji zbiorów, animacji czy fotografii**. Obszar ten, choć mniej powszechny niż grafika, stanowi ważne uzupełnienie działań wizualnych, szczególnie w kontekście cyfrowej prezentacji i dokumentowania zasobów.

Projektanci przestrzeni, architekci czy architekci wnętrz, pojawili się w odpowiedziach **rzadziej (17,65%)**. Ich obecność wskazuje na wybrane przypadki instytucji, które prowadzą działania związane z aranżacją przestrzeni lub realizacją inwestycji. Mogą to być również działania związane projektowaniem uniwersalnym oraz dostępnością.

Instytucje kultury najczęściej zatrudniają projektantów graficznych, co odzwierciedla ich codzienne potrzeby komunikacyjne i promocyjne. Multimedia oraz projektowanie przestrzeni są obecne w mniejszym zakresie, ale wskazują na rozwijające się obszary działalności wizualnej w niektórych jednostkach.

Tab.2: Dziedziny działalności projektantów zatrudnionych w instytucjach kultury, N=17

	Liczba odp.	%
Projektanci graficy: wydawnictwa, plakaty, działy promocji i komunikacji (social media)	17	100%
Multimedia / digitalizacja zbiorów/ animacja / fotografia	5	29.41%
Przestrzeń / architektura	3	17.65%

*każdy respondent mógł udzielić więcej niż jedną kategorię odpowiedzi

W wywiadzie, instytucje najczęściej wskazywały na stałą lub regularną współpracę z grafikami, zarówno wewnętrznymi, jak i zewnętrznymi: „(...) na co dzień współpracujemy z jedną osobą, z grafikiem po prostu, który projektuje dla nas większość materiałów”, „(...) w naszym zespole mamy dwóch pracowników, którzy zajmują się projektowaniem graficznym”.

Warto zwrócić uwagę, że w niektórych instytucjach pracownicy realizują zadania projektowe samodzielnie, co może wskazywać na wysoki poziom kompetencji, ale także na konieczność samowystarczalności: „(...) sami też tworzymy ilustracje, akurat jestem ilustratorem, więc też tutaj głównemu projektantowi pomagam”, „sama kończyłam ASP wzornictwo, więc gdzieś zasilałam tutaj instytucje projektami graficznymi”. Inna wypowiedź pokazuje, że projektantami graficznymi w instytucjach “z potrzeby” zostają pracownicy innych działów (zazwyczaj marketingu i promocji) niekoniecznie wyspecjalizowani w tej dziedzinie: “(...) znam wiele takich instytucji w okolicy, które nie posiadają w ogóle biur związanych z projektowaniem (...). Często są to związane stanowiska, bardzo często ktoś tam kiedyś w Corelu coś robił, czy w innych programach, no po prostu instytucje starają się dociągnąć do kolejnego miesiąca tak jak potrafią najlepiej”. Wynika to oczywiście z faktu, iż wiele instytucji nie może sobie pozwolić na dodatkowy etat czy umowę dla wyspecjalizowanego projektanta.

Z wypowiedzi wynika, że współpraca z projektantami zewnętrznymi częściej realizowana jest w przypadku większych projektów lub wydarzeń o większej skali – wtedy, gdy instytucja dysponuje dodatkowymi środkami finansowymi. Projektanci zapraszani są wówczas do realizacji bardziej kompleksowych zadań, często obejmujących całą oprawę graficzną wydarzenia: „ (...) jedynie przy większych wydarzeniach, takich jak np. festiwal czy otwarcie wystawy, to wtedy korzystamy z usług takiej osoby”, „ (...) wtedy mamy też budżet, żeby im zapłacić, projektanci przygotowują całą oprawę graficzną, czasem też przestrzenną, zależnie od wydarzenia”. W niektórych przypadkach dotyczy także działań przestrzennych i edukacyjnych: „[projektantka] tworzy np. scenografię do wydarzeń edukacyjnych i takich performatywnych”, „ (...) studio projektowe prowadziło [w instytucji] warsztaty projektowania dla młodzieży i osób, które chciałyby pójść na ASP, więc takie działania edukacyjne, partycypacyjne”.

W narracjach pojawia się również refleksja na temat potencjalnego rozwoju współpracy projektowej w przyszłości – szczególnie w obszarze projektowania przestrzeni, projektowania uniwersalnego i dostępności architektonicznej: „ (...) projektowanie pod kątem budowlanym, dostępności architektonicznej i informacyjno-komunikacyjnej – to nowy obszar, którym się interesujemy”, “Ostatnio architekt zieleni zaprojektował nam no tutaj ten teren zielony przed [anonimizacją]. No i teraz wystarczy tylko dawka pieniędzy i będziemy go realizować. Niektóre instytucje planują nawiązywać w tym obszarze współpracę ze studentami uczelni artystycznych: „ (...) dopiero to jest przed nami. Planujemy zrealizować audyt dostępności, chcemy tu wejść we współpracę ze studentami z ASP Katowice”,

W niektórych przypadkach instytucje radziły sobie z ograniczeniami, angażując do współpracy wolontariuszy, praktykantów czy studentów. Przedstawiciel jednej z instytucji odwołał się do współpracy z lokalną Politechniką, wskazując na zaangażowanie studentów w projekty o charakterze koncepcyjnym i przestrzennym. Współprace te zawierają zarówno aspekt edukacyjny, jak i praktyczny - studenci są zapraszani do realnych zadań projektowych, które mogą mieć wpływ na przyszłe inwestycje instytucji: „I to był projekt, który właśnie studenci mieli stworzyć. Oczywiście w drugim etapie miał powstać wybrany jeden mebel, ale pieniądze się nie znalazły, ale może uda nam się w tym roku zrealizować taki miejski mebel naszym sumptem”. Druga inicjatywa dotyczyła zaproszenia studentów architektury do stworzenia koncepcji nowej siedziby instytucji: „I też drugim takim programem było, że zaprosiliśmy studentów do architektury, do zaprojektowania nowej siedziby”. Wypowiedź ta zawiera element krytyczny względem długotrwałego braku rewitalizacji, a jednocześnie wskazuje na rolę studentów w

opracowywaniu wizji tego, jak nowy budynek mógłby wyglądać. Te koncepcje były również publicznie zaprezentowane w formie wystawy. Można zatem zauważyć, że współpraca z uczelniami nie ma charakteru czysto edukacyjnego – stanowi ona część długofalowego procesu planowania przestrzennego i modernizacyjnego. Prace studentów są traktowane jako inspiracja i punkt wyjścia do rzeczywistych działań rewitalizacyjnych.

Sposoby nawiązywania współpracy z projektantami

[Pyt. W jaki sposób Państwa instytucja NAJCZĘŚCIEJ nawiązuje współpracę z projektantami/firmami projektowymi?]

Najczęstszym sposobem nawiązywania współpracy z projektantami jest **zatrudnianie ich na stałe wewnątrz instytucji** - tę odpowiedź wskazało **46,43%** respondentów. To potwierdza wcześniejsze dane, że wielu projektantów (zwłaszcza graficznych) działa jako część zespołów promocyjnych czy komunikacyjnych w instytucjach kultury.

Jeśli chodzi o projektantów zewnętrznych, jest to zbliżony odsetek wskazań, po **42,86%** dotyczy dwóch innych form współpracy: **bezpośredniego kontaktu** z projektantem/firmą oraz **ogłaszania konkursów lub przetargów**. To pokazuje, że instytucje stosują zarówno formalne procedury, jak i bezpośrednie, bardziej elastyczne podejścia w zależności od potrzeb i charakteru projektów.

Rzadziej stosowanym sposobem (**25%**) jest **korzystanie z usług rekomendowanych projektantów**, co sugeruje umiarkowaną rolę sieci kontaktów i rekomendacji. Jeszcze mniej instytucji, **21,43%** **współpracuje z projektantami, którzy sami zgłosili** się z propozycją – wskazuje to, że inicjatywa najczęściej wychodzi od instytucji, a nie od samych projektantów.

Żadna z instytucji nie wskazała nawiązywania współpracy poprzez targi czy wystawy (0%), co może świadczyć o niewielkiej roli takich wydarzeń w praktyce nawiązywania współpracy z projektantami w sektorze kultury.

Instytucje kultury najczęściej współpracują z projektantami poprzez ich stałe zatrudnienie lub samodzielne inicjowanie współpracy (bezpośrednio lub przez konkursy). Współprace oparte na poleceniach lub inicjatywie projektantów są rzadziej spotykane, a wydarzenia branżowe nie odgrywają praktycznie żadnej roli w tym procesie.

Tab.3: Sposoby nawiązywania współpracy z projektantami, N=28

	Liczba odp.	%
Korzystamy z usług projektantów/ek zatrudnionych na stałe w naszej instytucji	13	46,43%
Zgłaszamy się bezpośrednio do projektanta/firmy projektowej z propozycją współpracy	12	42,86%
Ogłaszamy konkursy/przetargi	12	42,86%

Korzystamy z usług projektanta/firmy projektowej, których polecili nam inni	7	25,00%
Korzystamy z usług projektanta/firmy projektowej, którzy zgłosili się do nas z propozycją współpracy	6	21,43%
Szukamy projektanta/firmy projektowej na targach/wystawach	0	0,00%

*możliwość wyboru wielokrotnego, max. 3 odp.

Czynniki decydujące o wyborze projektantów

[Pyt. Co jest NAJISTOTNIEJSZE dla Państwa instytucji przy wyborze projektanta/firmy projektowej?]

Najważniejszym czynnikiem decydującym o wyborze projektanta lub firmy projektowej przez instytucje kultury jest **koszt usługi – aż 85,71%** wskazań ankietowanych. To potwierdza silną **presję budżetową w tym sektorze**, gdzie kryterium ceny często musi przeważać nad jakością, doświadczeniem czy renomą wykonawcy.

Doświadczenie i referencje są istotne dla połowy instytucji (50%), co świadczy o tym, że choć cena dominuje, to nadal ważne jest, aby projektant miał za sobą udane realizacje i był sprawdzony w praktyce.

Aspekty współpracy, takie jak **rzetelność (35,71%) i terminowość (32,14%)**, również są często brane pod uwagę – pokazuje to, że instytucje cenią przewidywalność i odpowiedzialność w realizacji projektów. Mniej ważne są rekomendacje od innych (17,86%).

Renoma marki (3,57%) odgrywa najmniejszą rolę, co sugeruje, że instytucje kultury nie kierują się popularnością czy prestiżem, jednak zapewne ze względu na czynnik finansowy (po prostu nie stać ich na zatrudnianie droższych specjalistów o ugruntowanej pozycji).

Warto zwrócić uwagę na dwie odpowiedzi w kategorii „inne”. Ich treść jest znacząca. Wskazano m.in. na wymogi formalne, które trzeba spełnić, co może odnosić się do przetargów, zamówień publicznych czy wymagań dokumentacyjnych oraz elastyczność projektanta – czyli zdolność do dopasowania się do potrzeb instytucji, ograniczeń czasowych lub zakresu projektu.

Ciekawe jest też całkowite pominięcie takich elementów jak posiadane dyplomy, certyfikaty czy nagrody (0%), co wyraźnie podkreśla praktyczne, funkcjonalne i artystyczne podejście instytucji kultury do wyboru projektantów – liczy się to, czy ktoś potrafi dobrze i na czas wykonać usługę, niekoniecznie to, jakie ma formalne wykształcenie.

Koszt usługi wykonywanej przez projektanta jest dla ankietowanych zdecydowanie najważniejszym kryterium przy wyborze projektanta, natomiast aspekty związane z jakością, doświadczeniem i komunikacją są istotne, ale drugoplanowe. Prestiż, certyfikaty i nagrody mają znikome znaczenie, co może wskazywać na bardzo pragmatyczne podejście do współpracy projektowej w sektorze publicznym.

Tab.4: Czynniki decydujące o wyborze projektanta/firmy projektowej, N=28

	Liczba odp.	%
Koszt/cena usługi	24	85,71%
Doświadczenie projektanta/firmy projektowej i posiadane referencje	14	50,00%
Rzetelność świadczenia usług i dobra współpraca	10	35,71%
Terminowość realizacji usług	9	32,14%
Rekomendacje innych	5	17,86%
Renoma marki projektanta/firmy projektowej	1	3,57%
Inne (wymogi formalne, które trzeba spełnić; elastyczność projektanta)	2	7,14%
Posiadane dyplomy/certyfikaty/nagrody	0	0,00%

*możliwość wyboru wielokrotnego, max. 3 odp

Wypowiedzi respondentów w wywiadach wskazują na zróżnicowane, ale powtarzające się kryteria wyboru projektanta jak te powyżej. Można je pogrupować w kilka głównych kategorii: spójność wizualna z tożsamością instytucji, osobiste relacje i rekomendacje, dostępność budżetu, kompetencje artystyczne i portfolio.

Budżet i dostępność środków. Czynnikiem warunkującym decyzję o zatrudnieniu zewnętrznego projektanta jest budżet: „Generalnie to, czy korzystamy z usług zewnętrznych projektantów, zależy od wielu czynników, po pierwsze od samego koordynatora, bo często to on decyduje, że chce korzystać z kogoś z zewnątrz i ma na to budżet”. Najczęściej jednak, instytucje dysponują własnym zespołem projektantów: „[anonimizacja] Centrum Kultury zatrudnia obecnie około cztery osoby po ASP, gdzie naprawdę jesteśmy w stanie samodzielnie zaopatrzyć... w plakaty, komunikaty wizualne.” Jednocześnie podejmowane są działania zmierzające do rozszerzenia współpracy na studentów, zwłaszcza przy projektach usługowych.

Osobiste relacje i wcześniejsze doświadczenia, rekomendacje. Dla wielu instytucji podstawą wyboru projektanta są osobiste kontakty i zaufanie wynikające z wcześniejszych relacji: „Najczęściej są to osoby, nie ukrywam, których osobiście znam, czyli osobiście te kontakty, polecenia, bo wtedy wiem, że ta osoba zaprojektuje to dobrze i jeszcze zmieści się w budżecie.” Czasami wybory były przypadkowe i oparte na „(...) osobach z zewnątrz, z którymi gdzieś mieliśmy współpracę” lub z polecenia.

Spójność artystyczna z instytucją i jej wizją. Najbardziej rozwinięta i świadoma strategia wyboru projektanta gdzie kluczowe okazało się znalezienie artysty, który nada instytucji rozpoznawalny styl wizualny i jednocześnie zrozumie jej charakter: „Chcemy, żeby jak ktoś zobaczył cztery plakaty obok siebie, bez logotypu wiedział, że te plakaty są z jednej instytucji.” Ważne było również wzajemne porozumienie i wspólny „vibe” między zespołem a artystą: „Złapaliśmy też taki vibe w trakcie rozmowy. On też od razu złapał, o co nam chodzi i w którą stronę my chcemy iść.”

Kompetencje i portfolio projektanta. Dla respondentów są one oczywiście ważnym elementem decydującym o współpracy: „Na pewno przede wszystkim portfolio, czyli to, jakie projektant ma umiejętności, no i to, w jaki sposób podejrze do tematu”. Ponadto, podejmowanie współpracy ze znanymi i cenionymi projektantami podnosi prestiż samej instytucji oraz projektu: „Czasami chodzi też o markę, bo niektórzy projektanci na Śląsku... to są już nazwiska same w sobie, więc samo korzystanie z ich usług w pewien sposób nobilituje sam projekt.”

Respondenci wskazują, że wybór projektanta nie jest decyzją wyłącznie estetyczną, lecz strategiczną - ma wpływ na wizerunek instytucji, rozpoznawalność, spójność wizualną oraz zdolność do dotarcia do nowych grup odbiorców. Duże znaczenie mają relacje międzyludzkie, wcześniejsze doświadczenia, a także dostępność budżetu i wewnętrzne zasoby. W najbardziej świadomych przypadkach projektant staje się partnerem w budowaniu tożsamości instytucji.

Obszary działalności instytucji kultury w które zaangażowani są projektanci

[Pyt. W jakim obszarze działalności Państwa instytucja korzysta z usług projektanta/firmy projektowej?]

Najczęściej wskazywanym obszarem współpracy z projektantami są **działania bezpośrednio związane z realizacją misji instytucji kultury**. Aż **82,14%** respondentów wskazało, że korzysta z usług projektantów w obszarze **realizacji i wdrażania projektów kulturalnych**. To pokazuje, że projektanci są często zaangażowani w twórczy i merytoryczny aspekt działalności instytucji.

Bardzo wysoki odsetek (75%) instytucji współpracuje z projektantami również w zakresie **marketingu i komunikacji** – głównie w działaniach promocyjnych i wizerunkowych. Projektanci graficzni pełnią więc kluczową rolę także w obszarze promocji oferty kulturalnej.

Mniej powszechnym, ale istotnym obszarem współpracy jest podnoszenie dostępności (32,14%), czyli projektowanie z myślą o osobach z niepełnosprawnością, osobach starszych czy rodzinach z dziećmi. **To sygnał, że coraz więcej instytucji uwzględnia potrzeby różnych grup użytkowników,** choć nie jest to jeszcze standardowa praktyka. Dodatkowo, **7,14%** respondentów (kategoria „inne”) wskazało **projekty architektoniczne** jako obszar współpracy – to działania dotyczące modernizacji przestrzeni czy inwestycji budowlanych, które mają raczej uzupełniający charakter.

Żadna instytucja (0%) nie wskazała metod projektowania związanych z zarządzaniem i rozwojem (np. UX, design thinking) – co wyraźnie pokazuje, że obszary związane z innowacją i procesami rozwojowymi nie są jeszcze domeną współpracy z projektantami w sektorze kultury.

Wyniki pokazują, że projektanci pełnią ważną rolę w obszarach tradycyjnie związanych z kulturą – wizualnych i promocyjnych – natomiast obszary bardziej innowacyjne i strategiczne nie są jeszcze obecne w praktyce współpracy. Projektowanie jako narzędzie wspierające rozwój instytucji kultury ma zatem wciąż niewykorzystany potencjał.

Tab.5: Obszary działalności, w których wykorzystywane jest projektowanie, N=28

	Liczba odp.	%
Realizacja/wdrażanie projektów kulturalnych/oferty kulturalnej (np. skład publikacji i wydawnictw, scenografia, projektowanie wystawiennicze itd ...)	23	82,14%
Marketing (w tym reklama i komunikacja)	21	75,00%
Podnoszenie dostępności instytucji i oferty (dostosowanie do potrzeb osób z niepełnosprawnością, osób starszych, rodziców z dziećmi itd ...)	9	32,14%
Inne (projekty architektoniczne)	2	7,14%
Metody projektowania związane z zarządzaniem i rozwojem (realizacja projektów badawczo-rozwojowych np. badania User Experience/projektowanie User Experience, wykorzystanie metod human-centered design, design thinking, future thinking itp...)	0	0,00%

*możliwość wyboru wielokrotnego

[Pyt. otwarte: Proszę podać przykłady działań w Państwa instytucji, w realizację których najczęściej zaangażowani są projektanci/firmy projektowe?]

Aby jeszcze uszczegółowić obszary działań w których wykorzystuje się projektowanie w instytucjach kultury, poprosiliśmy ankietowanych o podanie przykładów takich działań.

Odpowiedzi respondentów nie da się podzielić na jednoznaczne, rozdzielne kategorie. W pytaniu tym, o charakterze typowo jakościowym, chodziło nam bardziej o "zajrzenie" w zakres potrzeb instytucji kultury w odniesieniu do działań, które wymagają współpracy z projektantami różnych dziedzin. Każdy z ankietowanych mógł swobodnie formułować swoją wypowiedź wskazując różne przykłady przynależące do różnych kategorii odpowiedzi. Odpowiedzi te zostały podzielone i pogrupowane w taki sposób, aby żadna odpowiedź indywidualnego respondenta nie powtarzała się.

W odpowiedziach na pytanie otwarte o przykłady działań, w które najczęściej zaangażowani są projektanci lub firmy projektowe, dominują wskazania dotyczące **tworzenia materiałów promocyjnych i graficznych** – tę kategorię wskazało **60,71%** respondentów. Zakres działań w tej grupie jest szeroki: od projektowania ulotek, plakatów, afiszy, zaproszeń, folderów reklamowych i banerów, przez grafiki do mediów społecznościowych, materiały na strony internetowe i serwisy www, aż po bardziej rozbudowane pakiety graficzne wspierające promocję konkretnych wydarzeń, cykli programowych czy aktywności instytucji. Często wymieniano też projekty graficzne o zróżnicowanym zastosowaniu – do druku, online oraz w przestrzeni publicznej (billboardy, outdoor, ścianki, rollupy). Odpowiedzi pokazują, że projektanci są kluczowymi partnerami w komunikacji wizualnej instytucji – odpowiadają nie tylko za estetykę, ale i funkcjonalność przekazu.

Kolejną dużą kategorię stanowią działania związane z **wydawnictwami i publikacjami** – wskazało ją **42,86%** respondentów. Projektanci odpowiadają tu za skład publikacji, projektowanie okładek, tworzenie materiałów redakcyjnych i edytorskich, a także przygotowywanie informatorów i wydawnictw płytowych. Niektórzy ankietowani zaznaczali, że współpraca z projektantami w tym zakresie uzależniona jest od dostępności funduszy (np. grantów), co sugeruje, że mimo istotnej roli, ten obszar bywa realizowany z mniejszą regularnością.

Trzecia, najczęściej wskazywana kategoria dotyczy projektowania **wystaw i scenografii** – **35,71% odpowiedzi**. Projektanci angażowani są tu zarówno do opracowania koncepcji przestrzennych i wizualnych wystaw (stałych i czasowych), jak i do scenografii spektakli czy projektów wystawienniczych z elementami infografiki. Często też łączy się ten obszar z przygotowywaniem towarzyszących wydawnictw. Pokazuje to, że projektanci mają znaczący wpływ na sposób prezentowania treści kulturowych i edukacyjnych, zwłaszcza w przestrzeniach ekspozycyjnych.

Identyfikacja wizualna i branding zostały wymienione w **17,86%** odpowiedzi. Wskazania obejmowały m.in. projektowanie ksiąg znaku, opracowywanie przewodnich motywów graficznych dla wydarzeń, branding imprez cyklicznych oraz dbałość o spójność wizualną w działaniach promocyjnych. To pokazuje, że choć nie jest to obszar codziennej pracy, instytucje doceniają wartość długofalowej, spójnej tożsamości wizualnej i angażują w tym celu specjalistów.

Również 17,86% respondentów wskazało **projekty związane z architekturą**. Wymieniano tu działania związane z rozbudową instytucji, remontami, usuwaniem barier architektonicznych, projektami budowlanymi czy zagospodarowaniem przestrzeni. Te odpowiedzi potwierdzają, że współpraca z projektantami nie ogranicza się wyłącznie do obszaru grafiki – w wielu instytucjach dotyczy także planowania przestrzennego i inwestycyjnego.

W kategorii "inne" znalazło się 7,14% odpowiedzi, które nie dały się jednoznacznie przypisać do powyższych grup. Dotyczyły one m.in. prac aranżacyjnych oraz tzw. etnodesignu, który bez szerszego kontekstu pozostaje niejasny, ale może sugerować działania o charakterze kulturowym lub społecznie zorientowanym.

Z przedstawionych danych wynika, że projektanci pełnią w instytucjach kultury przede wszystkim funkcję wsparcia komunikacji wizualnej – zarówno w ujęciu codziennym (materiały promocyjne), jak i strategicznym (identyfikacja

wizualna). Ich udział jest także istotny w projektowaniu przestrzeni wystawienniczych i materiałów wydawniczych. W mniejszym, choć nie mniej znaczącym zakresie, są angażowani w działania architektoniczne. Rozkład odpowiedzi potwierdza szerokie spektrum kompetencji projektantów w sektorze kultury oraz ich ugruntowaną obecność w codziennym funkcjonowaniu instytucji. Odpowiedzi potwierdzają również dobrze rozpoznane i ugruntowane obszary współpracy z projektantami.

Poniżej przedstawiamy odpowiedzi respondentów

*zachowano oryginalną pisownię

Materiały promocyjne i graficzne (druk, internetowe, cyfrowe) - 17 odp. / 60.71%

- materiały promocyjne: ulotki, plakaty, bannery itp.
- Grafiki reklamujące wydarzenia w instytucji, reklamy w kinie
- reklama w postaci plakatów i zaproszeń, folderów reklamowych
- Programy, plakaty, afisze
- Tworzenie plakatów, reklamy i spójnej komunikacji
- Projekty dedykowane konkretnym wydarzeniom, druki ulotne, bieżące potrzeby marketingowe (rollupy, banery)
- identyfikacja wizualna, projektowanie materiałów graficznych
- Tworzenie kompleksowych materiałów promocyjnych dla danych wydarzeń, przygotowanie informatorów
- projekty graficzne z przeznaczeniem do druku i do użytku internetowego
- Projektowanie plakatów, grafik
- opracowanie koncepcji graficznej wydarzeń cyklicznych
- serwis www, outdoor, poligrafia
- [projektowanie] materiałów na stronę www, materiały na social media, plakaty, ulotki, druki
- m.in. projekty billboardów, plakatów, ścianek fotograficznych, pocztówek, teczek, projekty nadruków na pufy, leżaki, torby, parasole, projekty grafik i przygotowywanie innych form (animacji, klipów) do mediów społecznościowych, na strony internetowe, projekty promujące aktywność naszej instytucji, w tym wydarzenia, np. promocja wydarzeń kulturalnych, cykli szkoleń, podcastów
- Najczęściej zlecamy zaprojektowanie wszelkiego rodzaju grafik na profile typu facebook lub na naszą stronę
- projektowanie ulotek, plakatów, grafik do mediów społecznościowych, plansz na spotkania, prezentacji konkursowych, prezentacji do występów)
- druki

Wydawnictwa i skład publikacji - 12 odp. / 42.86%

- skład publikacji, wydawanie Informatora Kulturalnego
- publikacje okolicznościowe, okładki do wydawnictw płytowych
- skład wydawnictw
- [przygotowywanie] wydawnictw, tworzenie materiałów graficznych (okładki płyt) dla zespołów i instytucji współpracujących
- prace wydawnicze
- [projektowanie] wydawnictw

- skład publikacji
- publikacje
- publikacji wydanych przez instytucję, okładek wydawanych książek
- W przypadku grantów gdy je otrzymamy, są to publikacje
- grafik przygotowuje nam szablony do promocji
- projektowanie publikacji i wydawnictw (w tym skład)

Projektowanie wystaw i scenografia - 10 odp. / 35.71%

- SCENOGRAFIA
- scenografia do wystawianych przez naszą instytucję spektakli
- wydawnictwa do wystaw, scenografia wystaw
- Tworzenie projektów wykonawczych wystawy
- projektowanie wystaw (aranżacja + infografiki)
- Projektowanie wystaw
- projektowanie wystaw
- projektowanie wystaw
- wystawy
- wystawy stałe, czasowe

Identyfikacja wizualna i branding - 17.86%

- Opracowanie nowego designu, w tym księgi znaków dla naszej instytucji,
- opracowanie działań promocyjnych do spektakli
- projektowanie identyfikacji wizualnej
- branding imprez cyklicznych
- identyfikacja wizualna, projekty logo oraz przewodnich motywów graficznych dla poszczególnych działań

Architektura - 5 odp. / 17.86%

- zagospodarowania terenu etc.
- Rozbudowa Teatru
- REMONTY, BARIERY ARCHITEKTONICZNE
- projekty architektoniczno - budowlane
- Rewitalizacja siedziby

Inne - 2 odp. / 7.14%

[prace] aranżacyjne

etnodesign (pracownik)

Bariery ograniczające współpracę z projektantami

[Pyt. Jakie czynniki najbardziej ograniczały Państwa współpracę z projektantami/firmami projektowymi?, N=28]

Najczęściej wskazywanym czynnikiem ograniczającym współpracę z projektantami i firmami projektowymi były **ograniczenia finansowe** – aż **85,71%** respondentów uznało **wysoki koszt współpracy** za główną barierę. Oznacza to, że niezależnie od potencjalnych korzyści, jakie niesie ze sobą współpraca z projektantami, wielu instytucji po prostu na nią nie stać lub nie może jej łatwo sfinansować w ramach dostępnych budżetów. W wywiadzie respondenci podkreślali, że ograniczony budżet bywa przeszkodą we współpracy z projektantami – zwłaszcza wtedy, gdy współpraca wymaga dodatkowych środków na honoraria, materiały czy wykonawstwo. Dotyczy to zarówno braku środków na doraźne zlecenia jak i na stałe zatrudnienie: „(...) korzystamy często i chętnie, o ile nas stać, a stać nas rzadko”, „(...) głównie kwestie finansowe tutaj o tym decydują. Chcielibyśmy korzystać więcej, ale nie zawsze są na to środki”, „To jest większy wydatek, więc też trudny, nie na każdy projekt możemy sobie pozwolić na profesjonalną oprawę”. Niektórzy zaznaczali, że dostępność (cyfrowa, architektoniczna) często traktowana jest jako „dodatkowy koszt”, który w praktyce trzeba zmieścić w i tak napiętym budżecie projektu.

Na drugim miejscu znalazły się **procedury administracyjne** (35,71%), co sugeruje, że formalności mogą skutecznie opóźniać lub utrudniać podejmowanie współpracy. Formalno-administracyjne trudności w wywiadzie pojawiały się głównie w kontekście procedur przetargowych lub biurokratycznych wymogów, które opóźniają lub komplikują zatrudnienie projektanta. Pojawiały się też głosy o nieelastyczności systemu zamówień publicznych, który nie zawsze pozwala na wybór projektanta według jakości i doświadczenia, a jedynie według najniższej ceny. W jednym z wywiadów zasygnalizowano też utrudnienia wynikające z konieczności uzgadniania projektów z konserwatorem zabytków – co w niektórych przypadkach ograniczało możliwość wprowadzania rozwiązań zwiększających dostępność.

Znacznie rzadziej pojawiają się ograniczenia związane z samymi projektantami. Tylko **14,29%** wskazało na **brak zrozumienia potrzeb instytucji przez projektantów**. W wywiadzie wymieniano głównie brak zrozumienia w graficznych obszarach projektowania, dotyczących dostosowania projektu do standardów dostępności cyfrowej, ponieważ wielu projektantów nie posiada odpowiednich narzędzi ani wiedzy, by skutecznie dostosować projekty. Jak zauważyła jedna z uczestniczek wywiadu, „(...) grafik powiedział, że jego program nie pozwala mu na to, żeby dostosować plik do wymagań dostępności cyfrowej”. W wywiadach pojawiły się pojedyncze, ale wyraźne odniesienia do problemów wynikających ze współpracy z architektami lub z ograniczeń architektonicznych. Choć nie są one dominującym tematem, to w kilku wypowiedziach rozmówcy zwracają uwagę na trudności, które wynikają z decyzji architektonicznych lub braku uwzględnienia potrzeb dostępności na etapie projektowania przestrzeni. W jednej z wypowiedzi pojawia się krytyczne odniesienie do rozwiązań zaproponowanych przez architekta, które nie były dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Rozmówczyni zauważa: „(...) ten architekt chyba nie bardzo chciał współpracować, zrobił to po swojemu i po prostu powiedział, że on się nie zgadza na to, żeby coś było dodawane, bo to psuje mu projekt”. Ponadto, wskazuje to na brak elastyczności i niezrozumienie idei projektowania uniwersalnego.

Jeszcze mniej – **10,71%** – zauważyło problem w **braku znajomości roli projektantów w rozwoju oferty instytucji** lub w **opóźnieniach w realizacji usług**. Opóźnienia w dostosowywaniu projektów do wymagań instytucji kultury są

często wskazywane jako powód frustracji: „Brak terminowości jest katastrofą, to wprowadza nerwowość”. Terminowość jest szczególnie ważna w kontekście harmonogramów, które są napięte, a każdy dzień opóźnienia wpływa na kolejne etapy pracy.

Pozostałe czynniki, takie jak **niewystarczające kompetencje projektantów**, **trudności komunikacyjne**, **złe doświadczenia z przeszłości**, czy **niska jakość wykonania**, zostały wskazane sporadycznie (od 7,14% do 3,57%). Żaden z respondentów **nie zadeklarował** natomiast **problemu z dostępem do projektantów w regionie** – co może oznaczać, że instytucje mają wysokie kompetencje jeśli chodzi o znajomość rynku projektantów.

Podsumowując, najważniejszym ograniczeniem dla współpracy instytucji z projektantami są czynniki ekonomiczne i systemowe – przede wszystkim **koszty współpracy** i **procedury administracyjne**. Problemy merytoryczne, takie jak brak kompetencji czy trudności komunikacyjne, mają mniejsze znaczenie. Oznacza to, że instytucje w dużej mierze **doceniają wartość współpracy projektowej**, ale nie zawsze są w stanie ją zrealizować z powodów niezależnych od jakości czy skuteczności samych projektantów. Poprawa dostępności środków oraz uproszczenie formalności mogłyby znacząco zwiększyć częstotliwość i efektywność takich współprac.

Tab.6: Czynniki ograniczające współpracę z projektantami, N=28

	Liczba odp.	%
Wysoki koszt współpracy z projektantem/firmą projektową (ograniczenia finansowe)	24	85,71%
Procedury administracyjne	10	35,71%
Brak zrozumienia projektantów nt. naszych potrzeb	4	14,29%
Brak znajomości roli projektantów w rozwoju (oferty) naszej instytucji	3	10,71%
Opóźnienia terminów wykonania usługi	3	10,71%
Nieodpowiednie (mało praktyczne) umiejętności i kompetencje projektantów	2	7,14%
Trudności w komunikacji/kontaktach	2	7,14%
Nieudana współpraca z projektantami w przeszłości	1	3,57%
Niska jakość wykonania	1	3,57%
Trudny dostęp do projektantów w regionie	0	0,00%

*możliwość wyboru wielokrotnego, max. 3 odp.

Czynniki ułatwiające współpracę z projektantami

[Pyt. otwarte: Proszę wskazać czynniki, które ułatwiały Państwu współpracę z projektantami/firmami projektowymi?]

Aby dowiedzieć się, jakie są czynniki ułatwiające instytucjom współpracę z projektantami/firmami projektowymi, poprosiliśmy ankietowanych w pytaniu otwartym o ich wymienienie? Każdy z ankietowanych mógł swobodnie formułować swoją wypowiedź. W toku analiz wyłoniono główne kategorie wynikające z uzyskanych odpowiedzi.

Zdecydowanie najczęściej wskazywanym czynnikiem, który ułatwia współpracę z projektantami i firmami projektowymi, jest **dobra komunikacja, obejmująca również elementy dyspozycyjności i możliwości bezpośredniego kontaktu**. Ten obszar pojawił się aż w **53,85%** odpowiedzi, co wskazuje na jego kluczowe znaczenie. Respondenci podkreślali wagę partnerskiego dialogu, mówienia wspólnym językiem, klarownego określenia zasad współpracy, a także regularnego kontaktu z projektantami. Wskazano również, że zatrudnienie w instytucjach kultury osób posiadających doświadczenie w branży projektowej potrafi realnie poprawić jakość komunikacji i wdrożyć skuteczniejsze narzędzia współpracy.

Na drugim miejscu, z wynikiem **15,38%**, znalazły się odpowiedzi dotyczące **zabezpieczonych środków finansowych na tego typu działania**. Instytucje wskazywały, że **większe budżety, dostęp do grantów czy atrakcyjne ceny usług** ułatwiają wdrażanie projektów. Koszty są więc istotnym aspektem praktycznym, który wpływa na współpracę z projektantami.

Taki sam odsetek, również **15,38%** stanowiły odpowiedzi związane ze **znajomością specyfiki sektora kultury**. Instytucje podkreślały, że projektanci rozumiejący realia instytucji publicznych i świata kultury (w tym ich organizację pracy i sposób funkcjonowania) stanowią duże wsparcie. Takie dopasowanie sprawia, że współpraca jest bardziej płynna i dostosowana do rzeczywistych potrzeb.

Dobre doświadczenia z wcześniejszej współpracy zostały wymienione przez **11,54%** respondentów. Odpowiedzi te pokazują, że zbudowane wcześniej kontakty, zaufanie oraz sprawdzone relacje mają znaczenie w dalszej współpracy.

Również **11,54%** wypowiedzi dotyczyło **wiedzy pracowników instytucji kultury na temat branży projektowej**. Targi, szkolenia i własna orientacja w branży projektowej pozwalają lepiej zrozumieć możliwości, język i zasady współdziałania z projektantami.

Najmniej odpowiedzi, 7,69% dotyczyło dostępności lokalnych projektantów. Wskazywano na wartość regionalnych zasobów oraz łatwiejszy dostęp do firm działających w pobliżu. Podobny odsetek, 7,69% dotyczył formalnego określenia zasad współpracy, w tym zapisów w umowach i wymagań prawnych. Tyle samo wypowiedzi dotyczyło elastyczności projektantów – zarówno w kontekście gotowości do proponowania rozwiązań, jak i otwartości na zmiany. Instytucje doceniają, gdy wykonawcy potrafią dostosować się do ich oczekiwań i reagować na bieżące potrzeby.

W kategorii **inne**, która objęła **26,92%** odpowiedzi, znalazły się pojedyncze, ale istotne cechy, takie jak profesjonalizm projektantów, ich kreatywność, terminowość czy szybkość realizacji. Pojawiły się też wypowiedzi dotyczące możliwości organizacyjnych instytucji ("siły przerobowe") do obsługi strony formalnej. Choć te aspekty

występowały rzadko, pokazują, że udana współpraca zależy także od kompetencji, sprawności wykonawczej oraz efektywności po obu stronach.

Współpraca z projektantami najlepiej przebiega tam, gdzie istnieje dobra komunikacja, osobisty kontakt i ich dyspozycyjność. Znaczenie mają także wcześniejsze doświadczenia współpracy z projektantem. Wsparciem są również wystarczające środki finansowe oraz znajomość specyfiki sektora kultury – zarówno po stronie projektantów, jak i instytucji.

Tab.7: Czynniki ułatwiające współpracę z projektantami, N=26

	Liczba odp.	%
Dobra komunikacja (w tym dyspozycyjność i kontakt bezpośredni)	14	53,85%
Inne	7	26,92%
Dostępne środki finansowe/wystarczające budżety	4	15,38%
Znajomość specyfiki sektora kultury	4	15,38%
Dobre doświadczenia z wcześniejszej współpracy	3	11,54%
Wiedza pracowników kultury nt. branży	3	11,54%
Dostępność lokalnych wykonawców	2	7,69%
Formalne określenie zasad współpracy	2	7,69%
Elastyczność projektantów	2	7,69%

*każdy respondent mógł udzielić więcej niż jedną kategorię odpowiedzi

Również z wywiadów wynika, że współpraca z projektantami jest dla instytucji kultury łatwiejsza, gdy opiera się na **wcześniejszych relacjach, sprawnej komunikacji i jasnym podziale zadań**. Kluczowym ułatwieniem jest sytuacja, gdy projektant jest osobą znaną i zaufaną – wówczas współpraca przebiega znacznie sprawniej, ponieważ „(...) rozumiemy się, że tak powiem bez słów”. Jak podkreślił jeden z rozmówców, „(...) jeśli to jest osoba, którą dobrze znamy, to to jest łatwość”. Wskazywano, że łatwiej współpracuje się z osobą „otwartą, responsywną i komunikatywną”. Instytucje cenią sobie, gdy projektanci nie są „bardzo przywiązani do swojego projektu” i potrafią wprowadzać zmiany, zachowując przy tym profesjonalne podejście. Istotna jest również **dostępność projektanta i szybkość jego reakcji** – zwłaszcza w dynamicznym środowisku instytucji kultury. Uczestnicy wskazywali, że „(...) czas realizacji jest w miarę taki szybki”, co pomaga w efektywnej organizacji wydarzeń i kampanii promocyjnych. Powtarza się także wątek **powtarzalnych formatów i struktur graficznych**, co pozwala instytucjom szybciej współpracować z projektantami bez potrzeby każdorazowego tworzenia rozwiązań od zera. Pomaga to w „pozбиieraniu poszczególnych klocków” i zapewnia spójność wizualną. Kolejnym czynnikiem ułatwiającym

współpracę jest **wzajemna znajomość stylu pracy i zrozumienie swoich oczekiwań** - „(...) że się znamy, że trochę wiemy jak nawzajem pracujemy”. To pozwala skracać procesy i działać szybciej, bez konieczności tłumaczenia wszystkiego od początku: „(...) czasami się pewne etapy już z automatu przeskakujemy i idziemy dalej”. Z punktu widzenia instytucji istotne jest także to, by projektant rozumiał **cel komunikacji i charakter grupy docelowej** - „(...) co poprzez ten plakat chcemy powiedzieć? Do kogo chcemy trafić?” oraz by materiały były dostosowane do osób ze szczególnymi potrzebami. Taka świadomość projektanta wpływa na lepsze dopasowanie treści wizualnych do misji i odbiorców instytucji. Ułatwieniem jest również **dostarczanie projektantowi pełnego zestawu informacji o wydarzeniu**. Instytucje zauważyły, że współpraca przebiega płynniej, gdy projektant od początku wie, co ma przygotować: „(...) sytuację ułatwia mi ten pakiet informacji, co zrobić do konkretnego wydarzenia, co będzie dokładnie potrzebne, jaki zestaw materiałów graficznych”. Taka organizacja pracy pozwala nie tylko na lepszą kontrolę nad wizualną komunikacją, ale także zwiększa efektywność – jak wyjaśniono: „(...) jestem w stanie, patrząc na przykład na foldery, zobaczyć, że do tego wydarzenia brakuje jeszcze tej konkretnej rzeczy i ją trzeba doprojektować”.

Wszystkie te elementy tworzą spójny zestaw praktyk i postaw, które w odczuciu badanych instytucji realnie wpływają na jakość i efektywność współpracy z projektantami.

Ocena roli designu (w ostatnich 3 latach)

[Pyt. Jak ocenia Pan/i rolę designu w swojej branży (w ostatnich 3 latach)?]

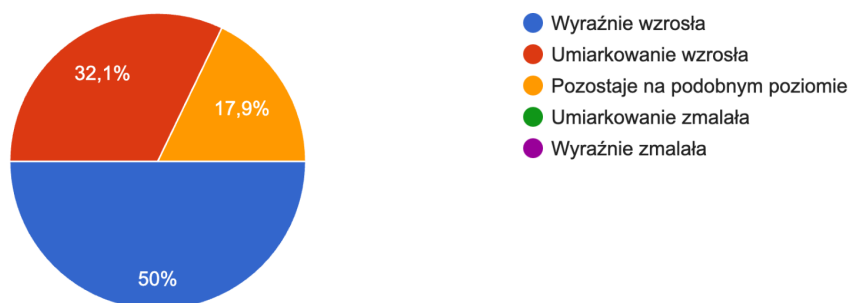
W ocenie respondentów rola designu w ich branży w ostatnich trzech latach **wyraźnie zyskała na znaczeniu** – połowa badanych (**50%**) zauważa **wyraźny wzrost**, a kolejne **32,1%** dostrzega **umiarkowany wzrost**. Oznacza to, że aż **82,1%** ankietowanych dostrzega **wzrostową tendencję**. Tylko **17,9%** uważa, że sytuacja **pozostała bez zmian**, a nikt nie wskazał na spadek znaczenia designu. Wyniki jednoznacznie pokazują, że design jest postrzegany jako coraz ważniejszy element w sektorze.

Wyk.10: Ocena roli designu w branży (w ostatnich 3 latach), N=28

Jak ocenia Pan/i rolę designu w swojej branży (w ostatnich 3 latach)?

28 odpowiedzi

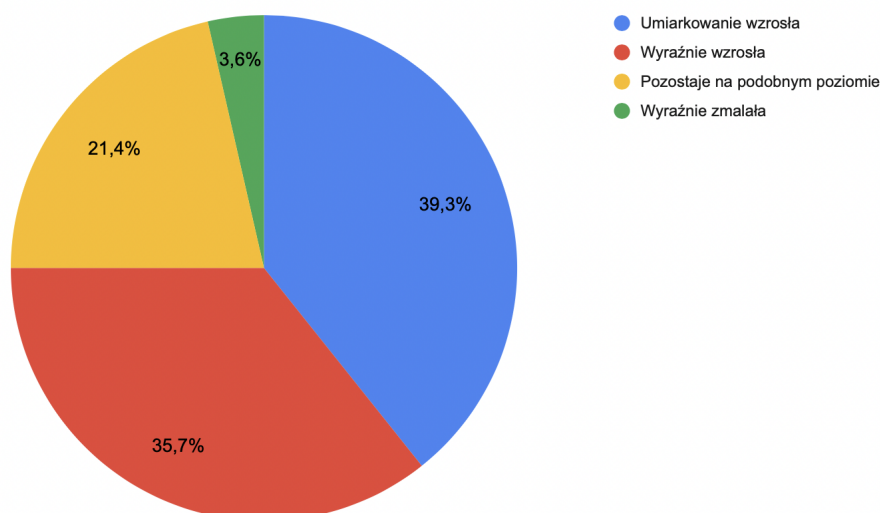

[Pyt. Jak ocenia Pan/i rolę designu w instytucjach kultury (w ostatnich 3 latach)?]

Większość respondentów dostrzega również wzrost znaczenia designu w swojej instytucji – łącznie **ponad 75%** badanych uznało, że rola designu **umiarkowanie** lub **wyraźnie wzrosła**. **Co piąty respondent** (21,4%) ocenił, że rola designu **pozostaje na podobnym poziomie** a jedynie **pojedyncze osoby** (3,6%) zauważyły spadek znaczenia. Wskazuje to na **ogólny trend wzmocnienia roli projektowania** w działaniach instytucji kultury, choć tempo i skala tego wzrostu mogą się różnić między organizacjami.

Wyk.11: Ocena roli designu w instytucjach kultury (w ostatnich 3 latach), N=28

Jak ocenia Pan/i rolę designu w swojej instytucji (w ostatnich 3 latach)?

Korzyści dla instytucji kultury ze współpracy z projektantami

[Pyt. Proszę określić w jakim stopniu zgadza się Pan/i z poniższymi stwierdzeniami?]

Ponieważ ankietowani uznali, że rola design zyskała na znaczeniu, zarówno w całym sektorze kultury jak i ich instytucjach, zapytaliśmy o to, czy współpraca z projektantami przynosi im również korzyści. Tak prezentują się odpowiedzi na to pytanie.

Wyniki wyraźnie pokazują, że współpraca z projektantami jest postrzegana jako istotne **wsparcie w promocji** oferty kulturalnej – aż **89,28%** respondentów zgadza się z tym stwierdzeniem (w tym **57,14% zdecydowanie**). Tylko **10,71%** wyraża opinię przeciwną, a brak odpowiedzi neutralnych dodatkowo podkreśla wyrazistość tej oceny. Wynik ten nie jest zaskakujący, gdyż duża część działalności projektowej w instytucjach kultury ma związek z projektowaniem na potrzeby promocji i komunikacji wizualnej.

Średnia arytmetyczna wynosi 4,32. Wskazuje to na silne przekonanie o pozytywnym wpływie współpracy projektowej na komunikację instytucji z odbiorcami.

Tab.8: Korzyści, jakie przynosi współpraca z projektantami/firmami projektowymi, N=28

Współpraca z projektantami/firmami projektowymi sprawia, że możemy skuteczniej promować naszą ofertę kulturalną	Liczba odp.	%
zdecydowanie się zgadzam	16	57,14%
raczej się zgadzam	9	32,14%
ani się nie zgadzam, ani zgadzam	0	0,00%
raczej się nie zgadzam	2	7,14%
zdecydowanie się nie zgadzam	1	3,57%

Zdecydowana większość respondentów – **łącznie 78,57%** – oceniła współpracę z projektantem jako **ważną dla funkcjonowania ich instytucji** (46,43% zdecydowanie się zgadza, 32,14% raczej się zgadza). To wskazuje na silne przekonanie o istotnej roli projektantów w działalności instytucji kultury. 14,29% respondentów przyjęło postawę neutralną.

Tylko **7,14%** badanych wyraziło brak zgody z tą tezą (3,57% raczej się nie zgadza, 3,57% zdecydowanie się nie zgadza), co świadczy o marginalnym udziale osób negujących znaczenie tej współpracy.

Uśredniona ocena 4,14. Potwierdza to, że współpraca ta jest postrzegana jako ważny element wspierający rozwój i profesjonalizację działań instytucji kultury.

Tab.9: Korzyści, jakie przynosi współpraca z projektantami/firmami projektowymi, N=28

Współpraca z projektantami/firmami projektowymi ma bardzo istotne znaczenie dla funkcjonowania mojej instytucji	Liczba odp.	%
zdecydowanie się zgadzam	13	46,43%
raczej się zgadzam	9	32,14%
ani się nie zgadzam, ani zgadzam	4	14,29%
raczej się nie zgadzam	1	3,57%
zdecydowanie się nie zgadzam	1	3,57%

Wyniki pokazują, że zdecydowana większość respondentów dostrzega pozytywny wpływ współpracy z projektantami na trafność oferty kierowanej do odbiorców – **łącznie 75%** zgadza się z tym stwierdzeniem (32,14% zdecydowanie, 42,86% raczej). **17,86%** pozostaje neutralnych a zaledwie **7,14%** wyraża opinię przeciwną.

Średnia arytmetyczna w tym pytaniu wynosi 3,93. Oznacza to, że respondenci dość wyraźnie dostrzegają korzyści z projektowania zorientowanego na potrzeby użytkowników i uznają je za ważny element funkcjonowania instytucji.

Tab.10: Korzyści, jakie przynosi współpraca z projektantami/firmami projektowymi, N=28

Współpraca z projektantami/firmami projektowymi pozwala nam lepiej odpowiadać na potrzeby naszych odbiorców	Liczba odp.	%
zdecydowanie się zgadzam	9	32,14%
raczej się zgadzam	12	42,86%
ani się nie zgadzam, ani zgadzam	5	17,86%
raczej się nie zgadzam	1	3,57%
zdecydowanie się nie zgadzam	1	3,57%

Większość ankietowanych zgodziło się również ze stwierdzeniem, że współpraca z projektantem generuje korzyści dla instytucji – **łącznie 60,71%** osób oceniło ją pozytywnie (35,71% zdecydowanie się zgadza, 25% raczej się zgadza). Jednak widoczna jest też grupa osób sceptycznych – **17,86%** badanych wyraziło brak zgody z tą tezą, a aż **21,43%** przyjęło postawę neutralną. Może to sugerować, że choć znaczenie współpracy jest doceniane, nie we wszystkich przypadkach przekłada się ona na wyraźnie dostrzegalne korzyści.

Średnia arytmetyczna odpowiedzi wynosi 3,75, co wskazuje na wciąż pozytywne, ale już mniej jednoznaczne postrzeganie współpracy w kategoriach korzyści.

Tab.11: Korzyści, jakie przynosi współpraca z projektantami/firmami projektowymi, N=28

Współpraca z projektantami/firmami projektowymi generuje duże korzyści dla mojej instytucji	Liczba odp.	%
zdecydowanie się zgadzam	10	35,71%
raczej się zgadzam	7	25,00%
ani się nie zgadzam, ani zgadzam	6	21,43%
raczej się nie zgadzam	4	14,29%
zdecydowanie się nie zgadzam	1	3,57%

Ponadto, w wywiadzie główne wątki związane z korzyściami, jakie widzieli rozmówcy ze współpracy z projektantami można pogrupować na kilka głównych obszarów:

Współpraca z projektantami wewnętrznymi zapewnia szybkość działania i elastyczność. Instytucje kultury cenią sobie możliwość szybkiej reakcji i bieżącego dostosowywania materiałów wizualnych do potrzeb wydarzeń. Wewnętrzny grafik lub dział graficzny umożliwia tworzenie materiałów „na zawołanie”, co jest szczególnie istotne w sytuacjach kryzysowych i przy napiętych harmonogramach – jak podkreśliła jedna z osób: „(...) to przede wszystkim czas i to, że możemy, że dyspozycyjność tej osoby, możemy korzystać z jej usług właściwie codziennie od godziny 9 do 15 i to są projekty robione od tak na zawołanie”. Instytucje korzystające z własnych grafików podkreślały również zrozumienie spójności wizualnej instytucji. Obecność stałych grafików pozwala instytucjom dbać o jednolity, rozpoznawalny styl wizualny – zarówno na poziomie lokalnym, jak i w ramach większych wydarzeń: „(...) ten design jest rzeczywiście taki nasz, czyli zastosowanie tych samych fontów, zastosowanie kształtów, które identyfikują się z naszym logotypem”.

Projektanci zewnętrzni wnoszą świeżość i nowe spojrzenie. Projektanci z zewnątrz wnoszą inne doświadczenia i świeże spojrzenie, co pozwala instytucjom wyjść poza schematy i zyskać nowe inspiracje. Jak zauważono, „czasami jak ktoś weźmie krok do tyłu, czy to agencja marketingowa nawet przy jakimś tworzeniu kampanii, czy właśnie architekt, to on wysłucha wszystkich naszych próśb i pomysłów, natomiast wpadnie na coś innego”. Podobnie inna

osoba dodała, że „taka osoba z zewnątrz na pewno by pozwoliła spojrzeć inaczej na naszą działalność, bez stereotypów związanych z naszą publicznością, z naszą miejscowością”.

Współpraca z profesjonalistami z zewnątrz podnosi jakość projektów. Respondenci zauważali, że projekty tworzone przez profesjonalnych projektantów zewnętrznych charakteryzują się wyższym poziomem dopracowania. Jak zauważono, „(...) widać różnicę i to jest rzecz, którą niby tylko to są ulotki, broszurki o historii w związku z wydarzeniem, ale widać różnicę i to też często po prostu widać, że osoby mają doświadczenie”.

Współtworzenie z projektantami sprzyja większemu zaangażowaniu twórców wydarzeń. W przypadku projektów scenograficznych i artystycznych współpraca z projektantami pozwala na lepsze dopasowanie elementów wizualnych do potrzeb użytkowników i realnego zaangażowania zespołów twórczych (np. zespołów teatralnych) w proces projektowy, co przekłada się na silniejsze utożsamienie z efektem końcowym: „(...) to zaangażowanie tych grup, które z tego potem korzystają na scenie, w sam proces tworzenia jest dosyć istotny, bo się bardziej z tym utożsamiają, mogą przełać te myśli”.

Znajomości kontekstu instytucji kultury. Zarówno w przypadku projektantów wewnętrznych, jak i długo współpracujących wykonawców zewnętrznych, znajomość instytucji oraz dobra komunikacja przekładają się na usprawnienie procesu twórczego - jak ujęto to w wypowiedzi: „(...) pracujemy już z tym wewnętrznym naszym grafikiem z sześć lat lub siedem lat, więc znamy się też na wylot i ta komunikatywność po prostu bardzo przyspiesza też pracę”.

Instytucje kultury postrzegają współpracę z projektantami jako kluczowy element profesjonalizacji i skutecznej komunikacji wizualnej. Projektanci zatrudnieni w instytucji umożliwiają szybkie działanie i zachowanie spójności wizualnej, natomiast projektanci zewnętrznym wnoszą świeżość, odmienną perspektywę i wyższy poziom dopracowania projektów. Korzyści te mają charakter zarówno praktyczny, jak i strategiczny, a ich wykorzystanie zależy w dużej mierze od struktury organizacyjnej instytucji, dostępnych zasobów oraz gotowości do podejmowania współpracy.

Ocena wpływu współpracy z projektantami na ponoszone koszty

Aby uzupełnić zaprezentowane powyżej dane dotyczące współpracy z projektantami, zapytaliśmy również respondentów o to, czy współpraca z nimi generuje duże koszty w ich instytucjach.

Wyniki wskazują, że większość respondentów postrzega współpracę z projektantami jako kosztowną – **łącznie 60,71%** badanych zgadza się z tą opinią (25% zdecydowanie, 35,71% raczej). Jednocześnie jedna czwarta (**25%**) osób wyraża zdanie przeciwne, a **14,29%** pozostaje neutralnych.

Średnia arytmetyczna wynosi 3,54, co oznacza, że współpraca z projektantami może być ogólnie uznawana za obciążenie finansowe, biorąc pod uwagę ograniczone finanse z jakimi zmagają się instytucje. Innymi słowy, współpraca z projektantami może być postrzegana jako kosztowna dla instytucji, ponieważ jest niedofinansowana.

Tab.12: Wpływ współpracy z projektantami/firmami projektowymi na koszty, N=28

Współpraca z projektantami/firmami projektowymi generuje duże koszty w mojej instytucji	Liczba odp.	%
zdecydowanie się zgadzam	7	25,00%
raczej się zgadzam	10	35,71%
ani się nie zgadzam, ani zgadzam	4	14,29%
raczej się nie zgadzam	5	17,86%
zdecydowanie się nie zgadzam	2	7,14%

Obszary działalności instytucji kultury, wymagające wsparcia projektantów

[Pyt. otwarte: Jakie obszary działalności instytucji takich jak Państwa powinny być obecnie wspierane w pierwszej kolejności przez środowisko projektantów?]

Aby dowiedzieć się, jakie jakie obszary działalności instytucji kultury powinny być obecnie wspierane w pierwszej kolejności, poprosiliśmy ankietowanych w pytaniu otwartym o ich wymienienie? Każdy z ankietowanych mógł swobodnie formułować swoją wypowiedź. W toku analiz wyłoniono główne kategorie wynikające z uzyskanych odpowiedzi.

Respondenci najczęściej wskazywali na potrzebę wsparcia w obszarze **promocji i reklamy (33,33%)**, co sugeruje dążenie instytucji do zwiększenia rozpoznawalności i skuteczniejszej komunikacji z odbiorcami. Na drugim miejscu znalazło się **projektowanie zorientowane na dostępność (29,63%)**, co świadczy o rosnącej świadomości konieczności tworzenia przestrzeni, usług i produktów przyjaznych dla różnych grup użytkowników. **Identyfikacja wizualna (22,22%)** również została uznana za istotną. Rzadziej (14.81%) wskazywano na konkretne potrzeby związane z profilem działalności instytucji - wystawiennictwo (w tym jeden ankietowany zaproponował włączenie prac projektantów do ich zbiorów). Jednocześnie aż 33,33% odpowiedzi stanowiły pojedyncze, zróżnicowane wskazania (kategoria inne) – od tworzenia interaktywnych pomocy edukacyjnych i stron internetowych po aranżację przestrzeni publicznych czy projektowanie z wykorzystaniem etnodesignu – co pokazuje szerokie spektrum potrzeb i otwartość na różnorodne formy współpracy z projektantami.

Instytucje kultury oczekują przede wszystkim wsparcia w zakresie komunikacji i dostępności, ale są także otwarte na mniej oczywiste, bardziej zindywidualizowane formy współpracy projektowej.

Tab.13: Obszary działalności instytucji kultury, wymagające wsparcia projektantów, N=27

	Liczba odp.	%
promocja/popularyzacja oferty, reklama	9	33,33%
projektowanie zorientowane na dostępność (przestrzeni, produktów, usług)	8	29,63%
identyfikacja wizualna	6	22,22%
wystawiennictwo/ekspozycja	4	14,81%
inne (pojedyncze odpowiedzi) 33.33%	3	33,33%

Ocena zaangażowania projektantów w procesy innowacyjne i rozwój przestrzeni publicznych w woj. śląskim

[Pyt. Jak ocenia Pan/i zaangażowanie (wkład) środowiska projektantów w innowacyjne procesy na terenie województwa śląskiego?]

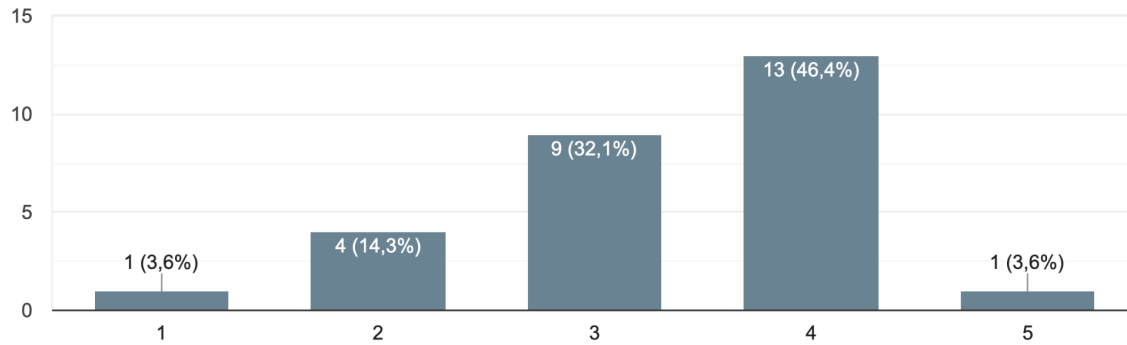
Poprosiliśmy respondentów o ocenę stopnia zaangażowania środowiska projektantów w rozwój procesów innowacyjnych w woj. śląskim. Na skali od 1 do 5 mogli oni ocenić zaangażowanie projektantów w rozwój innowacyjności (gdzie 1 oznaczało brak wkładu a 5 bardzo duży wkład). Odpowiedzi pokazują, że ponad połowa respondentów (**50%**) dostrzega **duży lub bardzo duży wkład środowiska projektantów** w innowacyjne procesy w województwie śląskim (oceny 4 i 5). Z drugiej strony, **17,9%** ocenia ten wkład **negatywnie** (oceny 1 i 2), a **32,1%** pozostaje neutralna. Średnia arytmetyczna wynosi **3,32**, co wskazuje na **umiarkowanie pozytywną ocenę**, z przewagą przekonania, że projektanci wnoszą istotny wkład, choć nie jest on jeszcze powszechnie postrzegany jako bardzo wysoki.

Wyk.12: Ocena zaangażowania środowiska projektantów w innowacyjne procesy na terenie województwa śląskiego [1 - brak wkładu, 5 - bardzo duży wkład], N=28

Jak ocenia Pan/i zaangażowanie (wkład) środowiska projektantów w innowacyjne procesy na terenie województwa śląskiego?

28 odpowiedzi

[Pyt. Jak ocenia Pan/i zaangażowanie (wkład) środowiska projektantów w rozwój przestrzeni publicznej w woj. śląskim?]

Podobnie, w przypadku wkładu projektantów w rozwój przestrzeni publicznych w woj. śląskim, gdzie 1 oznaczało brak wkładu a 5 bardzo duży wkład.

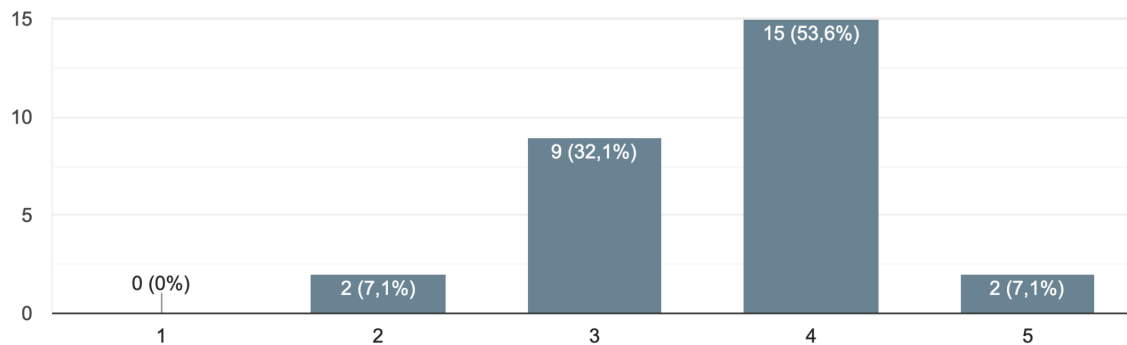
Wyniki wskazują, że **60,7% respondentów** ocenia wkład środowiska projektantów w rozwój przestrzeni publicznej w województwie śląskim jako **duży lub bardzo duży** (oceny 4 i 5). Tylko **7,1%** wyraża opinię negatywną (ocena 2), a **32,1%** pozostaje neutralna. Brak odpowiedzi skrajnie negatywnych (1). Średnia arytmetyczna wyniosła **3,61**, co może świadczyć o rosnącej świadomości i docenieniu roli designu w kształtowaniu otoczenia.

Wyk.13: Ocena zaangażowania środowiska projektantów w rozwój przestrzeni publicznej w woj. śląskim, [1 - brak wkładu, 5 - bardzo duży wkład], N=28

Jak ocenia Pan/i zaangażowanie (wkład) środowiska projektantów w rozwój przestrzeni publicznej w województwie śląskim?

28 odpowiedzi

Współpraca instytucji kultury z instytucjami wspierającymi rozwój designu

[Czy Państwa instytucja współpracowała dotychczas z jakimiś instytucjami, które wspierają rozwój designu/wzornictwa w woj. śląskim?]

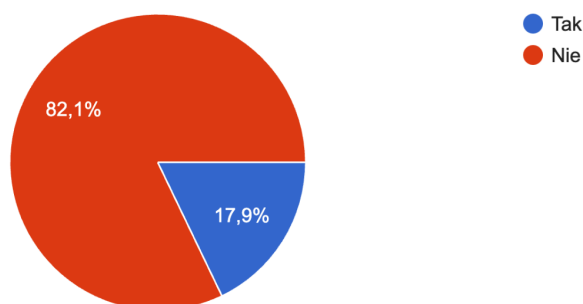
Wyniki pokazują, że **zdecydowana większość instytucji kultury (82,1%) nie współpracowała** dotychczas z organizacjami wspierającymi rozwój designu w województwie śląskim. **Tylko 17,9%** respondentów **zadeklarowało taką współpracę**, co może świadczyć o niskiej integracji sektora kultury.

Wyk.14: Współpraca z instytucjami wspierającymi rozwój designu w woj. śląskim, N=28

Czy Państwa instytucja współpracowała dotychczas z jakimiś instytucjami, które wspierają rozwój designu/wzornictwa w woj. śląskim?

28 odpowiedzi

[Pyt. otwarte: Z jakimi instytucjami, które wspierają rozwój designu/wzornictwa w woj. śląskim współpracuje Państwa instytucja?, N=5]

Ankietowani, którzy wskazali, że ich urząd współpracuje z instytucjami wspierającymi rozwój designu w woj. śląskim (wskazało tak 5 ankietowanych instytucji) zostali poproszeni, aby wymienili z jakimi instytucjami współpracują. 4 razy wskazano Akademię Sztuk Pięknych w Katowicach, 2 razy na Zamek Cieszyn, po jednym razie wymieniono Związek Polskich Artystów Fotografików i Politechnikę Śląską (Wydział Architektury).

[Pyt. Jakiego rodzaju wsparcie otrzymała Państwa instytucja w wyniku tej współpracy?, N=5]

Wśród wskazywanych przez ankietowanych rodzajów wsparcia uzyskanego w wyniku współpracy z instytucjami wspierającymi rozwój designu najczęściej pojawiały się: kontakt z ekspertem, inspiracje oraz informacje na temat dobrych praktyk związanych z projektowaniem (po 3 odpowiedzi). W kategorii „inne”, wskazano na realizację wspólnych projektów, wzrost rozpoznawalności instytucji dzięki tej współpracy i wymianę doświadczeń i wiedzy. Rzadziej (po jednej odpowiedzi) pojawiło się otrzymanie informacji dotyczących ochrony własności w dziedzinie designu, finansowania innowacji z uwzględnieniem usług projektowania, a także projektowania komunikacji z odbiorcami.

Tab.13: Tab. Otrzymane wsparcie, N=5

	Liczba odp.	%
Kontakt z ekspertem	3	60,00%
Inspiracji i informacji nt. dobrych praktyk związanych z projektowaniem/designem	3	60,00%
Inne (realizację wspólnych projektów, rozpoznawalność, współpracę w zakresie wymiany doświadczeń i wiedzy)	3	60,00%
Informacje nt. ochrony własności w dziedzinie designu	1	20,00%
Informacje nt. finansowania innowacji uwzględniających usługi projektowania	1	20,00%
Informacje nt. projektowania komunikacji z naszymi odbiorcami	1	20,00%
Informacje na temat zasad współpracy z projektantami	0	0,00%
Bazy danych i kontakty z projektantami	0	0,00%
Informacje o poziomie cen i zakresie świadczonych usług	0	0,00%
Informacje nt. możliwego udziału projektantów we wprowadzeniu do naszej oferty nowego produktu/ usługi lub rozwijanie już istniejącego	0	0,00%
Nie otrzymaliśmy żadnego wsparcia	0	0,00%

*możliwość wyboru wielokrotnego

Z wywiadu wiemy, że współpraca instytucji kultury z podmiotami wspierającymi rozwój designu ma charakter okazjonalny, niesystemowy i w dużej mierze zależy od indywidualnych inicjatyw pracowników instytucji. Część instytucji deklaruje brak takiej współpracy – głównie z powodu braku wcześniejszych okazji, braku czasu lub przeciążenia bieżącymi obowiązkami. Jak powiedziała jedna z rozmówczyń: „Do tej pory nie współpracowaliśmy, a dlaczego? Dobre pytanie. Trudno powiedzieć. Nie było po prostu okazji”. Wypowiedzi te wskazują również na niepewność co do tego, jak taka współpraca mogłaby realnie przełożyć się na działania i korzyści dla instytucji: „Może nie wiemy za bardzo, jakby też jak tę współpracę wykorzystać tak do naszej pracy na co dzień”, „Może jakby ktoś pokazał właśnie jakieś dobre praktyki, jak taka współpraca może przełożyć się na działanie gminnego domu kultury?”.

W instytucjach, gdzie próbowano podejmować współpracę, była ona zazwyczaj inicjowana oddolnie, przez osoby mające osobiste kontakty ze środowiskiem projektowym – na przykład absolwentów ASP, którzy wiedzieli, do kogo się zwrócić: „Sama kończyłam ASP, więc jakby wiedziałam od początku, że jest taka możliwość. (...) Wiedziałam dokładnie, czym się zajmuje i gdzie trzeba uderzyć”. W takich przypadkach partnerami były głównie: Akademia Sztuk

Pięknych w Katowicach, Uniwersytet Opolski (wydziały artystyczne), Akademia Górnośląska (wcześniej Wyższa Szkoła Techniczna) czy Liceum Plastyczne w Tarnowskich Górach. Formy współpracy obejmowały m.in. udział studentów w projektach, działania z praktykantami oraz konsultacje nieformalne. Przykładem może być wypowiedź: „Współpracowaliśmy z Ewą, która była wtedy studentką Uniwersytetu Opolskiego” czy też: „Współpracujemy z Liceum Plastycznym w Tarnowskich Górach. Ale chyba nic ponad to”.

Współpraca często opierała się na relacjach typu „ktoś kogoś zna” i rzadko przyjmowała formę długofalowego partnerstwa czy pomocy specjalistycznej: „Z reguły to jest na takiej linii bardziej: ktoś kogoś zna, ktoś kogoś polecił”. Jednocześnie wskazywano, że mimo pewnych prób, wiele inicjatyw nie doszło do skutku z uwagi na ograniczenia organizacyjne – brak czasu, energii lub zasobów, by w pełni zaangażować się w proces: * „To chyba spełzło na niczym z racji na trochę ograniczenia czasowe i organizacyjne”.

Niektórzy rozmówcy zwracali też uwagę, że przy współpracy z osobami z zewnątrz pojawiają się trudności związane z brakiem znajomości specyfiki działania instytucji: „Wiem, jak to jest np. przy współpracy z praktykantami, którzy do nas przychodzą i właśnie z Akademii Sztuk Pięknych, ale też właśnie z Technikum czy z Liceum. (...) trzeba bardzo dużo poświęcić tego czasu, żeby najpierw wytłumaczyć, o co nam chodzi, i żeby to nie wyglądało bardzo często tak, jak projektant chce”.

Pojawiły się również głosy krytyczne wobec braku włączenia instytucji kultury przez władze lokalne w działania związane z projektowaniem, mimo że w ich otoczeniu były prowadzone takie projekty przez urząd miasta: „Urząd współpracuje czasami gdzieś tam przy różnych projektach, ale też nie włącza nas w różnego rodzaju działania i czasami wkurzamy się też z tego powodu, że nas nie zapytają, czego my potrzebujemy”.

Wypowiedzi wskazują na niski stopień formalizacji i planowości współpracy z instytucjami związanymi z designem, mimo że w niektórych przypadkach istnieje potencjał i chęć do jej rozwijania. Jeśli już takie współprace się pojawiają, to nie koncentrują się one na działalności doradczej czy eksperckiej, a raczej na realizacji wspólnych projektów.

[Pyt. Czy Państwa instytucja planuje kontynuację/rozpoczęcie współpracy z instytucjami wspierającymi rozwój designu/wzornictwa/ w woj. śląskim?]

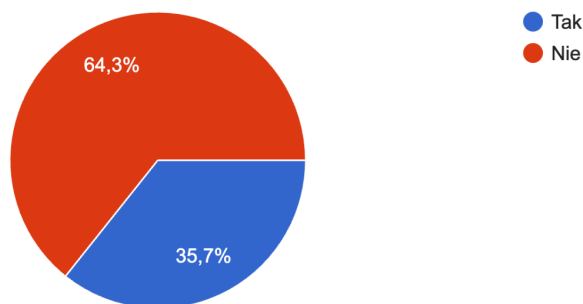
Wyniki wskazują, że **większość instytucji (64,3%) nie planuje współpracy** z instytucjami wspierającymi w przyszłości. **Jedynie 35,7% zadeklarowało taką chęć.**

Wyk.15: Planowana kontynuacja/rozpoczęcie współpracy z instytucjami wspierającymi rozwój designu w woj. śląskim, N=28

Czy Państwa instytucja planuje rozpoczęcie/kontynuację współpracy z instytucjami, które wspierają rozwój designu/wzornictwa w woj. śląskim?

28 odpowiedzi

[Pyt. otwarte: Proszę wymienić, z jakimi instytucjami wspierającymi rozwój designu/wzornictwa Pana/i instytucja planuje kontynuację/rozpoczęcie współpracy?, N=10)

W pytaniu otwartym nt. tego, z jakimi instytucjami planują podjęcie współpracy, znalazły się Akademia Sztuk Pięknych w Katowicach (4 odpowiedzi), Zamek Cieszyn (3 odpowiedzi). Pojedyncze wskazania dotyczyły natomiast Związku Polskich Artystów Fotografików, Politechniki Śląskiej, Łaskiego Domu Kultury, a także ogólnie ujętej kategorii uniwersytetów i szkół wyższych. W jednej odpowiedzi wyrażono brak sprecyzowanej listy partnerów, przy jednoczesnym zaznaczeniu potrzeby finansowania takich działań z grantów. Pojawiła się także odpowiedź „nie wiem”, wskazująca na brak decyzji lub rozeznania w tym zakresie.

[Pyt.otwarte: Proszę uzasadnić, dlaczego Pana/i instytucja nie planuje rozpoczęcia/kontynuacji współpracy z instytucjami wspierającymi rozwój designu/wzornictwa w woj. śląskim?, N=18]

Oto odpowiedzi respondentów, którzy zadeklarowali wcześniej, że ich instytucja nie planuje rozpoczęcia współpracy z instytucjami wspierającymi rozwój designu (18 odpowiedzi).

Brak środków na takie działania - to najczęściej pojawiające się uzasadnienie, wskazane przez **6 ankietowanych**. Wskazuje na barierę finansową jako główny czynnik ograniczający możliwość współpracy. **Nie mamy takiej potrzeby** - **6 instytucji** uznało, że nie widzą aktualnie potrzeby nawiązywania takiej współpracy, min. z uwagi na wewnętrzne zasoby personalne lub profil prowadzonej działalności. **Nie wiemy, gdzie szukać wsparcia w tej**

dziedzinie to kolejne **3 odpowiedzi** świadczące o braku informacji i rozeznania nt. instytucjach wspierających rozwój designu. Może to wskazywać na niski poziom wiedzy o istniejących możliwościach w regionie. Inne odpowiedzi: "Zależy to od przeprowadzonych zapytań ofertowych, trudno zatem stwierdzić czy będzie to instytucja, firma z terenu województwa" - w tej odpowiedzi zaznaczono proceduralny charakter podejmowania decyzji o współpracy, "Jeśli jakaś firma się zgłosi i będzie chciała skorzystać z naszych zasobów, rozpoczniemy współpracę" wskazuje na postawę reaktywną, w której inicjatywa musi wyjść od drugiej strony, "To decyzja szefostwa", może sugerować potrzebę wsparcia decyzyjnego lub przekonania kierownictwa.

[Pyt. Jakiego rodzaju wsparcia oczekivaliby Państwo od instytucji wspierających rozwój designu/wzornictwa w woj. śląskim?]

A jakiego wsparcia oczekivaliby respondenci od instytucji wspierających rozwój designu? Wśród oczekiwań wobec instytucji wspierających rozwój designu/wzornictwa w województwie śląskim najczęściej wskazywano potrzebę **inspiracji i informacji na temat dobrych praktyk związanych z projektowaniem/designem** - tę odpowiedź zaznaczyło 50% respondentów. Niewiele rzadziej pojawiały się oczekiwania dotyczące **informacji o poziomie cen i zakresie świadczonych usług** (46,43%) oraz **baz danych i kontaktów z projektantami i informacji nt. finansowania innowacji uwzględniających usługi projektowania** - po 42,86% wskazań.

Zapotrzebowanie na bardziej bezpośrednie formy wsparcia, jak **kontakt z ekspertem/ekspertką**, wyraziło 28,57% badanych, mniej osób zainteresowanych było **informacjami o zasadach współpracy z projektantami i projektowaniem komunikacji z odbiorcami** (po 21,43%).

Stosunkowo niewielkie zainteresowanie dotyczyło tematów takich jak **ochrona własności w dziedzinie designu** (10,71%) oraz **wsparcie finansowe i wspólne działania** zaklasyfikowane jako kategoria „inne” (7,14%). Najmniej osób (3,57%) wskazało na potrzebę uzyskania **informacji nt. możliwego udziału projektantów w rozwijaniu oferty**.

Największe potrzeby dotyczą podstawowej wiedzy i orientacji w obszarze designu - respondenci oczekują przede wszystkim inspiracji, informacji o dobrych praktykach oraz dostępu do kontaktów i danych o projektantach. Znacząca grupa instytucji potrzebuje także informacji finansowo-organizacyjnych, takich jak koszty usług czy dostępność źródeł finansowania. Bezpośrednie formy wsparcia, jak kontakt z ekspertami, są mniej priorytetowe, ale nadal dość istotne dla niektórych ankietowanych. Tylko nieliczni wyrażali zapotrzebowanie na zaawansowane, strategiczne formy współpracy, takie jak udział projektantów w rozwoju oferty instytucji czy ochrona własności intelektualnej.

Tab.14: Oczekiwane wsparcie, N=28

	Liczba odp.	%
Inspiracji i informacji nt. dobrych praktyk związanych z projektowaniem/designem	14	50,00%

Informacji o poziomie cen i zakresie świadczonych usług	13	46,43%
Bazy danych i kontaktów z projektantami	12	42,86%
Informacji nt. finansowania innowacji uwzględniających usługi projektowania	12	42,86%
Kontakt z ekspertem/ekspertką	8	28,57%
Informacji na temat zasad współpracy z projektantami	6	21,43%
Informacji nt. projektowania komunikacji z naszymi odbiorcami	6	21,43%
Informacji nt. ochrony własności w dziedzinie designu	3	10,71%
Inne (wsparcia finansowego, wspólnych działań)	2	7,14%
Informacji nt. możliwego udziału projektantów we wprowadzeniu na rynek nowego produktu/ usługi lub rozwijaniu istniejącego produktu/usługi na rynek	1	3,57%

Podsumowanie

Jak długo instytucje kultury współpracują z projektantami

Ponad połowa instytucji kultury (53,6%) współpracuje z projektantami od ponad 10 lat, co wskazuje na trwałe wpisanie projektowania w ich działalność. Kolejne 21,4% ma średni staż współpracy (5–10 lat), a 14,3% – od 2 do 5 lat. Tylko 10,7% rozpoczęło taką współpracę w ciągu ostatnich dwóch lat.

Gdzie najczęściej działają projektanci z którymi współpracują instytucje kultury

Współpraca instytucji kultury z projektantami ma wyraźnie lokalny charakter – 82,1% współpracuje głównie z wykonawcami z woj. śląskiego. Tylko 10,7% łączy współpracę lokalną i spoza województwa, a żadna instytucja nie wskazała na dominującą współpracę spoza regionu.

Formy zawieranych umów z projektantami

Najczęściej stosowaną formą współpracy instytucji kultury z projektantami są umowy cywilnoprawne – zlecenia lub o dzieło – wskazywane przez 71,4% respondentów. Świadczy to o częstym angażowaniu projektantów, bez stałego ich zatrudniania. Umowy o pracę deklaruje 46,4% instytucji, co sugeruje, że niemal połowa z nich decyduje się na bardziej formalne i trwałe relacje, np. poprzez etaty dla grafików. Współpraca w modelu B2B występuje w 32,1% przypadków i odzwierciedla rynkowy charakter relacji z projektantami. Praktyki i staże pojawiają się rzadziej (14,3%) i pełnią raczej funkcję wspierającą.

Zatrudnianie projektantów wewnątrz instytucji kultury

Obecność projektantów pracujących wewnątrz instytucji kultury (60,7%) wskazuje na wysoką świadomość potrzeby i roli projektowania w codziennym funkcjonowaniu instytucji. Takie rozwiązanie pozwala na większą spójność komunikacyjną, szybsze reagowanie na potrzeby wizualne oraz rozwijanie własnej tożsamości wizualnej. Jednocześnie 21,4% respondentów przyznało, że nie zatrudnia projektantów, mimo że widzi taką potrzebę, ale brakuje im na to środków finansowych. To pokazuje, że w części instytucji barierą we wdrażaniu profesjonalnego podejścia do projektowania nie jest brak przekonania o jego wartości, ale ograniczenia budżetowe. Z kolei 17,9% instytucji nie zatrudnia projektantów, ponieważ nie widzi takiej potrzeby. Może to oznaczać niewielką skalę działalności tych podmiotów. Najmniejszym instytucjom najprawdopodobniej wystarcza inna forma współpracy z projektantami.

Powyższe dane pokazują zróżnicowaną sytuację organizacyjną i finansową w zakresie współpracy z projektantami. W zdecydowanej większości podmiotów projektowanie jest trwale wpisane w strukturę organizacyjną. To świadczy o wysokiej świadomości roli projektowania w działalności instytucji oraz o chęci zapewnienia sobie stałego dostępu do tych kompetencji „na miejscu”.

Jacy projektanci są zatrudniani wewnątrz instytucji kultury

Najczęściej zatrudnianą grupą projektantów w instytucjach kultury są projektanci graficzni – tę kategorię wskazało 100% respondentów. Mniej więcej co trzecia instytucja (29,41%) zatrudnia także specjalistów z obszaru multimediiów, digitalizacji zbiorów, animacji czy fotografii. Instytucje kultury najczęściej zatrudniają projektantów graficznych, co odzwierciedla ich codzienne potrzeby komunikacyjne i promocyjne. Multimedia oraz projektowanie przestrzeni są obecne w mniejszym zakresie, ale wskazują na rozwijające się obszary działalności wizualnej w niektórych jednostkach. Projektanci przestrzeni, architekci czy architekci wnętrz, pojawili się w odpowiedziach rzadziej (17,65%). Ich obecność wskazuje na wybrane przypadki instytucji, które prowadzą działania związane z aranżacją przestrzeni lub realizacją inwestycji. Mogą to być również działania związane projektowaniem uniwersalnym oraz dostępnością.

Zadania związane z projektowaniem (głównie graficznym) najczęściej (ale nie tylko) realizowane są wewnątrz - niektóre instytucje samodzielnie wykonują projekty, korzystając z kompetencji swoich pracowników: „sami też tworzymy ilustracje”, „sama kończyłam ASP wzornictwo, więc gdzieś zasilam tutaj instytucje projektami graficznymi”. W wielu instytucjach obowiązki projektowania przejmują pracownicy bez wykształcenia

kierunkowego, często z działu promocji: „Często są to związane stanowiska”, „instytucje starają się dociągnąć do kolejnego miesiąca tak jak potrafią najlepiej”.

Zewnętrzni projektanci angażowani są przy większych projektach - zazwyczaj wtedy, gdy instytucja dysponuje dodatkowymi środkami: „przy większych wydarzeniach, takich jak np. festiwal czy otwarcie wystawy”, „wtedy mamy też budżet, żeby im zapłacić”. Niektóre instytucje angażują projektantów do tworzenia scenografii czy prowadzenia warsztatów: „projektantka tworzy np. scenografię do wydarzeń edukacyjnych”, „studio projektowe prowadziło warsztaty projektowania dla młodzieży”.

Instytucje planują działania związane z architekturą i projektowaniem uniwersalnym: „projektowanie pod kątem budowlanym, dostępności architektonicznej – to nowy obszar, którym się interesujemy”. Część instytucji nawiązuje relacje z uczelniami artystycznymi i technicznymi, zapraszając studentów do realnych zadań projektowych: „Planujemy zrealizować audyt dostępności, chcemy tu wejść we współpracę ze studentami z ASP Katowice”, „zaprośiliśmy studentów architektury do zaprojektowania nowej siedziby”.

Sposoby nawiązywania współpracy z projektantami

Najczęstszym sposobem nawiązywania współpracy z projektantami jest ich zatrudnienie w instytucji (46,43%). Niewiele rzadziej instytucje korzystają z bezpośredniego kontaktu z projektantem lub ogłaszają konkursy (po 42,86%). Rzadziej (25%) jest to korzystanie z usług rekomendowanych projektantów, co sugeruje umiarkowaną rolę sieci kontaktów i rekomendacji. Jeszcze mniej instytucji, 21,43% współpracuje z projektantami, którzy zgłosili się z propozycją – wskazuje to, że inicjatywa najczęściej wychodzi od instytucji, a nie od samych projektantów.

Czynniki decydujące o wyborze projektantów

Najważniejszym czynnikiem decydującym o wyborze projektanta lub firmy projektowej przez instytucje kultury jest koszt usługi – aż 85,71% wskazań. To potwierdza silną presję budżetową w tym sektorze, gdzie kryterium ceny często musi przeważać nad jakością, doświadczeniem czy renomą wykonawcy. Doświadczenie i referencje są istotne dla połowy instytucji (50%), co świadczy o tym, że choć cena dominuje, to nadal ważne jest, aby projektant miał za sobą udane realizacje i był sprawdzony w praktyce. Aspekty współpracy, takie jak rzetelność (35,71%) i terminowość (32,14%), również są często brane pod uwagę - pokazuje to, że instytucje cenią przewidywalność i odpowiedzialność w realizacji projektów.

Wypowiedzi respondentów w wywiadach wskazują na zróżnicowane, ale powtarzające się kryteria wyboru projektanta, które można pogrupować na kilka głównych kategorii: spójność wizualna z tożsamością instytucji, osobiste relacje i rekomendacje, budżet i dostępność środków, kompetencje artystyczne i portfolio.

Obszary działalności instytucji kultury w które zaangażowani są projektanci

Projektanci odgrywają kluczową rolę zarówno w tworzeniu oferty, jak i jej promocji, a dbałość o dostępność zyskuje na znaczeniu, choć wciąż nie jest powszechna.

Projektowanie najczęściej wykorzystywane jest przy realizacji projektów kulturalnych (82,14%) oraz w działaniach marketingowych (75%). Rzadziej w obszarze podnoszenia dostępności (32,14%) i projektach architektonicznych (7,14%). Metody projektowania wspierające zarządzanie i rozwój nie są wykorzystywane (0%).

Aby jeszcze uszczegółowić obszary działań w których wykorzystuje się projektowanie w instytucjach kultury, poprosiliśmy ankietowanych o podanie przykładów takich działań.

W obszarach tych dominują: wskazania dotyczące tworzenia materiałów promocyjnych i graficznych – tę kategorię wskazało 60,71% respondentów. Działania związane z wydawnictwami i publikacjami – wskazało ją 42,86% respondentów. Projektowania wystaw i scenografii – 35,71% odpowiedzi. Identyfikacja wizualna i branding zostały wymienione w 17,86% odpowiedzi. Również 17,86% respondentów wskazało projekty związane z architekturą.

Bariery ograniczające współpracę z projektantami

Główną barierą we współpracy instytucji kultury z projektantami są ograniczenia finansowe - wskazało je 85,71% respondentów. Wysoki koszt współpracy sprawia, że instytucje nie zawsze mogą sobie pozwolić na zatrudnienie projektanta, mimo chęci i świadomości korzyści. Drugim najczęściej wymienianym problemem są procedury administracyjne (35,71%), które opóźniają lub komplikują współpracę – zwłaszcza w kontekście przetargów, zamówień publicznych i uzgodnień konserwatorskich. Znacznie rzadziej pojawiają się trudności wynikające z pracy samych projektantów: brak zrozumienia potrzeb instytucji (14,29%), brak wiedzy o ich roli (10,71%) czy opóźnienia w realizacji projektów (10,71%). Pozostałe problemy, takie jak niska jakość, złe doświadczenia czy trudności komunikacyjne, były marginalne (poniżej 10%). Brak problemów z dostępem do projektantów w regionie sugeruje, że instytucje dobrze orientują się na rynku usług projektowych.

Podsumowując, ograniczenia współpracy mają głównie charakter ekonomiczno-proceduralny, a nie merytoryczny. Instytucje cenią projektowanie, ale potrzebują większego wsparcia finansowego i uproszczenia procedur.

Czynniki ułatwiające współpracę z projektantami

Najczęściej wskazywanym czynnikiem ułatwiającym współpracę z projektantami jest dobra komunikacja (53,85%) – obejmująca bezpośredni kontakt i dyspozycyjność, co podkreśla znaczenie relacji i płynnej wymiany informacji. Znacznie rzadziej wymieniano dostępność budżetu i znajomość specyfiki sektora kultury (po 15,38%), co pokazuje, że choć zasoby są ważne, kluczowa pozostaje współpraca oparta na zrozumieniu i relacjach. Inne czynniki, takie jak

wcześniejsze doświadczenia, wiedza pracowników czy elastyczność projektantów, mają mniejsze znaczenie, ale wspierają sprawny przebieg współpracy.

Współpraca z projektantami przebiega sprawniej, gdy opiera się na zaufaniu, wcześniejszych relacjach i dobrej komunikacji. Kluczowe są: jasny podział zadań, dostępność i responsywność projektanta, a także elastyczność i otwartość na zmiany. Instytucjom ułatwia pracę wzajemna znajomość stylu działania, co pozwala skracać procesy. Istotne jest też, by projektant rozumiał cel komunikacji i potrzeby odbiorców, w tym osób ze szczególnymi potrzebami. Współpraca jest bardziej efektywna, gdy projektant otrzymuje pełen zestaw informacji o wydarzeniu i wymaganych materiałach – co zapewnia spójność i oszczędność czasu.

Ocena roli designu (w ostatnich 3 latach)

W ocenie respondentów rola designu w ich branży w ostatnich trzech latach wyraźnie zyskała na znaczeniu – połowa badanych (50%) zauważa wyraźny wzrost, a kolejne 32,1% dostrzega umiarkowany wzrost. Oznacza to, że aż 82,1% ankietowanych dostrzega wzrostową tendencję.

Większość respondentów dostrzega również wzrost znaczenia designu w swojej instytucji – łącznie ponad 75% badanych uznało, że rola designu umiarkowanie lub wyraźnie wzrosła. Co piąty respondent (21,4%) ocenił, że rola designu pozostaje na podobnym poziomie.

Korzyści dla instytucji kultury ze współpracy z projektantami

Ponieważ ankietowani uznali, że rola designu zyskała na znaczeniu, zarówno w całym sektorze kultury jak i ich instytucjach, zapytaliśmy o to, czy współpraca z projektantami przynosi ich instytucjom również korzyści.

Współpraca z projektantami jest postrzegana jako istotne wsparcie w promocji oferty kulturalnej - aż 89,28% respondentów zgadza się z tym stwierdzeniem. Zdecydowana większość respondentów - łącznie 78,57% - oceniła współpracę z projektantem jako ważną dla funkcjonowania ich instytucji. Wyniki pokazują, że zdecydowana większość respondentów dostrzega pozytywny wpływ współpracy z projektantami na trafność oferty kierowanej do odbiorców - łącznie 75% . Większość ankietowanych zgodziło się również ze stwierdzeniem, że współpraca z projektantem generuje korzyści dla instytucji – łącznie 60,71% osób oceniło ją pozytywnie (35,71% zdecydowanie się zgadza, 25% raczej się zgadza). Jednak widoczna jest też grupa osób sceptycznych – 17,86% badanych wyraziło brak zgody z tą tezą, a aż 21,43% przyjęło postawę neutralną.

Ponadto, w wywiadzie główne wątki związane z korzyściami, jakie widzieli rozmówcy ze współpracy z projektantami można pogrupować na kilka głównych obszarów:

- współpraca z projektantami wewnętrznymi zapewnia szybkość działania i elastyczność. Instytucje kultury cenią sobie możliwość szybkiej reakcji i bieżącego dostosowywania materiałów wizualnych do potrzeb wydarzeń
- projektanci zewnętrzni wnoszą świeżość i nowe spojrzenie. Projektanci z zewnątrz wnoszą inne doświadczenia i świeże spojrzenie, co pozwala instytucjom wyjść poza schematy i zyskać nowe inspiracje

- współpraca z profesjonalistami z zewnątrz podnosi jakość projektów. Respondenci zauważali, że projekty tworzone przez profesjonalnych projektantów zewnętrznych charakteryzują się wyższym poziomem dopracowania
- współtworzenie z projektantami sprzyja większemu zaangażowaniu twórców wydarzeń. W przypadku projektów scenograficznych i artystycznych współpraca z projektantami pozwala na lepsze dopasowanie elementów wizualnych do potrzeb użytkowników i realnego zaangażowania zespołów twórczych
- znajomości kontekstu instytucji kultury. Zarówno w przypadku projektantów wewnętrznych, jak i długo współpracujących wykonawców zewnętrznych, znajomość instytucji oraz dobra komunikacja przekładają się na usprawnienie procesu twórczego

Ocena wpływu współpracy z projektantami na ponoszone koszty

Wyniki wskazują, że większość respondentów postrzega współpracę z projektantami jako kosztowną – łącznie 60,71% badanych zgadza się z tą opinią (25% zdecydowanie, 35,71% raczej). Jednocześnie jedna czwarta (25%) osób wyraża zdanie przeciwne, a 14,29% pozostaje neutralnych.

Średnia arytmetyczna wynosi 3,54, co oznacza, że współpraca z projektantami może być ogólnie uznawana za obciążenie finansowe, biorąc pod uwagę ograniczone finanse z jakimi zmagają się instytucje. Innymi słowy, współpraca z projektantami może być postrzegana jako kosztowna dla instytucji, ponieważ jest niedofinansowana

Obszary działalności instytucji kultury, wymagające wsparcia projektantów

Respondenci najczęściej wskazywali na potrzebę wsparcia w obszarze promocji i reklamy (33,33%), co sugeruje dążenie instytucji do zwiększenia rozpoznawalności i skuteczniejszej komunikacji z odbiorcami. Na drugim miejscu znalazło się projektowanie zorientowane na dostępność (29,63%), co świadczy o rosnącej świadomości konieczności tworzenia przestrzeni, usług i produktów przyjaznych dla różnych grup użytkowników. Identyfikacja wizualna (22,22%) również została uznana za dziedzinę wymagającą wsparcia.

Ocena zaangażowania projektantów w procesy innowacyjne i rozwój przestrzeni publicznych w woj. śląskim

Ponad połowa respondentów (50%) dostrzega duży lub bardzo duży wkład środowiska projektantów w innowacyjne procesy w województwie śląskim (oceny 4 i 5). Z drugiej strony, 17,9% ocenia ten wkład negatywnie (oceny 1 i 2), a 32,1% pozostaje neutralna. Średnia arytmetyczna wynosi 3,32, co wskazuje na umiarkowanie pozytywną ocenę, z przewagą przekonania, że projektanci wnoszą istotny wkład, choć nie jest on jeszcze powszechnie postrzegany jako bardzo wysoki.

Wyniki wskazują również, że 60,7% respondentów ocenia wkład środowiska projektantów w rozwój przestrzeni publicznej w województwie śląskim jako duży lub bardzo duży (oceny 4 i 5). Tylko 7,1% wyraża opinię negatywną

(ocena 2), a 32,1% pozostaje neutralna. Brak odpowiedzi skrajnie negatywnych (1). Średnia arytmetyczna wyniosła 3,61, co może świadczyć o rosnącej świadomości i docenieniu roli designu w kształtowaniu otoczenia.

Współpraca instytucji kultury z instytucjami wspierającymi rozwój designu

Zdecydowana większość instytucji kultury (82,1%) nie współpracowała dotychczas z instytucjami wspierającymi rozwój designu w województwie śląskim. Tylko 17,9% respondentów zadeklarowało taką współpracę, co może świadczyć o niskiej integracji sektora kultury. Większość instytucji (64,3%) nie planuje również podjąć takiej współpracy w przyszłości. 35,7% (10 instytucji) zadeklarowało taką chęć. Może to wskazywać na niski poziom wiedzy o istniejących możliwościach w regionie. Inne odpowiedzi: "Zależy to od przeprowadzonych zapytań ofertowych, trudno zatem stwierdzić czy będzie to instytucja, firma z terenu województwa" - w tej odpowiedzi zaznaczono proceduralny charakter podejmowania decyzji o współpracy, "Jeśli jakaś firma się zgłosi i będzie chciała skorzystać z naszych zasobów, rozpoczniemy współpracę" wskazuje na postawę reaktywną, w której inicjatywa musi wyjść od drugiej strony, "To decyzja szefostwa", może sugerować potrzebę wsparcia decyzyjnego lub przekonania kierownictwa.

A jakiego wsparcia oczekiwali anketowani od instytucji wspierających rozwój designu? Największe potrzeby dotyczą podstawowej wiedzy i orientacji w obszarze designu – respondenci oczekują przede wszystkim inspiracji, informacji o dobrych praktykach (50%). Następnie informacji o poziomie cen i zakresie świadczonych usług (46,43%) oraz baz danych i kontaktów z projektantami i informacji nt. finansowania innowacji uwzględniających usługi projektowania - po 42,86% wskazań. Zapotrzebowanie na bardziej bezpośrednie formy wsparcia, jak kontakt z ekspertem/ekspertką wyraziło 28,57% badanych, mniej osób zainteresowanych było informacjami o zasadach współpracy z projektantami i projektowaniem komunikacji z odbiorcami (po 21,43%).

Rekomendacje

Na podstawie wyników badań dotyczących współpracy instytucji kultury z projektantami, poniżej przedstawiamy najważniejsze rekomendacje:

Zwiększenie świadomości o dostępnych możliwościach współpracy z instytucjami wspierającymi rozwój designu.

Zdecydowana większość instytucji kultury (82,1%) nie nawiązała do tej pory współpracy z żadnymi organizacjami czy instytucjami wspierającymi rozwój designu. Ponad połowa ankietowanych instytucji kultury (64,3%) nie planuje takiej współpracy również w przyszłości, wskazując na brak wiedzy o takich możliwościach lub brak wiedzy o potencjalnych korzyściach. Warto przeprowadzić kampanię informacyjną, której celem będzie zwiększenie świadomości o instytucjach wspierających i dostępnych formach wsparcia. Istotne może być także stworzenie platformy informacyjnej, która zbierałaby oferty współpracy i ułatwiała kontakt z projektantami.

Rozwój i formalizacja współpracy z instytucjami wspierającymi design. Wiele instytucji kultury wskazuje na brak formalnych mechanizmów współpracy, co prowadzi do sporadyczności i przypadkowości tych działań. Rekomenduje się rozwój bardziej systematycznych i planowanych form współpracy, opartych na jasno określonych

zasadach. Można rozważyć stworzenie dedykowanych programów współpracy, które obejmowałyby np. regularne spotkania, warsztaty czy wspólne projekty.

Zwiększenie dostępu do eksperckiej wiedzy z zakresu designu. Choć kontakt z ekspertem był wymieniany przez mniejszy odsetek ankietowanych jako kluczowa potrzeba, to niektóre instytucje wskazują na zainteresowanie taką formą wsparcia. Warto zatem rozważyć organizowanie konsultacji z ekspertami w dziedzinie designu, które pomogłyby instytucjom lepiej zrozumieć, jak wdrożyć design w ich działalności oraz jak nawiązywać szersze kontakty ze środowiskiem projektantów.

Kreowanie długofalowych partnerstw. Współpraca z instytucjami wspierającymi rozwój designu powinna wykraczać poza okazjonalne projekty i zmierzać w kierunku budowania długofalowych partnerstw. Zidentyfikowane potrzeby wskazują na konieczność bardziej planowanego podejścia do współpracy, które nie będzie opierać się wyłącznie na indywidualnych inicjatywach pracowników. Tego typu działania mogą wpłynąć na zwiększenie skuteczności i trwałości współpracy.

Zwiększenie roli projektowania w dostępności. Projektowanie w kontekście dostępności architektonicznej i wizualnej jest stosunkowo rzadko wykorzystywane (tylko 32,14% respondentów wskazuje ten obszar). Instytucje kultury powinny stawiać na projektowanie uniwersalne i dostępność, tworząc projekty, które będą przyjazne dla osób z różnymi potrzebami. Przykładem może być angażowanie projektantów do tworzenia przestrzeni dostępnych lub realizowania audytów dostępności, jak również wprowadzanie zasad dostępności w projektowaniu wizualnym.

Wzmocnienie relacji z uczelniami artystycznymi i technicznymi. Współpraca z instytucjami edukacyjnymi (takimi jak Akademia Sztuk Pięknych w Katowicach czy Politechnika Śląska) stanowi istotny element dotychczasowych działań, jednak może być bardziej rozwinięta. Należy wspierać dalszą współpracę z tymi instytucjami, promując m.in. wymianę doświadczeń oraz angażowanie studentów w praktyczne projekty, co może przyczynić się do wzrostu efektywności współpracy oraz zwiększenia rozpoznawalności instytucji kultury. Pomoże również w nawiązaniu sieci kontaktów ze środowiskiem projektantów.

Promowanie współpracy z młodymi projektantami przez programy edukacyjne. Instytucje kultury mogą organizować programy stażowe lub konkursy dla studentów uczelni artystycznych i technicznych, co umożliwi młodym projektantom zdobycie doświadczenia oraz wniesie innowacyjne rozwiązania do instytucji kultury.

Zwiększenie roli instytucji kultury w projektach miejskich i regionalnych. Niektóre instytucje kultury wskazały na brak włączenia ich w działania organizowane przez władze lokalne. Należy dążyć do większej integracji instytucji kultury w procesy decyzyjne związane z projektowaniem, zwłaszcza w kontekście realizowanych w regionie projektów. Może to wymagać zmiany podejścia ze strony administracji lokalnej i bardziej aktywnego zapraszania instytucji kultury do współpracy przy projektach z zakresu designu.

Współpraca z projektantami i wykorzystanie projektowania w działalności jednostek samorządu terytorialnego województwa śląskiego

Badanie realizowane jest w ramach projektu "PPO WSL 2030. Utworzenie Regionalnego Obserwatorium Innowacji", współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego Programu Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027. Przeprowadzenie badania dotyczy działalności Regionalnego Obserwatorium Designu, które współtworzy konsorcjum: Zamek Cieszyn, Akademia WSB w Dąbrowie Górniczej oraz Instytucja Kultury Katowice Miasto Ogrodów im. Krystyny Bochenek.

Za przeprowadzenie badania i opracowanie raportu odpowiada Katowice Miasto Ogrodów – Instytucja Kultury im. Krystyny Bochenek – jako Partner Projektu. Badanie zostało przeprowadzone przez Małgorzatę Klimkowską, Oskara Adamusa, Matyldę Baderę i Katarzynę Nowakowską na terenie województwa śląskiego. Raport z badania przygotowany został przez Małgorzatę Klimkowską.

Cele badawcze

W badaniu przyjęto podejście jakościowe a jego celem było uzyskanie informacji nt. wykorzystania projektowania/designu w działalności jednostek samorządu terytorialnego:

- rozpoznanie uwarunkowań oraz barier wykorzystywania projektowania/designu przez jednostki samorządu terytorialnego w województwie śląskim
- rozpoznanie głównych motywów podejmowania współpracy z projektantami przez jednostki samorządu terytorialnego w województwie śląskim

Główne obszary podejmowanego badania:

- Priorytetowe obszary działalności władz samorządowych i rozwoju gmin
- Przyczyny podejmowanych działań przez władze samorządowe w wymienionych obszarach
- Obszary działań, w które zaangażowani zostali projektanci
- Ocena znaczenia współpracy z projektantami dla rozwoju powiatu/gminy (w ostatnich 3 latach)
- Ocena znaczenia roli designu/projektowania w urzędach (w ostatnich 3 latach)
- Nawiązywanie współpracy z projektantami
- Bariery ograniczające współpracę urzędów z projektantami
- Czynniki ułatwiające współpracę urzędów z projektantami
- Korzyści dla powiatu/gminy ze współpracy z projektantami
- Korzyści dla działalności urzędów dzięki współpracy z projektantami

- Obszary działalności urzędów, wymagające wsparcia projektantów
- Ocena zaangażowania projektantów w procesy innowacyjne i rozwój przestrzeni publicznych w woj. śląskim
- Współpraca urzędów z instytucjami wspierającymi rozwój designu

Metodologia badania

Jako pierwsze zrealizowano badanie ankietowe wśród podmiotów jednostek samorządu terytorialnego województwa śląskiego, dotyczące wykorzystywania projektowania w obszarach w których realizują swoje zadania oraz współpracy z projektantami i firmami projektowymi¹. W badaniu zastosowano celowy dobór próby. Do udziału w badaniu zaproszono 81 jednostek samorządu terytorialnego województwa śląskiego z wszystkich ośmiu podregionów: częstochowskiego, bytomskiego, sosnowieckiego, gliwickiego, katowickiego, rybnickiego, tyskiego i bielskiego. Badanie skierowano do urzędów miejskich, gminnych, powiatowych, zróżnicowanych pod względem wielkości miejscowości i ilości mieszkańców (od największych gmin miejskich do średnich i małych gmin miejskich, miejsko-wiejskich i wiejskich).

Badanie ankietowe przeprowadzono metodą CAWI w okresie od sierpnia do grudnia 2024 roku. Wysłanie ankiety każdorazowo poprzedzono minimum jednym (a najczęściej więcej niż jednym) kontaktem telefonicznym z urzędami z informacją o tematyce i celu badań oraz prośbą o wypełnienie ankiety przez osoby posiadające wiedzę merytoryczną w tej dziedzinie. Ostatecznie, ankietę wypełniło 28 podmiotów z wszystkich podregionów województwa. Należy nadmienić, iż niektóre urzędy w ogóle odmówiły wypełnienia ankiety jako powód podając brak jakiegokolwiek współpracy z projektantami/firmami projektowymi, co wydaje się niemożliwe ze względu na zakres kompetencji i zadań jakie wykonują jednostki samorządu terytorialnego. Problematiczne dla urzędów bywało również wytypowanie osoby odpowiedzialnej za wypełnienie ankiety, co znacznie wydłużyło proces zbierania danych.

W celu pogłębienia tematyki badania ankietowego, po analizie wyników zrealizowano zogniskowany wywiad grupowy wśród przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego. Wywiad zrealizowano w kwietniu 2025 roku. W badaniu wzięło udział 6 osób reprezentujących urzędy miejskie, gminne i powiatowe. Próbę badawczą zróżnicowano pod względem zakresu kompetencji uczestników. W wywiadzie uczestniczyli pracownicy wydziałów: inwestycji miejskich i remontów, wydziału promocji, wydziału kultury i sportu. Celem było zebranie danych nt.

¹ W narzędziu badawczym wykorzystano wybrane pytania zaczerpnięte z ankiety zastosowanej w publikacji: Paulina Rojek-Adamek, Grzegorz Gawron, *O designie w województwie śląskim. Opinie śląskich projektantów, przedsiębiorców i samorządów lokalnych*, rec. nauk. Marek S. Szczepański, Zamek Cieszyń, Cieszyń 2012, publikacja w ramach projektu Design Silesia.

zastosowanie projektowania i współpracy z projektantami w różnych dziedzinach projektowania: promocji, w tym komunikacji i identyfikacji wizualnej (projektowanie graficzne), projektowania przestrzeni, projektowania architektonicznego. Wywiad pogłębiał i rozwijał wątki zawarte w badaniu ankietowym.

Charakterystyka badanej grupy

W badaniu ankietowym wzięły udział urzędy reprezentujące wszystkie podregiony województwa śląskiego: częstochowski, bytomski, sosnowiecki, gliwicki, katowicki, rybnicki, tyski, bielski. Najwięcej jednostek było z gmin miejskich (12) oraz po 8 z gmin miejsko-wiejskich i wiejskich.

Rys. 1: Podział badanych gmin ze względu na reprezentowany podregion woj. śląskiego

Tab. 1: Wykaz badanych gmin i reprezentowany podregion, N=28

gmina	podregion
Żarki	częstochowski
Myszków	
Konieczpol	
Konopiska	
Lelów	
Woźniki	bytomski
Bytom	
Tarnowskie Góry	
Świerklaniec	

Zawiercie	sosnowiecki
Gliwice	gliwicki
Wielowieś	
Zabrze	
Świątchłowice	katowicki
Czerwinka-Leszczyny	rybnicki
Kornowac	
Żory	
Rybnik	
Jejkowice	
Pszczyna	tyski
Ornontowice	
Mikołów	
Bieruń	
Bielsko-Biała	bielski
Goleszów	
Cieszyn	

Tab.2: Typ badanych gmin w podziale na podregiony, N=28

Podregion	Miejska	Miejsko-wiejska	Wiejska
-----------	---------	-----------------	---------

częstochoowski	1	2	2
bytowski	1	2	1
sosnowiecki	1	0	0
gliwicki	2	0	1
katowicki	1	0	0
rybnicki	3	1	2
tyski	0	3	1
bielski	3	0	1

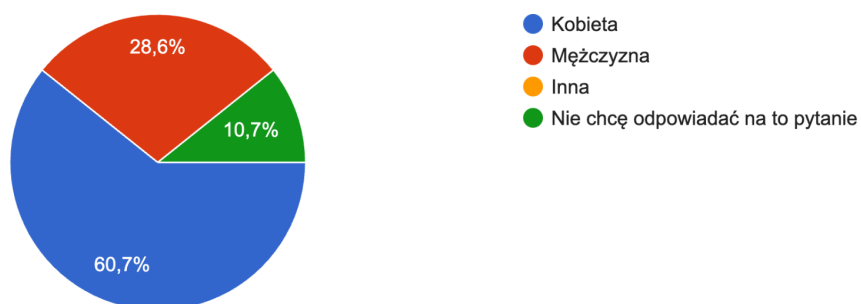
Jeśli chodzi o rodzaj reprezentowanego urzędu, w badaniu najliczniej wzięły udział urzędy miejskie (42,0%), następnie urzędy gminne (35,7%). Jedną piątą badanych reprezentowały urzędy powiatu (21,4%).

Ze względu na płeć, najliczniej ankietę wypełniały kobiety (60,7%), ze względu na wiek osoby w wieku 36-45 lat (35,7%) i tyle samo powyżej 50 roku życia. Niecała jedna piąta (17,9%) to osoby między 45 - 50 rokiem życia, a tylko jedna dziesiąta to reprezentanci najmłodszej grupy, 18 - 35 lat.

Wyk.1: Płeć respondentów, N=28

Płeć

28 odpowiedzi

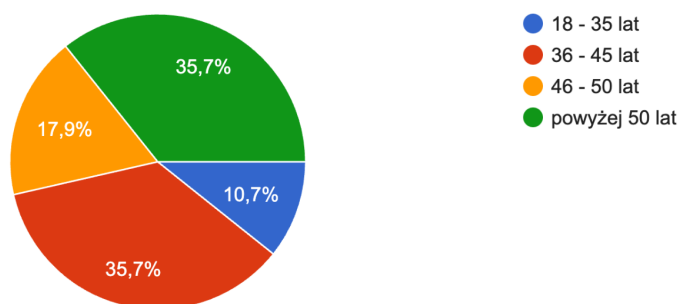

Wyk.2: Wiek respondentów, N=28

Ile ma Pan/i lat?

28 odpowiedzi

Analiza materiału badawczego

Priorytetowe obszary działalności władz samorządowych i rozwoju gmin

[Pyt: Proszę ocenić stopień ważności poszczególnych zagadnień dla funkcjonowania i rozwoju reprezentowanego przez Państwa instytucję gminy/powiatu, N=28]

W badaniu poproszono przedstawicieli urzędów o dokonanie oceny stopnia ważności 10 najistotniejszych obszarów z punktu widzenia funkcjonowania i rozwoju powiatu/gminy, który reprezentowali respondenci. Wszystkie wymienione obszary uzyskały większość wskazań na poziomie 5 i 4 na skali, co oznacza, że uważane są za bardzo ważne lub ważne obszary działalności gmin/powiatów.

Jak wynika z danych, do **najważniejszych obszarów funkcjonowania i rozwoju gminy/powiatu** dla prawie wszystkich **urzędów (96,43%)**, należą obszary związane z **poprawą wyglądu przestrzeni publicznej**. Drugi,

najwyższy wskaźnik na skali (5 i 4) osiągnął obszar związany z **ochroną środowiska i zrównoważonym rozwojem** (**89,28%**). Nikt tych obszarów nie uznał za nieważne.

Nieco niższe wskazania na poziomie 5 i 4, ale wciąż znajdujące się **w czołówce**, miały kategorie związane z **podnoszeniem dostępności i bezpieczeństwa przestrzeni publicznych**, podnoszeniem **walorów architektonicznych przestrzeni publicznych** oraz **promocją powiatu/gminy** (**82,14%**). Tak jak wcześniej, nikt nie uznał tych obszarów za nieważne.

Jako ważne uznane zostały działania związane z tworzeniem **identyfikacji wizualnej, dobrą komunikacją administracji samorządowej ze społecznością lokalną** oraz **organizacją urzędu** tak, by dostosować ją do potrzeb mieszkańców (**78,58% odpowiedzi na poziomie 5 i 4**). Podobne wskazania miała kategoria związana z podejmowaniem działań w przestrzeni publicznej, które wpływają na rozwój więzi społecznych 75%.

Najmniej wskazań 5 i 4 na skali spośród 10 kategorii, a co za tym idzie uznane za **najmniej istotne** zostały działania związane z **aranżacją i wyposażeniem urzędu** by była wygodna i dostępna dla mieszkańców (60,71%). Dwie ostatnie kategorie uzyskały również stosunkowo najwyższe wskaźniki odpowiedzi 3 na skali (średnio ważne), odpowiednio było to 21,43% i 35,71%.

Tab.3: Ocena stopnia ważności działań podejmowanych przez urzędy, N=28

[5 - ocena najwyższa, 1 - ocena najniższa]

Poprawa wyglądu przestrzeni publicznej (dbanie urodę miejsca, czystość etc.)			Ochrona środowiska i zrównoważony rozwój (np. energooszczędne oświetlenie);		
Ocena na skali	Liczba odp.	%	Ocena na skali	Liczba odp.	%
5	13	46,43%	5	14	50,00%
4	14	50,00%	4	11	39,29%
3	0	0,00%	3	2	7,14%
2	1	3,57%	2	1	3,57%
1	0	0,00%	1	0	0,00%

Podnoszenie dostępności oraz bezpieczeństwa przestrzeni publicznej (system informacji miejskiej tj. tablice kierunkowe, oznaczenia; umożliwienie korzystania z przestrzeni przez wszystkich, w tym również osoby niepełnosprawne, starsze etc.)			Podnoszenie walorów architektonicznych przestrzeni publicznej (jednolitość stylistyczna otoczenia, dobre rozplanowanie, uporządkowanie, etc.)		
Ocena na skali	Liczba odp.	%	Ocena na skali	Liczba odp.	%
5	14	50,00%	5	9	32,14%
4	9	32,14%	4	14	50,00%
3	4	14,29%	3	4	14,29%
2	1	3,57%	2	1	3,57%
1	0	0,00%	1	0	0,00%
Promocja gminy/powiatu			Prowadzenie działań tworzących identyfikację wizualną powiatu/gminy (np. logo,);		
Ocena na skali	Liczba odp.	%	Ocena na skali	Liczba odp.	%
5	11	39,29%	5	10	35,71%
4	12	42,86%	4	12	42,86%
3	5	17,86%	3	5	17,86%
2	0	0,00%	2	1	3,57%
1	0	0,00%	1	0	0,00%
Dobra komunikacja administracji samorządowej ze społecznością lokalną (poprzez strony WWW, broszury i materiały informacyjne, etc.)			Organizacja pracy urzędu powiatu/gminy dostosowana do wygody mieszkańców (godziny pracy, organizacja stanowisk dla obsługi mieszkańców, dostosowana dla was		
Ocena na skali	Liczba odp.	%	Ocena na skali	Liczba odp.	%
5	11	39,29%	5	11	39,29%
4	11	39,29%	4	11	39,29%
3	5	17,86%	3	5	17,86%

2	1	3,57%	2	1	3,57%
1	0	0,00%	1	0	0,00%
Podejmowanie działań w przestrzeni publicznej, które wpływają na rozwój więzi społecznych (wpływ na zacieśnianie więzi ze społecznością lokalną, budowanie tożsamości lokalnej, etc.)			Aranżacja i wyposażenie urzędu powiatu/gminy by była wygodna i dostępna dla mieszkańców		
Ocena na skali	Liczba odp.	%	Ocena na skali	Liczba odp.	%
5	8	28,57%	5	9	32,14%
4	13	46,43%	4	8	28,57%
3	6	21,43%	3	10	35,71%
2	0	0,00%	2	1	3,57%
1	1	3,57%	1	0	0,00%

Przyczyny podejmowanych działań w powyższych obszarach przez władze samorządowe

[Pyt. otwarte: Co skłoniło władze powiatu/gminy do podjęcia prac w powyższych obszarach?]

Aby dowiedzieć się, co kieruje władzami samorządowymi do podejmowania decyzji o realizacji projektów we wskazanych wcześniej 6 głównych obszarach, zapytaliśmy w pytaniu otwartym, co skłoniło władze powiatu/gminy do podjęcia prac w tych obszarach? Każdy z ankietowanych mógł swobodnie formułować swoją wypowiedź. W toku analiz wyłoniono główne kategorie wynikające z uzyskanych odpowiedzi.

Dwie stosunkowo **najliczniej wymieniane** przez ankietowanych kategorie odpowiedzi dotyczą **prowadzenia działań ze względu na potrzebę dostosowania do potrzeb i oczekiwań mieszkańców (32,14%)** oraz **podniesienie ich jakości życia (25%)**. Rzadziej wymieniano potrzeby związane z **promocją i dbaniem o wizerunek** gminy/powiatu oraz jego **rozwojem (po 14,29%)**. Około **11%** wskazało również na potrzebę podnoszenia standardów związanych z **ochroną środowiska**.

Do najrzadziej wymienianych powodów podejmowanych działań należały: promocja turystyki (zwiększenie ruchu turystycznego), dbanie o estetykę przestrzeni publicznych, usprawnienia pracy urzędów, lepsza komunikacja władz z mieszkańcami, poprawa istniejących standardów oraz fakt, iż na dane działanie można uzyskać dofinansowanie (po 7,14% odpowiedzi w każdej z tych kategorii).

Z przytoczonych powyżej danych wynika, iż dla władz samorządowych najważniejsze przyczyny podejmowanych działań w danych obszarach związane są z ogólnie pojętym dbaniem o dobrostan mieszkańców, ich jakość życia oraz reagowaniem i dostosowywaniem do bieżących potrzeb. Ważne jest również dbanie o promocję i wizerunek oraz rozwój gminy/powiatu. Warto również zaakcentować potrzebę dbania o standardy związane z ochroną środowiska.

Tab.4: Motywacje władz samorządowych do podejmowania działań, N=28

	Liczba odp.	%
Dostosowanie do potrzeb i oczekiwań mieszkańców (diagnoza potrzeb)	10	35,71%
Podnoszenie jakości życia mieszkańców	7	25%
Promocja i dbanie o wizerunek powiatu/gminy	4	14,29%
Chęć rozwoju gminy/powiatu	4	14,29%
Podnoszenie standardów ochrony środowiska	3	10,71%
Rozwój turystyki powiatu/gminy (promocja turystyki)	2	7,14%
Usprawnienie pracy urzędu	2	7,14%
Dbanie o estetykę przestrzeni publicznej	2	7,14%
Lepsza komunikacja władz powiatu/gminy z mieszkańcami	2	7,14%
Ze względu na możliwość uzyskania dofinansowania	2	7,14%
Poprawa istniejących standardów	2	7,14%

Inne (pojedyncze odpowiedzi): utrzymywanie dobrych relacji z mieszkańcami; wymogi prawne; rozwój inwestycji i potrzeba przyciągnięcia nowych inwestorów, przedsiębiorców i mieszkańców; wizja kadry zarządzającej; otwartość na zmiany	5	17,86%
--	---	--------

*każdy respondent mógł udzielić więcej niż jedną kategorię odpowiedzi

Obszary działań, w które zaangażowani zostali projektanci

[Pyt. otwarte: Proszę podać przykłady działań Państwa urzędu, w realizację których zaangażowani zostali profesjonalni projektanci/firmy projektowe?]

By ustalić, w jakich obszarach działań urzędy realizują współpracę z projektantami, poprosiliśmy w pytaniu otwartym o podanie przykładów takich działań. Każdy z ankietowanych mógł swobodnie formułować swoją wypowiedź. W toku analiz wyłoniono główne kategorie wynikające z uzyskanych odpowiedzi.

Nieco ponad **połowa ankietowanych (53,57%)** wskazywała ogólnie na **sporządzanie dokumentacji projektowej i opracowywanie koncepcji** realizowanych projektów/inwestycji. Co czwarty urząd (**25%**) wskazał na współpracę przy projektach związanych z **transportem i infrastrukturą drogową**, takich jak opracowywanie koncepcji ruchu, budowy centrów przesiadkowych czy ścieżek rowerowych. Blisko **21%** ankietowanych wskazało na projekty związane z **edukacją i zdrowiem**, dotyczące głównie budowy i przebudowy placówek oświatowych, świetlic, żłobków oraz dostosowywania ośrodków zdrowia. Tyle samo respondentów wskazało na **projekty związane z tworzeniem identyfikacji wizualnej i promocją**, w tym opracowywanie strategii promocji i rozwoju, tworzenie systemów informacji wizualnej, loga, stron www, ulotek czy plakatów. **Po niecałe 15%** ankietowanych wskazało również na współpracę przy: **projektowaniu zielonej infrastruktury** (opracowywanie koncepcji zagospodarowania terenów zielonych), projektów związanych z **administracją** (remonty, adaptacje i aranżacje budynków urzędów) oraz projekty związane ze **sportem i rekreacją** (budowa obiektów sportowych różnego typu i placów zabaw). Dziwić może natomiast **niski odsetek** odpowiedzi związanych z projektami **rewitalizacji (14,29%)**, głównie **modernizacji i remontów zabytków** architektonicznych oraz rynków miast oraz nadawanie nowych funkcji zabytkowym budynkom (tutaj wskazywane głównie jako adaptacje na działalność instytucji kultury). Być może ma to związek z faktem, iż w ciągu ostatnich 10 lat wiele takich projektów już zrealizowano i nie stanowią one w chwili obecnej tak znaczącej części projektów realizowanych przez gminy.

Tab.5: Obszary działań, w które zostali zaangażowani profesjonalni projektanci/firmy

projektowe, N=28

	Liczba odp.	%
--	-------------	---

Ogólnie tworzenie projektów/dokumentacji i współpraca z projektantami w ramach planowanych działań/inwestycji (bez nazywania konkretnych obszarów)	15	53,57%
Transport i infrastruktura drogowa	7	25%
Edukacja i zdrowie	6	21,43%
Identyfikacja wizualna i promocja	6	21,43%
Infrastruktura zielona	4	14,29%
Administracja (budynki urzędów)	4	14,29%
Sport i rekreacja	4	14,29%
Rewitalizacje, kultura	4	14,29%
Inne	3	10,71%

*każdy respondent mógł udzielić więcej niż jedną kategorię odpowiedzi

Ocena znaczenia współpracy z projektantami dla rozwoju powiatu/gminy (w ostatnich 3 latach)

[Pyt. Jak ocenia Pan/Pani znaczenie współpracy z profesjonalnymi projektantami/firmami projektowymi dla rozwoju powiatu/gminy?]

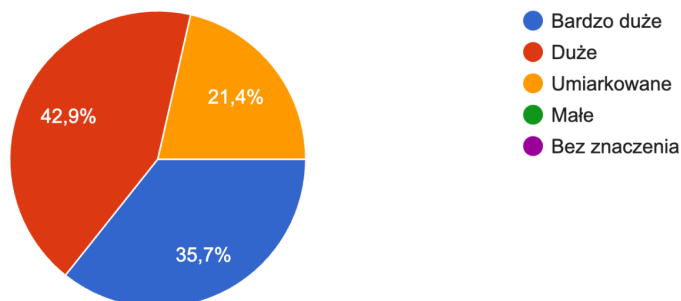
Dla **zdecydowanej większości** ankietowanych (78,6%), **współpraca z projektantami** ma **istotne znaczenie** dla rozwoju gminy/powiatu. Co piąty ankietowany uważa, że ma umiarkowane znaczenie. Żaden z ankietowanych nie wskazał odpowiedzi: małe, brak znaczenia.

Wyk.3: Znaczenie współpracy z projektantami/firmami projektowymi dla rozwoju powiatu/gminy, N=28

Jak ocenia Pan/Pani znaczenie współpracy z profesjonalnymi projektantami/firmami projektowymi dla rozwoju powiatu/gminy?

28 odpowiedzi

Ocena znaczenia roli designu/projektowania w urzędach (w ostatnich 3 latach)

[Pyt. Jak ocenia Pan/i rolę designu w swoim urzędzie (w ostatnich 3 latach)?]

Ankietowani zostali poproszeni o ocenę roli designu/projektowania w swoich urzędach w ostatnich trzech latach. Połowa ankietowanych (**50%**) stwierdziła, że rola ta **pozostaje na podobnym poziomie** co wcześniej (ani nie wzrosła, ani nie zmalała). Prawie **40%** ankietowanych przyznało, że rola projektantów **wzrosła umiarkowanie**. Najmniej ankietowanych zadeklarowało, że rola projektantów w ich urzędzie **wyraźnie wzrosła (7,1%)**.

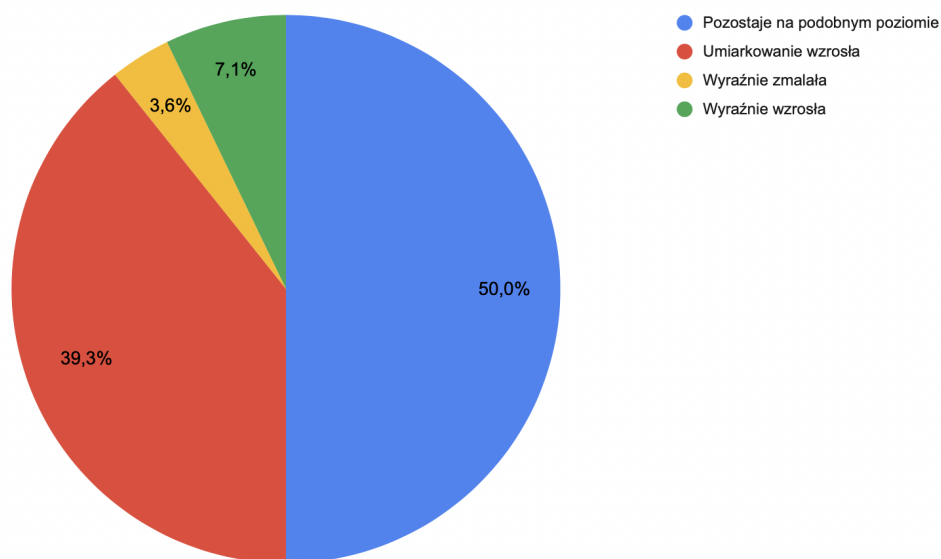
Wyniki wskazują, że rola designu w administracji publicznej w województwie śląskim **rośnie powoli i ostrożnie**. U nieco ponad połowy urzędów **design nie odgrywa znacząco większej roli niż wcześniej**. Jednak prawie 40% dostrzega **umiarkowany wzrost**, co może świadczyć o **rosnącym zainteresowaniu** projektowaniem jako narzędziem poprawy usług publicznych, komunikacji czy przestrzeni. Znikomą liczbę przypadków silnego wzrostu można

interpretować jako pojedyncze, bardziej zaawansowane przykłady, które mogą stanowić inspirację dla innych – ale jak na razie nie tworzą szerszego trendu.

Wyk. 3: Ocena roli designu w urzędach

Jak ocenia Pan/i rolę designu w swoim urzędzie (w ostatnich 3 latach)?

Sposoby nawiązywania współpracy z projektantami

[Pyt. W jaki sposób Państwa urząd NAJCZĘŚCIEJ nawiązuje współpracę z projektantami/firmami projektowymi?]

Prawie **wszystkie urzędy** wskazały, że aby spełnić wymogi formalne, najczęściej nawiązują współpracę z projektantami/firmami projektowymi poprzez **ogłaszanie konkursów i przetargów** na realizowane projekty. **Drugim najliczniej wskazywanym** sposobem nawiązywania współpracy (39,29%) było **zwracanie się również bezpośrednio** do projektanta/firmy projektowej, co wymaga znajomości i rozeznania w branży, ale również wykorzystywania już sprawdzonej sieci kontaktów i doświadczeń współpracy z konkretnymi projektantami/firmami projektowymi. **Najrzadziej** wskazywano na korzystanie z usług projektantów **“z polecenia”** oraz tych, którzy **sami aplikowali** z propozycją współpracy (po 14,29% odpowiedzi). Należy również zauważyć, że niektóre urzędy wskazały na zatrudnianie projektantów w swoich strukturach, najczęściej zapewne jako projektantów graficznych i/lub projektantów zatrudnionych w biurach projektowych niektórych urzędów. Oni również stanowią pewien zasób, dzięki któremu nie tylko można bezpośrednio realizować niektóre zadania, ale również korzystać z ich wiedzy na temat środowiska projektantów. Na koniec, żaden z ankietowanych nie wskazał odpowiedzi związanej z

poszukiwaniem projektantów na imprezach branżowych, targach bądź wystawach. Może świadczyć to o niskim zainteresowaniu urzędów wydarzeniami, które mogą być potencjalnie pomocne w szukaniu nowych rozwiązań, inspiracji oraz rozbudowywaniu sieci kontaktów potrzebnych do realizowania zadań.

Tab.6: Sposoby nawiązywania współpracy z projektantami, N=28

	Liczba odp.	%
Ogłaszamy konkursy/przetargi	27	96,43%
Zgłaszamy się bezpośrednio do projektanta/firmy projektowej z propozycją współpracy	11	39,29%
Korzystamy z usług projektantów/ek zatrudnionych na stałe w naszej instytucji	4	14,29%
Korzystamy z usług projektanta/firmy projektowej, których polecili nam inni	4	14,29%
Korzystamy z usług projektanta/firmy projektowej, którzy zgłosili się do nas z propozycją współpracy	4	14,29%
Szukamy projektanta/firmy projektowej na targach/wystawach	0	0,00%

*możliwość wyboru wielokrotnego

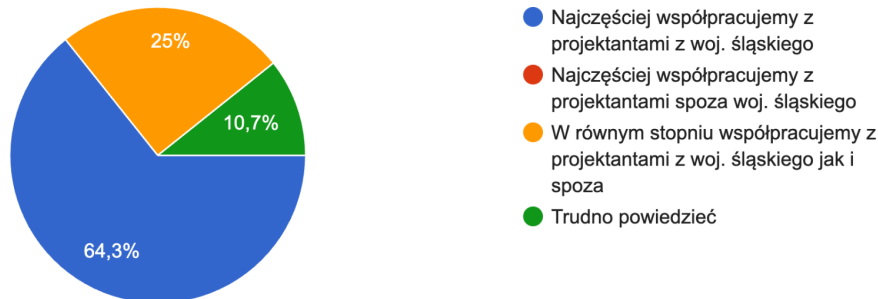
[Pyt: Gdzie najczęściej działają projektanci/firmy projektowe z którymi współpracuje Państwa urząd?]

Jeśli spojrzymy na rozkład odpowiedzi związanych z miejscem prowadzonej przez projektantów działalności, zdecydowanie **dominują ci z woj. śląskiego** (64,3%), co oznacza, że **znajomość lokalnej specyfiki i bliskość** jest czynnikiem, który **znacznie wpływa na wybór projektantów/firm projektowych**. Co czwarty urząd przyznał, że w równym stopniu współpracuje z projektantami/firmami projektowymi z woj. śląskiego jak i spoza.

Wyk.4: Gdzie najczęściej działają projektanci/firmy projektowe z którymi współpracują urzędy, N=28

Gdzie najczęściej działają projektanci/firmy projektowe z którymi współpracuje Państwa urząd?

28 odpowiedzi

W wywiadzie nasi rozmówcy wskazywali, że współpracują z projektantami lokalnymi lub regionalnymi, często pochodzącymi z tego samego województwa, powiatu lub bezpośrednio z danej gminy. Wynika to przede wszystkim z ich dostępności, znajomości lokalnego kontekstu oraz możliwości szybkiego kontaktu: „Z najbliższej okolicy, województwa, regionu – są najlepiej zorientowani w potrzebach i warunkach”. Wielu urzędników przyznaje, że lokalność projektanta to praktyczna zaleta – osoby z sąsiedztwa szybciej reagują, znają teren, a nawet – jak ujął to jeden z respondentów – „(...) osoba znająca miejscowość wie, jak się tu żyje”. Wskazuje to nie tylko na fizyczną bliskość, ale też na kulturowe i społeczne osadzenie, które może mieć znaczenie. Lokalność projektanta jest więc ważnym czynnikiem praktycznym i komunikacyjnym. Jednostki samorządowe chętniej współpracują z projektantami z regionu, co pozwala na sprawniejszy kontakt, możliwość spotkań „w terenie” i lepsze zrozumienie lokalnego kontekstu: „(...) bardzo ważny jest ten aspekt, że ktoś zna jednak... zna przestrzeń, zna potencjał [lokalny]”.

Projektanci z innych części Polski zatrudniani są szczególnie w przypadku większych zamówień publicznych, gdzie stosuje się procedury przetargowe: „Współpracujemy z projektantami z całej Polski, w zależności od tego, kto wygra przetarg”. W takich przypadkach lokalność schodzi na dalszy plan, a decydują kryteria formalne.

Czynniki decydujące o wyborze projektantów

[Pyt. Co jest NAJISTOTNIEJSZE dla Państwa urzędu przy wyborze projektanta/firmy projektowej?]

Do najistotniejszych czynników, mających **wpływ na wybór projektanta/firmy projektowej** należy oczywiście **koszt (cena) wykonywanej usługi (78,57%)**. Jest to spójne z odpowiedziami przytoczonymi wcześniej, dotyczącymi formy nawiązywania współpracy z projektantami. Zdecydowanie największą liczbę wskazań miała odpowiedź powiązana ze spełnieniem wymogów formalnych – konkursy/przetargi, w których ze względu na ograniczenia budżetowe potrzeba wybrania najkorzystniejszej z ekonomicznego punktu widzenia oferty planowanego projektu prawdopodobnie najczęściej decyduje o wyborze projektanta/firmy projektowej. Niestety, może to również

wymuszać na urzędach odrzucanie potencjalnie najlepszych jakościowo ofert, jednak nie najtańszych. Drugim najistotniejszym dla urzędów czynnikiem przy wyborze projektanta/firmy projektowej są jego/ich referencje, a więc **doświadczenie związane z wcześniej realizowanymi projektami (67,86%)**. Ponownie, jest to spójne z wcześniejszymi odpowiedziami dotyczącymi sposobu wyboru projektantów poprzez bezpośrednie zgłaszanie się do nich (a więc znajomość ich wcześniejszych dokonań). Dowodzi to, jak istotne w działalności urzędów jest dobre rozeznanie w branży projektowej. Trzecim najczęściej wskazywanym czynnikiem jest **terminowość** wykonywanej usługi (60,71%) a czwartym **rzetelność** usługi (42,86%).

Tab.7: Czynniki decydujące o wyborze projektanta/firmy projektowej, N=28

	Liczba odp.	%
Koszt/cena usługi	22	78,57%
Doświadczenie projektanta/firmy projektowej i posiadane referencje	19	67,86%
Terminowość realizacji usług	17	60,71%
Rzetelność świadczenia usług i dobra współpraca	12	42,86%
Renoma marki projektanta/firmy projektowej	3	10,71%
Rekomendacje innych	1	3,57%
Inne (procedury przetargowe)	1	3,57%
Posiadane dyplomy/certyfikaty/nagrody	0	0,00%

*możliwość wyboru wielokrotnego

W wywiadzie rozmówcy podkreślali, że wybór projektanta w jednostkach publicznych w dużej mierze opiera się na obowiązujących procedurach zamówień publicznych, które wprost narzucają priorytet ceny: "(...) dla nas miarą jest cena i krótki termin". Dostępność projektantów, czas i terminowość wykonania usługi jest decydująca: "(...) w przypadku takich tych projektów na szybko nazwijmy to, to liczy się przede wszystkim ich dostępność (...). Także ja bym chciała zwrócić uwagę na tą dostępność, ale również to przekłada się na terminowość". Te odpowiedzi pokazują, że procedury formalne silnie determinują proces wyboru i ograniczają możliwość stosowania kryteriów jakościowych. Jeden z urzędników wyraził to dobitnie: "Chcielibyśmy kierować się doświadczeniem [projektanta], ale jeśli zamówienie jest powyżej 130 tys. zł, decydują procedury". Tam, gdzie jednak istnieje większa swoboda wyboru, np. w przypadku zapytań ofertowych lub mniejszych kwot - respondenci podkreślają znaczenie doświadczenia, wcześniejszej współpracy oraz rekomendacji: "(...) wybraliśmy projektanta, z którym mieliśmy

dobrze doświadczenia”, “(...) z polecenia, osoby sprawdzone”. Zamawiający świadomie wybierają tych projektantów, których prace już znają właśnie również ze względu na jakość: „My bardzo często wybieramy projektantów, których z różnych powodów znamy, ale znamy nie tyle osobiście, co znamy ich pracę, czyli bardzo przyglądamy się temu, co robili, co zaproponowali, na ile to są osoby, mogące wprowadzić coś ciekawego”. Projektanci oceniani są również przez pryzmat cech osobistych i podejścia do współpracy. Ceniona jest elastyczność, zrozumienie ograniczeń urzędowych, rzetelność oraz zdolność przewidywania i proponowania rozwiązań: „(...) od wykonawców oczekujemy wskazówek - co można, czego nie można, co będzie się sprawdzać”. Zdarza się, że strona koncepcyjna jest po stronie urzędu, a od projektanta oczekuje się raczej profesjonalnego wykonania pomysłów oraz doradztwa w kwestiach technicznych.

Patrząc na wszystkie powyższe można powiedzieć, że powierzanie zadań przez instytucje samorządowe wymaga od urzędów nadzorujących te zadania po pierwsze dobrej znajomości rynku i rozeznania w branży, po drugie budowania sieci relacji z projektantami i podtrzymywania kontaktów, oraz znajomości przepisów i manewrowania między wymogami formalnymi, które muszą zostać spełnione a innymi czynnikami przytoczonymi powyżej (koszt usługi, doświadczenie, rzetelność, czas, terminowość), mającymi znaczenie dla skuteczności i jakości realizacji planowanych projektów.

Bariery ograniczające współpracę urzędów z projektantami/firmami projektowymi

[Jakie czynniki najbardziej ograniczały Państwa współpracę z projektantami/firmami projektowymi?]

Naszym ankietowanym zadaliśmy pytanie o czynniki ograniczające współpracę z projektantami/firmami projektowymi. Patrząc na wyniki przytoczone powyżej, nie dziwi fakt, iż najczęściej ankietowani wskazując czynniki utrudniające współpracę, najliczniej wskazywali na **wysokie koszty i ograniczenia finansowe** w budżecie (64,29%), **uwarunkowania prawne** związane z rozbudowanymi procedurami administracyjnymi (42,86), **opóźnienia terminów** wykonania usługi przez projektantów (39,29%) oraz **brak umiejętności** praktycznych i kompetencji do wykonania projektu (17,86%).

Tab.8: Czynniki ograniczające współpracę z projektantami, N=28

	Liczba odp.	%
Wysoki koszt współpracy z projektantem/firmą projektową (ograniczenia finansowe)	18	64,29%
Procedury administracyjne	12	42,86%

Opóźnienia terminów wykonania usługi	11	39,29%
Nieodpowiednie (mało praktyczne) umiejętności i kompetencje projektantów	5	17,86%
Brak zrozumienia projektantów nt. naszych potrzeb	4	14,29%
Trudny dostęp do projektantów w regionie	2	7,14%
Nieudana współpraca z projektantami w przeszłości	2	7,14%
Brak znajomości roli projektantów w rozwoju naszej gminy/powiatu	2	7,14%
Niska jakość wykonania	1	3,57%
Trudności w komunikacji/kontaktach	0	0,00%

**możliwość wyboru wielokrotnego*

Jak podkreślali respondenci w wywiadzie, jeżeli chodzi o prace projektowe w różnych trybach, największe bariery dotyczą czasu realizacji zadania/projektu oraz ceny. Szczególnie jeśli jest to związane z pozyskiwaniem środków z różnych programów, które narzucają ścisłe ramy formalne/proceduralne na urzędy (np. KPO). W sytuacjach związanych z szybkim pozyskiwaniem dofinansowania i realizacją projektu, czas i cena stają się kluczowe: "(...) przede wszystkim cena i termin jest tutaj najistotniejszy. Dużą trudnością tutaj, jeżeli mogę zwrócić uwagę, to właśnie są te terminy, które wynikają z dofinansowań. I tutaj myślę, że wszyscy koledzy, którzy mają do czynienia z tego rodzaju zamówieniami, to jest największym problemem dla nas". Urzędnicy przyznają także, że istotne dla nich jest nie angażowanie tych firm czy projektantów, na których nie można polegać w takich sytuacjach: "(...) w wielu urzędach jest jakaś czarna lista, że nie dzwoń do tego, bo on i tak tego nie zrobi w terminie".

Czynniki ułatwiające współpracę urzędów z projektantami/firmami projektowymi

[Pyt. otwarte: Proszę opisać czynniki, które ułatwiały Państwu współpracę z projektantami/firmami projektowymi?]

Poniżej przedstawiono kategorie odpowiedzi udzielonych na pytanie otwarte o czynniki ułatwiające współpracę z projektantami/firmami projektowymi. Każdy z ankietowanych mógł swobodnie formułować swoją wypowiedź. W toku analiz wyłoniono główne kategorie wynikające z uzyskanych odpowiedzi. Kategorie te są wzajemnie ze sobą powiązane i budują obraz pozytywnych praktyk i współpracy między urzędami a projektantami/firmami projektowymi.

Dobra komunikacja i współpraca (57,69%) to czynniki najczęściej wymieniane i cenione przez ankietowanych we współpracy z projektantami. Składają się na nią: otwarta i przejrzysta komunikacja na linii urząd - projektant, słuchanie zorientowane na odpowiadanie na potrzeby, dostępność i dyspozycyjność projektanta oraz jego elastyczność. Zwrócono również uwagę, że jakość współpracy zależy może również od wiedzy i doświadczenia w projektowanym zakresie samych urzędników.

Drugim najczęściej wymienianym czynnikiem warunkującym pozytywnie współpracę z projektantami są ich **kompetencje i doświadczenie** (46,15%): profesjonalizm, fachowość, twórcze kompetencje specjalistyczne (własna wizja projektu), znajomość prawa oraz rozeznanie w aktualnych trendach i rozwiązaniach wprowadzanych w innych gminach.

Trzecim czynnikiem jest współpraca oparta na **rozwroju relacji i zaufaniu** (34,62%). Budowanie sieci relacji ze środowiskiem projektantów poprzez doświadczenie współpracy przy innych projektach (bezpośredni kontakt), polecenia projektanta przez inne gminy oraz otwartość projektanta to cechy budujące pozytywne relacje i zaufanie między urzędem a projektantem.

Pozostałymi czynnikami ułatwiającymi współpracę na linii urząd - projektant były: **rzetelność i zaangażowanie** projektanta w realizowany projekt, **znajomość i zrozumienie lokalnego kontekstu** (lokalnej specyfiki) oraz **przystępne koszty** realizacji usługi.

Tab.9: Czynniki ułatwiające współpracę z projektantami/firmami projektowymi, N=26

Kategoria	Liczba odpowiedzi/%	Odpowiedzi
-----------	---------------------	------------

Dobra komunikacja i współpraca	15/57,69%	• Dobra komunikacja • dobra komunikacja • Dobra komunikacja • Komunikatywność • komunikatywność • otwarta i przejrzysta komunikacja • brak trudności w komunikacji np. elektroniczna • nastawienie na słuchanie • wsłuchiwanie się w potrzeby • konsultacje przy wykonywanym projekcie • dostępność projektantów branżowych • dyspozycyjność • elastyczność • Zatrudnianie projektantów w UM • Urzędnicy będący praktykami w projektowanym zakresie
Kompetencje i doświadczenie projektantów	12/46,15%	• praktyka projektantów • doświadczenie • profesjonalizm • Profesjonalizm • Profesjonalna obsługa ze strony firm • fachowość • Fachowość • wizjonerstwo • własna wizja danego projektu • znajomość przepisów prawa • znajomość rozwiązań wdrożonych w innych regionach • dodatkowo min. dwie koncepcje z wizualizacją

Relacje i zaufanie	9/34,62%	• Znajomość z projektantami • doświadczenie z współpracy w poprzednich okresach • Wybieramy projektantów, z którymi już współpracujemy • bezpośredni kontakt • polecenia • poleconych przez zaprzyjaźnione gminy • otwarte podejście projektantów do różnych tematów • otwartość • otwartość
Rzetelność i zaangażowanie	7/26,92%	• zaangażowanie • zaangażowanie • zaangażowany w działanie na rzecz lokalnej społeczności • zaangażowanie w ustalenia z przedstawicielami gminy • rzetelność • rzetelność • rzetelność i profesjonalizm świadczonych usług
Znajomość lokalnego kontekstu	6/23,08%	• dobra znajomość regionu i jego specyfiki • zrozumienie lokalnych potrzeb • znajomość potrzeb gminy • Zrozumienie specyfiki regionu • Projektant z regionu • utożsamiający się z miejscem
Kwestie finansowe i organizacyjne	5/19,23%	• CENA • przystępne koszty • budżetowanie i planowanie inwestycji • Ogłoszone otwarte konkursy • reklama

*każdy respondent mógł udzielić więcej niż jedną kategorię odpowiedzi

**zachowano oryginalną pisownię

Odpowiedzi udzielone przez ankietowanych znalazły swoje potwierdzenie w wywiadzie grupowym. Jednym z najczęściej powracających wątków jest znaczenie komunikacji. Projektanci, którzy są dostępni, elastyczni i reagują na bieżąco, zyskują większe zaufanie i chętniej są angażowani do dalszych działań. Jak mówi jeden z rozmówców: „Łatwość komunikacyjna, dostępność tych projektantów, to, że oni odbierają telefony, oddzwaniają, przychodzą na spotkania, są wirtualni – to są takie klucze”. Inna uczestniczka podkreśla wagę szybkiego kontaktu w sytuacjach pilnych: „Czasami coś jest pilnie potrzebne, czasami wystarczy, żeby ktoś zwykłe napisał, że poproszę o SMS i wtedy wiadomo”. Wrażenie profesjonalizmu buduje się już od pierwszego kontaktu – urzędnicy zwracają uwagę na to, czy projektanci są przygotowani, punktualni i potrafią jasno komunikować swoje pomysły: „Były dwie osoby na czas, wszystko było już poukładane, tak jak żeśmy rozmawiali, były wprowadzone z pierwszych rozmów już jakieś uwagi w ten projekt wyobrażony, szkicowy”. To przygotowanie wpływa nie tylko na sprawność współpracy, ale też na odbiór samej osoby czy zespołu projektowego jako poważnego partnera: „Firma jest profesjonalna, to nie ma tych wszystkich problemów i z terminowością, i z komunikacją”. Istotną wartością w oczach urzędników jest również dotrzymywanie terminów, co jest traktowane jako przejaw profesjonalizmu: „Wiadomo, że chodzi o to, że jakaś osoba jest komunikatywna zwyczajnie, że jest terminowa w oddawaniu różnych prac, (...), żeby móc dalej pójść z decyzjami na ten temat, to ten ktoś to faktycznie zrobił”. Kluczową rolę odgrywa również reagowanie na potrzeby zamawiającego. Projektanci, którzy faktycznie wsłuchują się w oczekiwania i adaptują swoje projekty zgodnie z nimi, są postrzegani jako bardziej zaangażowani i godni polecenia: „(...) już sam fakt, że są przygotowani, że są na czas, że traktują to poważnie, że słuchają, jest lepszym dla nas prognostykiem, że ta współpraca się uda.” W podobnym tonie wypowiada się inna rozmówczyni: „Ceni się tych ludzi, którzy już słuchają na etapie wyłuszczenia i biorą te nasze uwagi do serca (...) bo wtedy nie mamy tego wrażenia, że po raz kolejny, po raz kolejny, po raz kolejny dostajemy jakiś kopiuj-wklej z innego miejsca”. Praca w urzędzie wymaga również świadomości możliwości i ograniczeń, jakie wiążą się z pracą w sektorze publicznym, również od samych urzędników. Jak zauważa jedna z rozmówczyń: „(...) już po prostu rozumiem, jakie są ramy tego, co mogę zrobić (...). (...) jednak urząd to jest taki specyficzny rodzaj projektowania, ponieważ jest to specyficzna instytucja, że to nie jest to samo, co sprzedawanie jogurtów, ani reklamowanie galerii handlowej. I myślę, że do tego też musiałam chwilę się przyzwyczaić, nasiąknąć, nauczyć się od urzędu”.

Z udzielonych odpowiedzi wyłania się obraz pozytywnej współpracy, która warunkowana jest różnorodnymi czynnikami. Co istotne, często związane są one nie tylko kompetencjami twardymi projektantów. Uwagę szczególnie zwraca docenienie kompetencji miękkich u projektantów, które budują pozytywne relacje i zaufanie (jasna i skuteczna komunikacja, zdolność słuchania i odpowiadania na potrzeby, elastyczność, otwartość czy zaangażowanie na rzecz lokalnej społeczności). Kształtują one wzajemne relacje i budują – lub podważają – zaufanie między projektantami a urzędnikami.

Ocena korzyści dla powiatu/gminy ze współpracy z projektantami/firmami projektowymi

[Pyt. W jakim stopniu zgadza się Pan/i z poniższymi stwierdzeniami?]

Poprosiliśmy ankietowanych o ocenę, czy współpraca z projektantami przynosi korzyści dla ich powiatu/gminy w pięciu wymienionych obszarach.

Czy współpraca z projektantami pozwala lepiej odpowiadać na potrzeby mieszkańców gminy/powiatu? Wyniki wskazują na wysoką akceptację tej tezy. **78,57%** badanych oceniło wpływ projektantów **pozytywnie**, (60,71% „raczej się zgadza”, a 17,86% „zdecydowanie się zgadza”). Tylko **10,71%** przyjęło postawę **niezdecydowaną** („ani się zgadzam, ani się nie zgadzam”). Kolejne **10,71%** **nie dostrzega** takiego wpływu (łącznie odpowiedzi „raczej się nie zgadzam” i „zdecydowanie się nie zgadzam”).

Średnia arytmetyczna dla tego stwierdzenia wyniosła 4,04, co stanowi najwyższy wynik wśród analizowanych kategorii. Oznacza to, że respondenci w dużym stopniu dostrzegają praktyczny i społeczny wymiar współpracy z projektantami w kontekście zaspokajania lokalnych potrzeb mieszkańców.

Tab.10: Korzyści, jakie osiąga powiat/gmina, dzięki współpracy z projektantami, N=28

Współpraca z projektantami/firmami projektowymi pozwala lepiej odpowiadać na potrzeby mieszkańców naszego powiatu/gminy	Ilość odp.	%
zdecydowanie się zgadzam	5	17,86%
raczej się zgadzam	17	60,71%
ani się zgadzam, ani się nie zgadzam	3	10,71%
raczej się nie zgadzam	1	3,57%
zdecydowanie się nie zgadzam	2	7,14%

Współpraca z projektantami/firmami projektowymi jest konieczna aby zapewnić nam dalszy rozwój. Opinie w tym obszarze były wyraźnie **pozytywne**: **67,86%** badanych zgodziło się z tą tezą (50% wybrała odpowiedź „raczej się zgadzam”, a **17,86%** – „zdecydowanie się zgadzam”). **17,86%** przyjęło postawę **niezdecydowaną** a **14,28%** wyraziło opinię **negatywną** (10,71% „raczej się nie zgadzam”, 3,57% „zdecydowanie się nie zgadzam”).

Średnia arytmetyczna wyniosła 3,93, drugi najwyższy wynik w badaniu, co wskazuje, że respondenci postrzegają współpracę z projektantami jako istotny element dalszego rozwoju swojego powiatu/gminy.

Tab. Korzyści, jakie osiąga powiat/gmina, dzięki współpracy z projektantami, N=28

Współpraca z projektantami/firmami projektowymi jest konieczna aby zapewnić nam dalszy rozwój	Ilość odp.	%
zdecydowanie się zgadzam	5	17,86%
raczej się zgadzam	14	50,00%
ani się zgadzam, ani się nie zgadzam	5	17,86%
raczej się nie zgadzam	3	10,71%
zdecydowanie się nie zgadzam	1	3,57%

Współpraca z projektantami/firmami projektowymi pozwala skuteczniej promować gminę/powiat. W pytaniu tym opinie były bardziej zróżnicowane. **53,57%** respondentów wskazało odpowiedzi **pozytywne** (21,43% „zdecydowanie się zgadzam”, 32,14% „raczej się zgadzam”). Stosunkowo duży odsetek ankietowanych, bo **28,57%** było **niezdecydowanych** w tej kwestii („ani się zgadzam, ani się nie zgadzam”). **17,86%** badanych **nie zgodziło się z tą tezą** (10,71% „raczej się nie zgadzam”, 7,14% „zdecydowanie się nie zgadzam”).

Średnia arytmetyczna odpowiedzi wyniosła 3,86, co również wskazuje na przewagę ocen pozytywnych, jednak z zauważalnym odsetkiem osób niezdecydowanych lub krytycznych. Może to oznaczać, że efekt promocyjny wynikający ze współpracy z projektantami nie jest w pełni dostrzegalny lub różnie interpretowany w zależności od kontekstu lokalnego.

Tab.11: Korzyści, jakie osiąga powiat/gmina, dzięki współpracy z projektantami, N=28

Współpraca z projektantami/firmami projektowymi pozwala skuteczniej promować nasz powiat/gminę	Ilość odp.	%
zdecydowanie się zgadzam	6	21,43%
raczej się zgadzam	9	32,14%
ani się zgadzam, ani się nie zgadzam	8	28,57%
raczej się nie zgadzam	3	10,71%
zdecydowanie się nie zgadzam	2	7,14%

Współpraca z projektantami/firmami projektowymi podnosi konkurencyjność powiatu/gminy. Tutaj również odpowiedzi były dość zróżnicowane. **42,85%** respondentów przyznało, że **zgadza się z taką tezą** (32,14% „raczej się zgadza”, 10,71% „zdecydowanie się zgadza”) jednak aż **39,29%** zajęło stanowisko **neutralne** (“ani się zgadzam, ani się nie zgadzam”). **17,86%** odpowiedziało **negatywnie** (14,29% „raczej się nie zgadza”, 3,57% „zdecydowanie się nie zgadza”).

Średnia arytmetyczna wyniosła 3,43, co oznacza umiarkowanie pozytywny odbiór wpływu projektantów na konkurencyjność, z dużym marginesem niepewności. Może to wynikać z faktu, że efektów tych trudno doświadczać bezpośrednio, wymagają dłuższej perspektywy czasowej, by mogły się ujawnić lub są trudne do uchwycenia szczególnie wśród reprezentantów najmniejszych gmin, gdzie poczucie to może być słabsze ze względu na uwarunkowania lokalne (np. wśród gmin wiejskich).

Tab.12: Korzyści, jakie osiąga powiat/gmina, dzięki współpracy z projektantami, N=28

Współpraca z projektantami/firmami projektowymi podnosi konkurencyjność naszego powiatu/gminy	Ilość odp.	%
zdecydowanie się zgadzam	3	10,71%
raczej się zgadzam	9	32,14%
ani się zgadzam, ani się nie zgadzam	11	39,29%
raczej się nie zgadzam	4	14,29%
zdecydowanie się nie zgadzam	1	3,57%

Współpraca z projektantami/firmami projektowymi znacząco przekłada się na rozpoznawalność marki naszego powiatu/gminy. Najbardziej zachowawcze odpowiedzi pojawiły się w kontekście wpływu projektantów na rozpoznawalność marki powiatu/gminy. Jedynie **32,15%** respondentów uznało **pozytywny wpływ** projektantów w tej dziedzinie (17,86% „raczej się zgadza”, 14,29% „zdecydowanie się zgadza”). Aż **46,43%** badanych przyjęło postawę **neutralną** (“ani się zgadzam, ani się nie zgadzam”) a **21,43%** uczestników badania wyraziło opinię **negatywną**.

Średnia arytmetyczna na poziomie 3,36 to **najniższy wynik** spośród wszystkich analizowanych kategorii. Może to oznaczać, że efekty współpracy z projektantami w tej dziedzinie nie są aż tak doceniane lub trudne do uchwycenia przez ankietowanych.

Powyższe wyniki wskazują na przeważający **pozytywny wpływ projektantów na osiągnięte korzyści**. Spośród pięciu analizowanych kategorii najwyższe średnie uzyskały: *odpowiadanie na potrzeby mieszkańców (4,04)* oraz

zapewnienie dalszego rozwoju (3,93). Najniższą średnią odnotowano w kategorii rozpoznawalność marki (3,36), gdzie ponad 46% respondentów wybrało odpowiedź neutralną.

Tab.13: Korzyści, jakie osiąga powiat/gmina, dzięki współpracy z projektantami, N=28

Współpraca z projektantami/firmami projektowymi znacząco przekłada się na rozpoznawalność marki naszego powiatu/gminy	Ilość odp.	%
zdecydowanie się zgadzam	4	14,29%
raczej się zgadzam	5	17,86%
ani się zgadzam, ani się nie zgadzam	13	46,43%
raczej się nie zgadzam	4	14,29%
zdecydowanie się nie zgadzam	2	7,14%

Korzyści dla działalności urzędów dzięki współpracy z projektantami/firmami projektowymi

Aby pogłębić analizę korzyści, zapytaliśmy w wywiadzie grupowym jakie korzyści ze współpracy z projektantami dostrzegają w swojej działalności urzędnicy. Jedną z najczęściej pojawiających się odpowiedzi było wniesienie przez projektantów nowej, oryginalnej perspektywy, która pozwala spojrzeć na lokalne wyzwania z innej strony niż ta, do której przyzwyczajeni są pracownicy urzędów. Ta wartość była dostrzegana niezależnie od rodzaju realizowanych projektów - zarówno w działaniach promocyjnych, jak i w projektowaniu przestrzennym. Jak zauważono: „Myślę, że takie oryginalne [spojrzenie], tak jak to artyści mają, czyli ich oryginalne spojrzenie na daną rzecz, dany temat, jakieś świeże, osobne, z innej perspektywy widziane rzeczy. [...] To jest na pewno zawsze odświeżający moment, kiedy ktoś może coś wnieść nowego, na co tutaj by nikt nie wpadł”. Zwracano też uwagę, że projektanci mają zdolność identyfikowania aspektów lokalnych przestrzeni, które umykają uwadze mieszkańców i urzędników: „Warto czasami rzeczywiście spojrzeć na te miasta, czy na nasze otoczenie. Gdy patrzy ktoś z zewnątrz, może zauważyć rzeczy, które nam już po prostu umykają też na co dzień”. Uczestnicy zgodnie podkreślali również, że współpraca z projektantami wnosi wiedzę, której samorządy często nie posiadają we własnych strukturach. Dotyczy to zarówno wiedzy specjalistycznej (np. technicznej, funkcjonalnej, produkcyjnej), jak i szerzej - znajomości trendów projektowych, które mają znaczenie dla długofalowego efektu projektów: „Bo my tutaj na miejscu nie musimy wszystkiego wiedzieć, co wie projektant, jak pewne rzeczy przygotować - od tych małych rzeczy po te ogromne. (...) to jest potrzebny ktoś, kto mądrze to zaprojektuje”, „Najważniejszym jest spojrzenie takie całościowe na temat, nie tylko wybiórczo na poszczególne branże odrębnie, tylko spójność tych wszystkich działań. I tutaj stawiałabym przede wszystkim na wiedzę i na doświadczenie projektantów”.

W kontekście większych przedsięwzięć, takich jak rebranding miasta, rola projektanta została wyraźnie zdefiniowana jako strategiczna. To osoba, która nie tylko projektuje, ale też zna najnowsze trendy i pomaga w tworzeniu spójnej tożsamości wizualnej: „Tego nie robi grafik, który pracuje w urzędzie. Do tego jest potrzebny projektant, który ma świeże spojrzenie, który wie, jakie wzory są dzisiaj modne, ale też będą modne w kolejnych 3

latach”. Projektanci są postrzegani jako partnerzy, którzy nie tylko „rysują”, ale również doradzają, pomagają podejmować trafne decyzje projektowe oraz dostarczają praktycznych rozwiązań. Ich wiedza pomaga uniknąć błędów i wybrać rozwiązania, które sprawdzą się w użytkowaniu, nie tylko na etapie projektowania: „Bardzo ważne jest, gdy projektant potrafi o pewnych zastosowanych rozwiązaniach powiedzieć, jak to praktycznie później jednak się sprawdzi”. Współpraca z projektantami może również służyć budowaniu wizerunku miasta i wzmacnianiu jego tożsamości – szczególnie wtedy, gdy angażowani są znani lokalni twórcy związani z danym miejscem, co podnosi prestiż projektu: „(...) chcemy wykorzystać jakąś osobę, która jest tutaj lokalnym artystą, designerem, robi coś fajnego. (...) To jest taka sytuacja, gdzie widzimy, że ktoś tutaj jest stąd, że w swoich pracach ma zawarte te elementy związane z lokalną kulturą, historią, jest związany tożsamościowo też”. Takie działania są okazją do wzmacniania rozpoznawalności miasta oraz budowania pozytywnych emocji u mieszkańców i gości.

Projektanci wnoszą także umiejętność planowania w dłuższej perspektywie – zarówno jeśli chodzi o estetykę, jak i funkcjonalność. Ich praca sprzyja tworzeniu spójnych systemów identyfikacji, przestrzeni przyjaznych użytkownikom oraz projektów odpornych na zmieniające się warunki: „To na pewno pozwala zachować spójność w opracowaniu jakichś wspólnych ram, czy jakichś większych projektów. Coś, co ma nie być jednorazową akcją, tylko jakimś komplementem, łączącym przestrzeń, szeroko rozumianym motywem przewodnim”. Projektant jest również osobą, która pomaga zaaplikować najnowsze trendy związane z ekologią i zrównoważonym rozwojem: „(...) myślenie zgodne z rozwiązaniami klimatycznymi też będzie miało znaczenie. Mniej kostki, więcej roślin. To będzie się liczyło (...)”.

Podsumowując, projektanci wnoszą świeże i oryginalne spojrzenie, które pozwala spojrzeć na znane przestrzenie z nowej perspektywy i generować nieszablone pomysły. Dostarczają fachowej wiedzy i doświadczenia, szczególnie w zakresie projektowania użytkowego, przygotowania profesjonalnych materiałów oraz planowania spójnych, długofalowych rozwiązań. Współpraca z projektantami wspiera promocję miasta, zwłaszcza poprzez zaangażowanie lokalnych twórców związanych z tożsamością miejsca. Wartością jest umiejętność oceny trwałości i funkcjonalności rozwiązań, co wspiera podejmowanie trafnych decyzji inwestycyjnych. Rosnące znaczenie zyskują również projekty uwzględniające kontekst ekologiczny.

Obszary działalności urzędów, wymagające wsparcia przez projektantów

[Pyt. otwarte: Jakie obszary działalności Państwa urzędu powinny być obecnie wspierane w pierwszej kolejności przez środowisko projektantów?]

Poniżej przedstawiono kategorie odpowiedzi udzielonych na pytanie otwarte o obszary działalności, które powinny być obecnie wspierane przez projektantów w pierwszej kolejności. Każdy z ankietowanych mógł swobodnie formułować swoją wypowiedź. W toku analiz wyróżniono kategorie wynikające z uzyskanych odpowiedzi.

Respondenci najczęściej wskazywali na potrzebę wspierania przez projektantów zagadnień związanych z przestrzenią publiczną i architekturą (42,31%), a także zieloną infrastrukturą i ekologią (26,92%). Obie te kategorie mają silny związek z jakością otoczenia i środowiskiem życia mieszkańców. Odpowiedzi te również uwypuklają znaczenie projektowania w kształtowaniu przestrzeni zrównoważonych i przyjaznych społecznie. Mniej liczne, ale

również istotnie, były odpowiedzi dotyczące szeroko rozumianej infrastruktury, rozwoju gospodarczego, kultury czy dostępności. Różnorodność wskazań podkreśla wielowymiarową rolę projektantów w odpowiadaniu na lokalne wyzwania i potrzeby.

Tab.14: Obszary działalności, które powinny być wspierane przez środowisko projektantów, N=26

Obszary	Liczba odp.	%
Zagospodarowanie przestrzeni publicznej i architektura	11	42.31%
Zielona infrastruktura / ekologia	7	26.92%
Projektowanie infrastruktury (ogólnie)	4	15.38%
Inwestycje i rozwój gospodarczy	3	11.54%
Kultura i promocja	3	11.54%
Dostępność architektoniczna	2	7.69%
Trudno powiedzieć	2	7.69%
Inne	1	3.85%

*każdy respondent mógł udzielić więcej niż jedną kategorię odpowiedzi

Ocena zaangażowania projektantów w procesy innowacyjne i rozwój przestrzeni publicznych w woj. śląskim

Poprosiliśmy respondentów o ocenę stopnia zaangażowania środowiska projektantów w rozwój procesów innowacyjnych w woj. śląskim. Na skali od 1 do 5 mogli oni ocenić zaangażowanie projektantów w rozwój innowacyjności (gdzie 1 oznaczało brak wkładu a 5 bardzo duży wkład). Z udzielonych odpowiedzi wynika, że oceny te są zróżnicowane. Niewiele ponad połowa respondentów, **53,6%** oceniła ten wkład jako **duży lub bardzo duży**, jednak aż **jedna trzecia** ankietowanych oceniła go na **umiarkowany** a kolejne **10,7%** respondentów, że jest **mały**. Średnia arytmetyczna z odpowiedzi to 3,5. Choć ponad połowa respondentów pozytywnie ocenia zaangażowanie projektantów w rozwój innowacyjności w województwie śląskim, wyniki te nie są jednoznaczne. Stosunkowo wysoki odsetek umiarkowanych ocen oraz obecność ocen niskich sugerują, że postrzeganie roli projektantów w tym

obszarze jest wciąż zróżnicowane i może zależeć od konkretnych doświadczeń lub poziomu kontaktu ze środowiskiem projektowym. Średnia ocena 3,5 świadczy o umiarkowanym optymizmie i potencjale do dalszego wzmacniania tej roli.

W wywiadzie, rozmówcy podkreślali, że projektanci są niezbędni do realizacji innowacji: „(...) na każdym etapie, od takich wstępnych założeń, aż po wykonywanie ostatecznych projektów”, przy czym ich kluczową cechą powinna być elastyczność i świadomość trendów: „Oni też muszą mieć bardzo otwarte głowy i śledzić cały czas teren na bieżąco, nie tylko tu w Polsce, ale i na całym świecie”. Najczęściej wymienianą barierą w realizacji projektów innowacyjnych w gminach nie była współpraca z projektantami, ale ograniczenia wynikłe z finansowania samorządów oraz wysokie koszty związane z funkcjonowaniem bieżącym: “Błędy w finansowaniu samorządu, szeroko rozumiane w systemie finansowania samorządu, (...) coraz trudniej znaleźć środki, bo o ile są granty na projekty duże zewnętrzne, no to te wkłady własne też trzeba znajdować. (...) brakuje już pieniędzy na te dodatkowe rzeczy [projekty innowacyjne], które byśmy bardzo chętnie chcieli wdrażać, a musimy to na przykład przesuwać w czasie.”

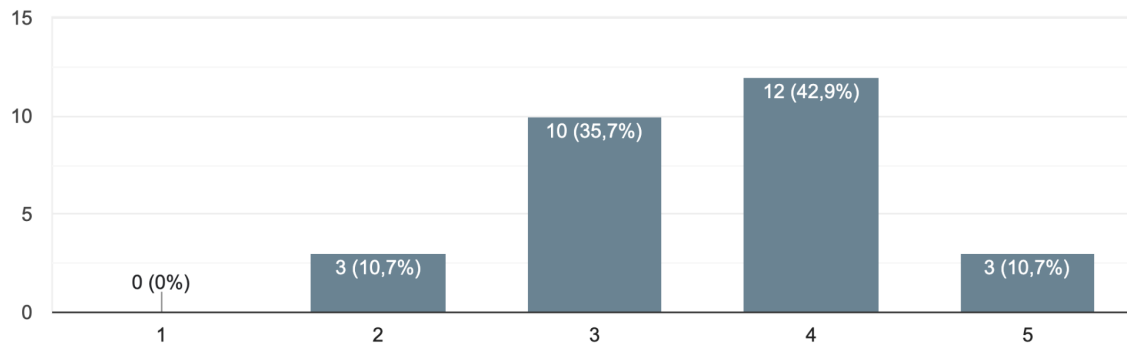

Wyk. Ocena zaangażowania środowiska projektantów w rozwój innowacyjności w woj. śląskim

[1 - brak wkładu, 5 - bardzo duży wkład], N=28

Jak ocenia Pan/i zaangażowanie (wkład) środowiska projektantów w innowacyjne procesy na terenie województwa śląskiego?

28 odpowiedzi

Podobnie, w przypadku wkładu projektantów w rozwój przestrzeni publicznych w woj. śląskim, gdzie 1 oznaczało brak wkładu a 5 bardzo duży wkład. Tutaj oceny te są również zróżnicowane. Ponownie, **nieco ponad połowa** ankietowanych, 57,1% ocenia ten wkład **jako duży lub bardzo duży**. Natomiast blisko **40%** ankietowanych uznało, że wkład ten jest **umiarkowany**. Średnia arytmetyczna dla odpowiedzi w tym pytaniu wyniosła 3,6.

Ankietowani w nieco większym stopniu dostrzegają realny i zauważalny wpływ projektantów na kształtowanie przestrzeni publicznych niż na rozwój innowacji. To może sugerować, że działania projektowe w przestrzeni publicznej są bardziej widoczne i bezpośrednio odczuwalne, np. poprzez parki, place, przystanki, meble miejskie czy zagospodarowanie otoczenia oraz że projektanci częściej funkcjonują w tym obszarze jako aktorzy „pierwszego planu”, w przeciwieństwie do ich mniej widocznej roli w innowacjach.

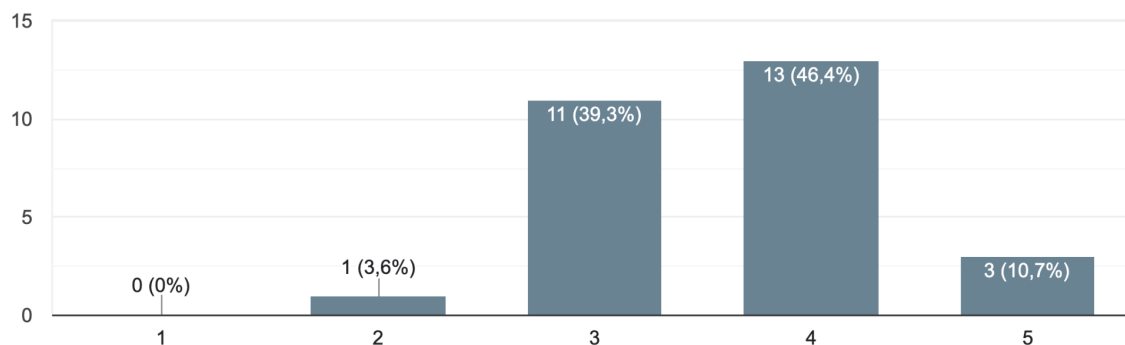

Wyk.5: Ocena zaangażowania środowiska projektantów w rozwój przestrzeni publicznej w woj. śląskim

[1 - brak wkładu, 5 - bardzo duży wkład]

Jak ocenia (szacuje) Pan/i zaangażowanie (wkład) środowiska projektantów w rozwój przestrzeni publicznej w województwie śląskim?

28 odpowiedzi

Współpraca samorządów lokalnych województwa śląskiego z instytucjami wspierającymi rozwój designu

[Pyt. Czy Państwa urząd współpracował z jakimiś instytucjami, które wspierają rozwój designu na śląsku?, N=28]

Zdecydowana większość ankietowanych (85,7%) zadeklarowała, że ich urząd **nie współpracuje z żadną instytucją wspierającą rozwój designu** w woj. śląskim. **Tylko 14,3%** ankietowanych odpowiedziała **pozytywnie** na to pytanie.

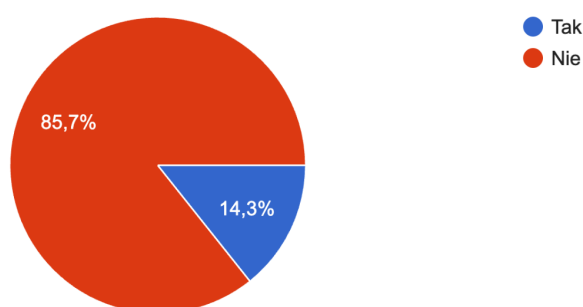
W wywiadzie, rozmówcy wskazywali na niską częstotliwość tego typu współprac w ich urzędach. Są one realizowane głównie przy jednostkowych, dużych projektach – często w partnerstwie z organizacjami takimi jak ASP lub Stowarzyszenie Architektów Polskich. W odniesieniu do działań o mniejszej skali, rozmówcy nie widzieli potrzeby angażowania zewnętrznych instytucji: „Jeżeli chodzi o mniejsze projekty, to nie ma takiej potrzeby. Własnymi siłami możemy wykonywać przygotowanie inwestycji”. Nawet jeśli nie dochodzi do formalnej współpracy z instytucjami, niektórzy podkreślali wagę kontaktów nieformalnych z projektantami z którymi współpracują na co dzień: „To może nie jest przełożone na jakąś taką formalną współpracę (...), natomiast sam kontakt ten taki, że możemy zadzwonić i wprost się zapytać, to też jest bardzo istotne”.

Wyk.6: Współpraca z instytucjami, które wspierają rozwój designu w woj. śląskim

Czy Państwa urząd współpracował dotychczas z jakimiś instytucjami, które wspierają rozwój designu/wzornictwa w woj. śląskim?

28 odpowiedzi

[Pyt. otwarte: Proszę wymienić, z jakimi instytucjami, które wspierają rozwój designu/wzornictwa w woj. śląskim współpracuje Państwa urząd?, N=4]

Ankietowani, którzy wskazali, że ich urząd współpracuje z instytucjami wspierającymi rozwój designu (wskazało tak 4 respondentów) zostali poproszeni, aby wymienili z jakimi instytucjami współpracują? Były to: Zamek Cieszyn (2 odpowiedzi), Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego (2 odpowiedzi), Instytut Wzornictwa Przemysłowego (1 odpowiedź), Fundacja Polskiej Sztuki Nowoczesnej (1 odpowiedź) i Regionalny Instytut Kultury im. Wojciecha Korfańskiego (1 odpowiedź).

[Jakiego rodzaju wsparcie otrzymał Pana/i urząd w wyniku tej współpracy?, N=3]

Poprosiliśmy również o wskazanie, jakiego rodzaju wsparcie otrzymał urząd w wyniku tej współpracy (na to pytanie odpowiedziało 3 ankietowanych). Wszyscy wskazali na kontakt z ekspertem oraz na uzyskanie informacji i inspiracji nt. dobrych praktyk związanych z projektowaniem. Jeden ankietowany wskazał również na otrzymanie dostępu do bazy danych i kontaktów do projektantów. Warto zauważyć, że żadna z instytucji nie wskazała innych ważnych zasobów z których ewentualnie urzędy mogłyby skorzystać, jak: informacje na temat zasad współpracy z projektantami, informacje o poziomie cen i zakresie świadczonych usług, informacje nt. możliwego udziału

projektantów we wprowadzeniu do oferty nowego produktu/usługi lub rozwijanie już istniejącego, informacje nt. ochrony własności w dziedzinie designu, informacje nt. projektowania komunikacji z odbiorcami, informacje nt. finansowania innowacji uwzględniających usługi projektowania. Żaden urząd nie zaznaczył również kategorii “nie otrzymaliśmy żadnego wsparcia”.

Tab.12: Otrzymane wsparcie, N=3

	Liczba odp.	%
Kontakt z ekspertem	3	100,00%
Inspiracji i informacji nt. dobrych praktyk związanych z projektowaniem/designem	3	100,00%
Bazy danych i kontakty z projektantami	1	33,33%
Informacje nt. ochrony własności w dziedzinie designu	0	0,00%
Informacje nt. finansowania innowacji uwzględniających usługi projektowania	0	0,00%
Informacje nt. projektowania komunikacji z naszymi odbiorcami	0	0,00%
Informacje na temat zasad współpracy z projektantami	0	0,00%
Informacje o poziomie cen i zakresie świadczonych usług	0	0,00%
Informacje nt. możliwego udziału projektantów we wprowadzeniu do naszej oferty nowego produktu/ usługi lub rozwijanie już istniejącego	0	0,00%
Nie otrzymaliśmy żadnego wsparcia	0	0,00%
Inne		0,00%

[Czy Państwa urząd planuje kontynuację/rozpoczęcie współpracy z instytucjami, które wspierają rozwój designu w woj. śląskim]

Wszystkim ankietowanym zadaliśmy również pytanie, czy planują współpracę lub jej kontynuację (jeśli już współpracują) z instytucjami wspierającymi rozwój designu w przyszłości? Ponownie, większość ankietowanych wskazała, że **nie planuje takiej współpracy, 67,9%**. Jedynie **32,1%** zadeklarowało, że planuje podjąć taką współpracę w przyszłości.

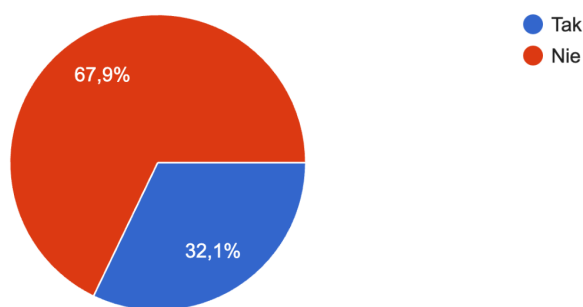

W wywiadzie, rozmówcy którzy wyrazili potrzebę podjęcia takiej współpracy wskazywali, że potrzebują wsparcia merytorycznego, orientacji w rynku projektowym i pośrednictwa w kontaktach z wykonawcami - co podkreśla, że współpraca taka mogłaby skuteczniej pomóc mapować samych projektantów i tym samym przyczynić się do sięgania po lepszych fachowców.: „Aż takiego rozeznania rynku my na co dzień nie mamy (...), to są takie instytucje, które na co dzień są w branży, siedzą w branży, znają fachowców, znają trendy”.

Wyk.7: Planowana kontynuacja/rozpoczęcie współpracy z instytucjami wspierającymi rozwój designu w woj. śląskim, N=28

Czy Państwa urząd planuje kontynuację/rozpoczęcie współpracy z instytucjami, które wspierają rozwój designu/wzornictwa w woj. śląskim?

28 odpowiedzi

[Pyt.otwarte: Proszę uzasadnić, dlaczego Pana/i urząd nie planuje rozpoczęcia/kontynuacji współpracy z instytucjami wspierającymi rozwój designu/wzornictwa w woj. śląskim?, N=18]

Poniżej przedstawiono kategorie odpowiedzi związanych z uzasadnieniem, dlaczego taka współpraca nie jest planowana. Każdy z ankietowanych mógł swobodnie formułować swoją wypowiedź.

Dla ankietowanych najważniejszymi przeszkodami jest ograniczony budżet, a co za tym idzie również przekonanie, że współpraca taka byłaby odpłatna lub kosztowna (33,33%) Przeszkodą dla części ankietowanych jest również brak zidentyfikowanych potrzeb w tym zakresie lub ich niska priorytetowość (22,22%).

W wywiadzie rozmówcy identyfikowali również bariery związane z czasem i wewnętrznymi zasobami: „Wydaje mi się, że tą współpracę z tymi innymi instytucjami (...) jednak determinuje czas. (...) Wszyscy pracujemy w jakimś tempie, więc jak jeszcze sobie wyobrażymy, że ktoś tutaj miałby nam jeszcze być, czy mielibyśmy go, brzydko mówiąc, ogarnąć, to wydaje się to jeszcze trudniejsze”. Jedna z rozmówczyń wyraziła przekonanie o słabnącej roli organizacji wspierających design na przestrzeni lat: „Wydaje mi się, że te organizacje branżowe były mocniejsze chyba jeszcze z 20 lat temu”.

Tab.13: Powody nie nawiązywania współpracy z instytucjami wspierającymi rozwój designu w woj. śląskim, N=18

	Liczba odp.	%
Brak/ograniczone środki finansowe	6	33.33%
Brak potrzeby lub niska priorytetowość	4	22.22%
Brak wiedzy lub kontaktu z takimi instytucjami	3	16.67%
Brak wcześniejszego rozważenia / decyzji	2	11.11%
Współpraca realizowana w inny sposób (z projektantami)	2	11.11%
Trudno powiedzieć	2	11.11%

*każdy respondent mógł udzielić więcej niż jedną kategorię odpowiedzi

[Pyt. otwarte: Proszę wymienić, z jakimi instytucjami, które wspierają rozwój designu/wzornictwa w woj. śląskim planuje rozpoczęcie/kontynuację współpracy Państwa urząd?, N=9]

Respondenci, którzy zadeklarowali, że planują rozpoczęcie/kontynuację współpracy z instytucjami wspierającymi rozwój designu wymienili następujące instytucje: Zamek Cieszyn (2 wskazania), po jednym wskazaniu: Regionalny Instytut Kultury im. Wojciecha Korfańskiego, Akademia Sztuk Pięknych w Katowicach. Znamienne jest to, że wszyscy ankietowani, którzy wymienili te instytucje, wcześniej zadeklarowali również, że współpracują już z instytucjami wspierającymi. Kolejne trzy odpowiedzi wskazywały na brak konkretnych planów (mimo deklaracji chęci przystąpienia do takiej współpracy). Dwie odpowiedzi dotyczyły biur/firm projektowych lub konkretnych projektantów, głównie z regionu. Jedną odpowiedź przytaczamy w całości: “ każda współpraca gminy z projektantami poprzedzona być musi przetargiem lub zapytaniem ofertowym, dlatego dzisiaj możemy powiedzieć, że [to] plany”.

Z powyższych odpowiedzi wynika, że nawet jeśli ankietowani zadeklarowali chęć współpracy z instytucjami wspierającymi rozwój designu, to raczej słabo orientują się do jakiej konkretnie instytucji mogliby się zwrócić i na

czym taka współpraca miałaby polegać. W połowie przytoczonych odpowiedzi ankietowanym było trudno wymienić taką instytucję lub uznano za nie podmioty gospodarcze/biura projektowe lub samych projektantów, prowadzących najprawdopodobniej swoją działalność gospodarczą. Jedna odpowiedź jasno wskazuje, że ankietowany myślał o projektantach, którzy współpracują przy realizacji konkretnych projektów na rzecz gminy/powiatu a współpraca taka musi być poprzedzona przetargami lub zapytaniami ofertowymi. Choć trudno jest wysnuwać jednoznaczne wnioski na podstawie jedynie 9 udzielonych odpowiedzi, można przypuszczać, że ankietowani mają ograniczoną wiedzę nt. instytucji wspierających rozwój designu oraz możliwości, jakie daje taka współpraca.

[Jakiego rodzaju wsparcia oczekivaliby Państwo od instytucji wspierających rozwój designu/wzornictwa w woj. śląskim?]

Jakiego wsparcia oczekują ankietowani od instytucji wspierających rozwój designu na śląsku? **Najczęściej** oczekivaliby informacji o **poziomie cen i zakresie świadczonych usług** (64,29%), **bazy danych** i kontaktów do **projektantów** (57,14%), **inspiracji i informacji nt. dobrych praktyk** (53,57%) oraz informacji nt. tego **jak finansować innowacje** związane z projektowaniem (50%). Dość wysoko na liście potrzeb uplasowało się również **nawiązanie kontaktu z ekspertem** w dziedzinie projektowania (42,86).

Z powyższych danych wynika, że szczególnie potrzebne jest wsparcie w obszarze związanym z finansowaniem i cenami, mapowaniem projektantów oraz wsparciem merytorycznym nt. przebiegu samego procesu projektowego.

Jak wynika z wszystkich przytoczonych powyżej danych, współpraca urzędów z instytucjami wspierającymi rozwój designu nie jest powszechna ani systemowa – często ma charakter okazjonalny, zależny od skali projektu, lokalnych możliwości i chęci zaangażowania. Z jednej strony zauważa się potrzebę takich kontaktów, z drugiej - wskazuje na przeszkody organizacyjne, brak czasu. Niektóre samorządy traktują współpracę z instytucjami jako szansę na lepsze rozeznanie rynku i bardziej trafne wybory wykonawców, inne – jako nadmierne obciążenie organizacyjne.

Tab.14: Rodzaj oczekiwanego wsparcia od instytucji wspierających rozwój

designu/projektowania w woj. śląskim, N=28

	Ilość odp.	%
Informacji o poziomie cen i zakresie świadczonych usług	18	64,29%
Bazy danych i kontaktów z projektantami	16	57,14%

Inspiracji i informacji nt. dobrych praktyk związanych z projektowaniem/designem	15	53,57%
Informacji nt. finansowania innowacji uwzględniających usługi projektowania	14	50,00%
Kontakt z ekspertem	12	42,86%
Informacji nt. zasad współpracy z projektantami	10	35,71%
Informacji nt. projektowania komunikacji z naszymi odbiorcami	6	21,43%
Informacji nt. możliwego udziału projektantów we wprowadzeniu na rynek nowego produktu/ usługi lub rozwijaniu istniejącego produktu/usługi na rynek	6	21,43%
Informacji nt. ochrony własności w dziedzinie designu	4	14,29%

*możliwość wyboru wielokrotnego

Podsumowanie

Obszary działalności i rozwoju gmin uznane za priorytetowe

Za najbardziej priorytetowe obszary działalności i rozwoju gmin uznane zostały te związane z poprawą wyglądu przestrzeni publicznej (96,43%), ochroną środowiska i zrównoważonym rozwojem (89,28%), podnoszeniem dostępności i bezpieczeństwa przestrzeni publicznych, podnoszeniem walorów architektonicznych i promocją powiatu gminy.

Przyczyny podejmowanych działań w powyższych obszarach przez władze samorządowe

Wyniki badania wskazują, że decyzje władz samorządowych o realizacji projektów w kluczowych obszarach rozwoju najczęściej motywowane są chęcią reagowania na potrzeby mieszkańców oraz poprawą ich jakości życia. Te dwa czynniki dominują wśród wskazywanych powodów i świadczą o silnym ukierunkowaniu polityk lokalnych na dobrostan społeczności. Istotne, choć rzadziej wskazywane, są również motywacje związane z budowaniem wizerunku i promocją gminy/powiatu, a także z troską o środowisko naturalne. Pozostałe czynniki – takie jak estetyka przestrzeni, rozwój turystyki czy usprawnienia administracyjne – odgrywają rolę pomocniczą, jednak ich obecność w odpowiedziach sygnalizuje wielowymiarowość podejmowanych działań.

Obszary działań, w które zaangażowani zostali projektanci

Wyniki badań pokazują, że projektowanie znajduje zastosowanie przede wszystkim na etapie tworzenia dokumentacji i koncepcji projektowych – to najczęstszy obszar współpracy z projektantami, wskazujący na ich kluczową rolę w planowaniu inwestycji publicznych. Projektanci są również angażowani w projektowanie rozwiązań infrastrukturalnych, szczególnie w zakresie transportu i organizacji przestrzeni drogowej, co potwierdza znaczenie designu w kształtowaniu funkcjonalnych i zrównoważonych systemów komunikacyjnych. Istotnym polem

zastosowania projektowania są inwestycje związane z edukacją i zdrowiem – projektanci wspierają procesy modernizacji i dostosowywania placówek do potrzeb użytkowników, co podkreśla rolę designu w poprawie jakości przestrzeni publicznych pełniących funkcje społeczne. Równie ważne jest wykorzystanie projektowania w budowaniu identyfikacji wizualnej samorządów – od strategii promocyjnych po konkretne narzędzia komunikacji wizualnej (logo, strona internetowa, systemy informacji). Projektowanie jest również wykorzystywane przy tworzeniu zielonej infrastruktury, aranżacjach przestrzeni administracyjnych oraz projektach rekreacyjno-sportowych. Zaskakująco niskie wskazania dotyczyły projektów rewitalizacyjnych – być może ze względu na wcześniejszą intensywną realizację takich działań w ostatnich 10 latach - mimo że to właśnie rewitalizacja jest jednym z bardziej złożonych obszarów zastosowania projektowania w kontekście przestrzeni miejskiej i dziedzictwa.

Znaczenie współpracy z projektantami dla rozwoju powiatu/gminy (w ostatnich 3 latach)

Wyniki badania pokazują, że współpraca z projektantami jest postrzegana przez samorządy jako ważny czynnik rozwoju lokalnego. Aż 78,6% respondentów uznało ją za istotną, a kolejne 21,4% – za umiarkowanie istotną. Brak odpowiedzi wskazujących na małe lub żadne znaczenie świadczy o powszechnym uznaniu wartości projektowania w działaniach rozwojowych gmin i powiatów.

Ocena znaczenia roli designu/projektowania w urzędach (w ostatnich 3 latach)

Ankietowani przyznali, że rola designu w ich urzędach rośnie, ale co najwyżej umiarkowanie. Dla połowy respondentów nie zmieniła się ona w ostatnich latach, a 39,3% zauważa jej umiarkowany wzrost. Tylko nieliczni dostrzegają wyraźny wzrost znaczenia projektowania (7,1%). Wskazuje to na ostrożne, ale stopniowe otwieranie się administracji na wykorzystanie designu w gminach.

Sposoby nawiązywania współpracy z projektantami

Sposoby nawiązywania współpracy z projektantami. Współpraca urzędów z projektantami najczęściej odbywa się poprzez formalne procedury – przetargi i konkursy. Niemal 40% urzędów nawiązuje też współpracę bezpośrednio, bazując na znajomości branży i wcześniejszych doświadczeniach. Rzadziej korzystają z projektantów „z polecenia” lub tych, którzy sami zgłaszają chęć współpracy. Nieliczne urzędy zatrudniają projektantów wewnętrznie. Brakuje natomiast aktywności w poszukiwaniu partnerów na targach i wydarzeniach branżowych, co może ograniczać dostęp do innowacyjnych rozwiązań.

Miejsce prowadzonej działalności. Zdecydowana większość urzędów (64,3%) współpracuje głównie z projektantami z województwa śląskiego, co pokazuje, że lokalność i znajomość kontekstu mają duże znaczenie przy wyborze partnerów. Co czwarty urząd łączy współpracę lokalną z projektantami spoza regionu.

Wyniki wywiadów wskazują, że jednostki samorządu terytorialnego preferują współpracę z lokalnymi i regionalnymi projektantami, ceniąc ich za znajomość kontekstu, łatwość kontaktu oraz dostępność. Projektanci z regionu są postrzegani jako lepiej zorientowani w potrzebach mieszkańców i warunkach lokalnych. Lokalność ma szczególne znaczenie w projektach wymagających bliskiej współpracy i szybkiej reakcji. Projektanci spoza regionu angażowani są głównie w przypadku większych przetargów, gdzie o wyborze decydują formalne kryteria.

Czynniki decydujące o wyborze projektanta przez samorządy

Najważniejszym kryterium wyboru projektanta lub firmy projektowej dla urzędów jest koszt usługi, co wynika z konieczności spełniania wymogów formalnych i ograniczeń budżetowych. Na dalszych miejscach znalazły się: doświadczenie i referencje, terminowość oraz rzetelność wykonania.

Wypowiedzi urzędników pokazują, że wybór projektanta w dużej mierze podporządkowany jest procedurą zamówień publicznych, które wymuszają często uwzględnienie najniższej ceny i dość krótki termin realizacji. Tam, gdzie urzędy mają większą swobodę działania, większe znaczenie zyskują doświadczenie, wcześniejsza współpraca i rekomendacje. Cenione są też kompetencje miękkie projektantów – elastyczność, doradztwo, zrozumienie kontekstu urzędowego. Skuteczna współpraca wymaga więc od samorządów nie tylko znajomości rynku, ale też umiejętnego balansowania między formalnymi wymogami a jakością realizacji.

Czynniki ograniczające współpracę urzędów z projektantami/firmami projektowymi

Według ankietowanych, największymi barierami w współpracy z projektantami są wysokie koszty i ograniczenia budżetowe (64,29%), które stanowią główną trudność. Kolejne istotne przeszkody to skomplikowane uwarunkowania prawne i rozbudowane procedury administracyjne (42,86%) oraz opóźnienia w realizacji usług przez projektantów (39,29%). Ponadto, niektórzy urzędnicy wskazali na brak odpowiednich umiejętności i kompetencji projektantów do realizacji niektórych zadań (17,86%).

Wypowiedzi urzędników wskazują, że największe bariery w pracach projektowych dotyczą czasu realizacji oraz ceny, zwłaszcza w kontekście pozyskiwania funduszy z programów, które narzucają ścisłe ramy formalne i proceduralne (np. KPO). W sytuacjach wymagających szybkiego pozyskania dofinansowania i realizacji projektu, kluczowe stają się terminowość i koszt: "Cena i termin są najistotniejsze. Dużą trudnością są terminy wynikające z dofinansowań". Urzędnicy podkreślają również, że nie angażują firm i projektantów, na których nie mogą polegać w takich sytuacjach: "W wielu urzędach jest czarna lista firm, które nie dotrzymują terminów".

Czynniki ułatwiające współpracę urzędów z projektantami/firmami projektowymi

Najczęściej wymieniane czynniki, które ułatwiały współpracę z projektantami, to:

Dobra komunikacja i współpraca (57,69%) – Kluczowe elementy to otwarta i przejrzysta komunikacja między urzędnikiem a projektantem, słuchanie potrzeb, dostępność oraz elastyczność projektanta. Zwrócono również uwagę, że efektywność współpracy zależy od wiedzy i doświadczenia urzędników w danym zakresie.

Kompetencje i doświadczenie projektantów (46,15%) – Profesjonalizm, fachowość, twórcze podejście do projektów, znajomość prawa oraz trendów w branży to cechy, które wpływają na pozytywne postrzeganie projektantów.

Współpraca oparta na rozwoju relacji i zaufaniu (34,62%) – Budowanie sieci relacji poprzez doświadczenie współpracy, polecenia projektantów przez inne gminy oraz otwartość projektanta na współpracę.

Innymi ułatwiającymi czynnikami były: rzetelność i zaangażowanie projektanta, znajomość lokalnego kontekstu oraz przystępne koszty realizacji usługi.

Podczas wywiadu szczególnie podkreślono znaczenie **komunikacji**, która jest kluczowa w procesie współpracy z projektantami. Projektanci, którzy są dostępni, elastyczni, a ich komunikacja jest szybka i skuteczna, zyskują większe zaufanie i są chętniej angażowani do dalszych działań. Respondenci zwracali uwagę na znaczenie szybkiego kontaktu

w sytuacjach pilnych, jak i na przygotowanie projektantów do spotkań, punktualność oraz klarowność w przedstawianiu swoich pomysłów. **Dotrzymywanie terminów** również stanowi istotny element postrzeganego profesjonalizmu projektantów. Projektanci, którzy są terminowi i reagują na potrzeby zamawiającego, są oceniani jako bardziej zaangażowani i godni polecenia. Urzędnicy cenią projektantów, którzy słuchają ich potrzeb i adaptują projekty w odpowiedzi na ich uwagi, co buduje pozytywne wrażenie i przyczynia się do sukcesu współpracy.

Współpraca z projektantami, którzy rozumieją specyfikę pracy w sektorze publicznym i są w stanie dostosować się do jego wymagań, stanowi fundament pozytywnej współpracy.

Ocena korzyści dla powiatu/gminy ze współpracy z projektantami/firmami projektowymi

Współpraca z projektantami w badanych obszarach przynosi głównie korzyści w kontekście zaspokajania potrzeb mieszkańców i wspierania dalszego rozwoju. Wyniki sugerują, że projektanci odgrywają istotną rolę w rozwoju gmin i powiatów, choć ich wpływ na promocję, konkurencyjność i rozpoznawalność marki lokalnej jest mniej doceniany.

Korzyści dla działalności urzędów dzięki współpracy z projektantami/firmami projektowymi

Urzędnicy doceniają współpracę z projektantami za świeże spojrzenie, specjalistyczną wiedzę, pomoc w długofalowym planowaniu oraz znaczenie projektów uwzględniających zrównoważony rozwój. Działania te wspierają nie tylko funkcjonalność, ale i promocję oraz tożsamość lokalnych przestrzeni.

Oto główne korzyści wymienianych przez pracowników urzędów współpracujących z projektantami. **Świeże spojrzenie i oryginalność:** projektanci wnoszą nową perspektywę, pozwalając urzędnikom spojrzeć na lokalne wyzwania z innej strony, co przekłada się na generowanie nieszablonowych pomysłów. To szczególnie cenione w projektowaniu przestrzennym oraz działaniach promocyjnych. Pozwala na lepsze zrozumienie i identyfikowanie niewykorzystanych potencjałów. **Wiedza i doświadczenie:** współpraca z projektantami dostarcza wiedzy, którą urzędnicy nie zawsze posiadają. Dotyczy to zarówno wiedzy specjalistycznej, jak i znajomości trendów projektowych, co jest kluczowe dla długofalowego efektu projektów. **Rola projektanta w rebrandingu:** w kontekście większych przedsięwzięć, takich jak rebranding, projektanci odgrywają strategiczną rolę. Zajmują się nie tylko projektowaniem, ale także doradzają, dostarczają praktycznych rozwiązań i pomagają w tworzeniu spójnej tożsamości wizualnej. **Wzmacnianie tożsamości lokalnej:** zaangażowanie lokalnych twórców, którzy są związani z danym miejscem, wzmacnia prestiż projektu i pozytywnie wpływa na wizerunek miasta. Tego typu działania pomagają w budowaniu rozpoznawalności i unikatowości miejsca. **Długofalowe planowanie:** projektanci wspierają planowanie w dłuższej perspektywie, tworząc spójne systemy identyfikacji oraz przestrzenie przyjazne użytkownikom, które są odporniejsze na zmieniające się warunki. **Trendy ekologiczne:** zyskujące na znaczeniu stają się projekty uwzględniające zrównoważony rozwój, takie jak stosowanie ekologicznych materiałów czy projektowanie przestrzeni przyjaznych dla środowiska, co staje się istotnym elementem współpracy z projektantami.

Obszary działalności urzędów, wymagające wsparcia przez projektantów

Respondenci podkreślają rolę projektantów w różnych aspektach projektowania, szczególnie w kontekście tworzenia przestrzeni zrównoważonych, dostępnych i funkcjonalnych. Projektanci mają potencjał do rozwiązywania problemów na wielu poziomach, od ekologicznych, przez estetyczne, aż po społeczne, i powinni być zaangażowani w tworzenie rozwiązań odpowiadających na aktualne wyzwania lokalne.

Największa grupa odpowiedzi wskazuje na potrzebę wsparcia projektantów w obszarze **przestrzeni publicznej i architektury** (42,31%). Kolejnym istotnym obszarem wskazanym przez respondentów jest **zielona infrastruktura i ekologiczne rozwiązania** w przestrzeni publicznej (**26,92%**). Wspieranie projektów związanych z ekologicznymi aspektami zagospodarowania przestrzeni, takimi jak zrównoważony rozwój, ekosystemy miejskie czy poprawa jakości powietrza, staje się priorytetem w kontekście zmian klimatycznych i troski o środowisko. Chociaż mniej licznie, pojawiły się również odpowiedzi dotyczące potrzeby wsparcia w zakresie szeroko rozumianej **infrastruktury** (np. transport, drogi), **rozwaju gospodarczego** (np. wspieranie inwestycji i przedsiębiorczości), **kultury** (np. przestrzeń kulturalne) oraz **dostępności** (np. projektowanie przestrzeni dostępnych dla osób z niepełnosprawnościami). Te obszary wskazują na znaczenie projektowania w rozwiązywaniu wyzwań związanych z rozwojem społecznym i gospodarczym.

Ocena zaangażowania projektantów w procesy innowacyjne i rozwój przestrzeni publicznych w woj. śląskim

53,6% respondentów oceniło zaangażowanie projektantów jako duże lub bardzo duże, 33,3% jako umiarkowane, a 10,7% jako małe. Średnia ocena wyniosła 3,5, co wskazuje na umiarkowany optymizm. Wyniki sugerują, że choć projektanci mają pozytywny wpływ na innowacyjność, ich rola może być wciąż niedoceniana i wymaga dalszego wzmocnienia.

57,1% respondentów oceniło wkład projektantów w rozwój przestrzeni publicznych jako duży lub bardzo duży, 40% jako umiarkowany. Średnia ocena wyniosła 3,6, co wskazuje na niewiele większe dostrzeganie wpływu projektantów w tym obszarze niż w przypadku innowacji. Być może projektanci częściej funkcjonują w tym obszarze jako aktorzy „pierwszego planu”, w przeciwieństwie do ich mniej widocznej roli w innowacjach.

Współpraca samorządów lokalnych województwa śląskiego z instytucjami wspierającymi rozwój designu

Zdecydowana większość ankietowanych (85,7%) nie współpracuje z instytucjami wspierającymi rozwój designu w woj. śląskim. Tylko 14,3% odpowiedziało twierdząco. Wywiady wskazują, że współpracy te są rzadkie, realizowane głównie przy dużych projektach, często we współpracy z organizacjami jak ASP czy Stowarzyszenie Architektów Polskich. Przy mniejszych projektach urzędnicy nie widzą potrzeby angażowania zewnętrznych instytucji, choć podkreślają wartość kontaktów z projektantami, które są uważane za istotne.

Większość respondentów (67,9%) deklaruje, że nie planuje współpracy z takimi instytucjami w przyszłości, podczas gdy 32,1% zamierza ją podjąć. Osoby, które wyraziły chęć współpracy, wskazały na potrzebę wsparcia merytorycznego, orientacji w rynku projektowym oraz pośrednictwa w kontaktach z wykonawcami, co może pomóc w lepszym doborze fachowców.

Największymi przeszkodami do podejmowania współpracy w przyszłości są ograniczony budżet (33,33%) oraz przekonanie o kosztowności takiej współpracy. Kolejnym czynnikiem jest brak zidentyfikowanych potrzeb lub ich niska priorytetowość (22,22%). W wywiadach rozmówcy wskazywali również na bariery związane z czasem i zasobami: „Czas i tempo pracy uniemożliwiają skuteczną współpracę.” Jedna z rozmówczyń zauważyła także, że rola organizacji wspierających design wydaje się słabnąć: „Te organizacje były mocniejsze 20 lat temu.”

Najczęściej oczekiwanym wsparciem jest informacja o cenach i zakresie usług (64,29%), bazy danych i kontaktów do projektantów (57,14%), inspiracje oraz informacje o dobrych praktykach (53,57%), a także wsparcie w zakresie finansowania innowacji (50%). Oczekiwano również nawiązania kontaktu z ekspertem w dziedzinie projektowania

(42,86%). Z tych danych wynika, że szczególnie potrzebne jest wsparcie w obszarze finansowania, mapowania projektantów oraz merytorycznego wsparcia w procesie projektowym.

Współpraca z instytucjami jest sporadyczna i zależna od skali projektów, lokalnych zasobów oraz chęci zaangażowania. Z jednej strony dostrzega się potrzebę takich kontaktów, z drugiej - wskazuje na bariery organizacyjne i brak czasu.

Rekomendacje

Badania wskazują na niski poziom współpracy z instytucjami wspierającymi rozwój designu. Tylko 14,3% (4 urzędy) zadeklarowało taką współpracę, 85,7% (24) jej nie podejmuje. Współpraca najczęściej dotyczy dużych projektów – mniejsze są realizowane „własnymi siłami”. Ponadto, współpraca ta ograniczona jest do nielicznych instytucji, głównie Zamek Cieszyn, ASP w Katowicach, Urząd Marszałkowski. Ankietowani, którzy deklarowali chęć takiej współpracy również w przyszłości, nie potrafili wymienić innych instytucji, co oznacza że sieć ta się nie powiększa. Wsparcie, które uzyskały urzędy jest mało zróżnicowane. Ogranicza się głównie do kontaktu z ekspertem i inspiracji (brak wsparcia w zakresie finansowania, cen, zasad współpracy, praw własności itd.). 67,9% (19 urzędów) nie planuje takiej współpracy nawiązywać w przyszłości – powody to m.in. ograniczone środki, brak potrzeby, brak rozeznania, przeszkody organizacyjne i czasowe. Jednocześnie wszystkie urzędy wskazały na potrzebę dostępu do cen, kontaktów, inspiracji, informacji o finansowaniu i zasadach współpracy – ale często nie wiedzą, gdzie się zwrócić i jak zdefiniować taką współpracę. To wskazuje jasno na potrzebę stworzenia spójnego systemu informowania o potencjalnych możliwościach sieciowania i współpracy na linii urzędy - instytucje wspierające - projektanci.

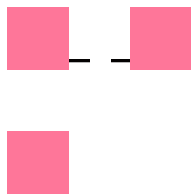
Należy zwiększyć świadomość urzędów nt. tego, czym są instytucje wspierające design i jakie wsparcie i możliwości oferują. Potrzebne są kampanie informacyjne skierowane do JST, np. poprzez Związek Gmin i Powiatów, Urząd Marszałkowski, media branżowe. Ułatwienie dostępu do informacji zmniejszy bariery poznawcze wśród JST. Można to zrobić poprzez stworzenie centralnej bazy wiedzy nt. projektowania dla JST w postaci platform online z bazą kontaktów do projektantów i instytucji, informacjami o poziomach cen, dobrych praktykach, przykładach wdrożeń, materiałach nt. zasad współpracy, przetargów, finansowaniach oraz wiedzy nt. ochrony własności intelektualnej (IP).

Należy się również zastanowić nad wdrożeniem programu wsparcia urzędów np. poprzez organizację warsztatów i doradztwo, skierowane do wydziałów i ich pracowników w celu wzmocnienia kompetencji w dziedzinie wykorzystania designu, ale przede wszystkim by umożliwić lepsze poznanie środowiska designu i ułatwić wdrażanie projektów lepiej wykorzystujących nowe rozwiązania i innowacje.

Szczególnie istotne może być rozwijanie sieci lokalnych doradców designu lub utworzenie w każdym z podregionów lokalnych hubów lub sieci kontaktowych „ambasadorów designu”. Można do tego wykorzystać instytucje wspierające, uczelnie wyższe, instytucje kultury. Chodzi o zapewnienie stałego, szybkiego wsparcia dla JST w zakresie rozeznania rynku, rekomendacji wykonawców itd. Można również zaproponować cykl szkoleń dla

urzędników (online lub stacjonarnie) nt. projektowania usług publicznych, współpracy z projektantami, korzystania z metod projektowych takich jak design thinking. Podniesie to kompetencje i zmniejszy niepewności przy planowaniu współpracy.

Dane adresowe:
Katowice Miasto Ogrodów
pl. Sejmu Śląskiego 2
40-032 Katowice

www.miasto-ogrodow.eu

